

PENSIOENFONDS
ARCHITECTENBUREAUS

Implementatieplan

Nieuwe solidaire premieregeling
Pensioenfonds voor de Architectenbureaus

Inhoud

0	Inleiding	4
1	Inrichting projectorganisatie en besluitvorming	5
1.a.	Inrichting projectstructuur ten behoeve van transitieperiode	5
1.a.1	Programmaorganisatie PFAB.....	5
1.b.	Programmaorganisatie voor uitbestedingspartners	9
1.b.1	Programmaorganisatie pensioenuitvoeringsorganisatie APG	9
1.b.2	Programmaorganisatie vermogensbeheerder CTI	10
1.b.3	Programmaorganisatie beleggingsadministrateur en custodian CACEIS.....	10
1.b.4	Ondersteuning door adviseur Triple A	11
1.b.5	Afstemming PFAB en uitbestedingspartners.....	11
1.c.	Besluitvormingsproces vaststelling implementatieplan	12
1.c.1	Besluitvormingsproces vaststelling implementatieplan	12
1.c.2	Besluitvormingsmijlpalen PFAB.....	13
1.c.3	Mijlpalen implementatietraject PFAB en uitbestedingspartners.....	16
2	Risicoanalyses en beheersingsmaatregelen.....	17
2.a.	Risico's en beheersingsmaatregelen	17
2.a.0	Organisatie van risicobeheer.....	17
2.a.1	Operationele- en IT-risico's pensioenbeheer	26
2.a.2	Wijzigingen in relatie pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerketen.....	28
2.a.3	Wijzigingen in de belangrijkste bedrijfsprocessen van de pensioenuitvoerder.....	29
2.a.4	Wijzigingen in de governance.....	32
2.a.5	Wijzigingen in de kostenstructuur.....	32
2.b.	Oordeel op technische uitvoerbaarheid	34
2.b.1	Haalbaarheidsanalyse.....	34
2.b.2	Stappen en tijdslijn voor gereedmaken IT-systemen & haalbaarheidsrisico's en beheersingsmaatregelen.....	34
2.c.	Uitbestedingsrisico	36
2.c.1	Wijze van betrokkenheid transitiepartners.....	36
2.c.2	Belangrijkste afspraken uitbestedingspartijen.....	37
2.c.3	Overzicht uitbestedingen- en onder uitbestedingen (inclusief strategische partnerships)	38
2.d.	Financiële risico's.....	39
2.d.1	Inleiding	39
2.d.2	Financiële risico's transitie	39
2.d.3	Scenarioanalyses bij schokken tijdens transitieperiode.....	40

2.d.4	Aanpassingen beleggingsbeleid tijdens transitie	40
2.e.	Juridische en privacyrisico's	41
2.e.1	Belangrijkste juridische en privacyrisico's ten aanzien van de transitie en beheersingsmaatregelen	41
2.f.	Aanvullende risicoanalyse PFAB	45
2.g.	Concluderend oordeel bestuur	45
3	Data en datakwaliteit	46
3.a.	Beschikbaarheid van data, voor, tijdens en na transitie	46
3.b.	Borging datakwaliteit risico's voor, tijdens en na transitie	47
3.c.	Overzicht risicogroepen (Complexe dossiers)	53
3.d.	Kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheid	54
3.e.	Detailering vaststelling en borging van datakwaliteit voor invaren	55
3.f.	Bevindingen uit vaststelling datakwaliteit en wijze van oplossing	58
3.g.	Data issues en opvolging t.a.v. risicogroepen (complexe dossiers)	59
3.h.	Externe toetsing op vaststelling van datakwaliteit voor invaren.	66
3.i.	Onderzoek datakwaliteit na invaren	67
3.j.	Data issues en opvolging na invaren	67
3.k.	Omgang met pensioenmutaties met terugwerkende kracht	68
4	Invaren	70
4.a.	Het verzoek van sociale partners om in te varen	70
4.a.1	Het verzoek van sociale partners om in te varen	70
4.a.2	Waarborgen in arbeidsvoorwaardelijke fase	72
4.a.3	Advies belangenorganisaties	72
4.a.4	Eindoordeel fondsbestuur PFAB	72
4.b.	Invulling besluit inzake omrekenmethoden en aanwenden vermogen	73
4.c.	Omgang met opgebouwde rechten	74
4.c.1	Minimaal Vereist Eigen vermogen	75
4.c.2	Gehanteerde methode voor waardering aanspraken en pensioenrechten	75
4.c.3	Gebruikte bestuurlijke ruimte binnen de gekozen methodes	75
4.c.4	Wijze van compensatie	76
4.c.5	Initiële vulling en regels t.a.v. solidariteitsreserve	78
4.c.6	Verlenen van na-indexatie	79
4.c.7	Gevolgen van eventuele toeslagverlening (indexatie-AMvB)	79
4.c.8	Arbeidsongeschiktheidspensioen, premievrije voortzetting en nabestaanden	81
4.c.9	Wijze van uitvoering pensioenovereenkomst	82
4.c.10	Onderbouwing transitie effecten en compensatie	84

4.c.11	Onderbouwing evenwichtige belangenbehartiging	86
4.c.12	Beschrijving en onderbouwing evenwichtigheid invaardekkingsgraad	87
5	Transitieplan.....	88
5.a.	Besluitvormingsproces transitieplan.....	88
5.b.	Wijze van vaststelling evenwichtigheid transitieplan	89
5.c.	Wijze van vaststelling uitvoerbaarheid transitieplan	89
5.d.	Toets op conformiteit van het transitieplan met wettelijke voorschriften	91
5.e.	Toelichting op afwijking transitieplan	91
5.f.	Financiële grenzen voorwaardelijk aan transitieplan.....	96
5.g.	Afspraken bij overschrijding financiële grenzen transitieplan	96
Bijlage 1: Risicotabel APG		97
Bijlage 2: Onder uitbestedingen.....		110

0 Inleiding

Voor de implementatie van de nieuwe solidaire premieregeling (SPR) als gevolg van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) heeft het Pensioenfonds voor de Architectenbureaus (PFAB) een implementatieplan opgesteld. In dit plan is vastgelegd hoe de voorbereidingen door PFAB zijn en worden getroffen en hoe invulling zal worden gegeven aan de uitvoering van de gewijzigde pensioenovereenkomst. Daarbij beschrijft PFAB hoe met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van (gewezen) deelnemers en uitkeringsgerechtigden wordt omgaan.

In dit implementatieplan wordt op hoofdlijnen de onderlinge samenhang tussen alle relevante onderwerpen vastgelegd. Het geeft een samenvattende beschrijving van de aanpak die PFAB de afgelopen maanden heeft gehanteerd en de komende maanden nog zal hanteren, in samenwerking met de pensioenuitvoeringsorganisatie APG, de fiduciair beheerder Columbia Threadneedle Investments (CTI) en de beleggingsadministrateur en custodian CACEIS.

PFAB is zich ervan bewust dat de gewijzigde pensioenovereenkomst en de besluiten zoals vastgelegd in het transitieplan grote impact kunnen hebben op groepen (gewezen) deelnemers en uitkeringsgerechtigden. Met duidelijke en tijdige communicatie biedt PFAB haar deelnemers maximale grip en houvast, vóór, tijdens én na transitie. Hoe PFAB dit aanpakt is beschreven in het wettelijk communicatieplan, een separaat document dat integraal onderdeel uitmaakt van dit implementatieplan.

Dit implementatieplan sluit aan op het transitieplan, zoals dat door de sociale partners is opgesteld. In het laatste hoofdstuk wordt de aansluiting op het transitieplan toegelicht.

1 Inrichting projectorganisatie en besluitvorming

1.a. Inrichting projectstructuur ten behoeve van transitieperiode

Ten behoeve van de transitieperiode is een programmaorganisatie ingericht. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens beschreven:

- de programmaorganisatie van PFAB;
- de programmaorganisatie van de uitbestedingspartner voor de pensioenuitvoering APG en de uitbestedingspartners voor het vermogensbeheer CTI en CACEIS;
- de wijze waarop de afstemming tussen deze organisaties is ingeregeld.

1.a.1 Programmaorganisatie PFAB

PFAB heeft ervoor gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de reguliere structuur en commissies binnen het fonds. Daarmee wordt enerzijds geborgd dat het eigenaarschap bij het fondsbestuur ligt en anderzijds dat de aanwezige kennis wordt ingezet ten behoeve van de transitie. Bijkomend voordeel is dat de commissies die werken aan het nieuwe stelsel ook de commissies zijn die in een later stadium belast gaan zijn met het uitvoeren van het nieuwe stelsel.

Stuurgroep

De stuurgroep wordt gevormd door het fondsbestuur.

Herkomst	Naam	Functie	Voordragende organisatie
Lid werkgevers	Dhr. G.T.J. Meulenbroek	Vicevoorzitter	BNA
Lid werkgevers	Mevr. M.M.E.P. Groenen	Bestuurslid	BNA
Lid werkgevers	Mevr. E. Eelens	Bestuurslid	BNA
Lid werknemers	Mevr. S. Troost	Bestuurslid	FNV
Lid werknemers	Dhr. H.W.T. de Vaan	Voorzitter	CNV
Lid pensioengerechtigden	Dhr. I. Slikkerveer	Bestuurslid	De Unie
Onafhankelijk lid	Dhr. P. de Groot	Bestuurslid	N.v.t.
Onafhankelijk lid	Dhr. A. Soederhuizen	Bestuurslid	N.v.t.

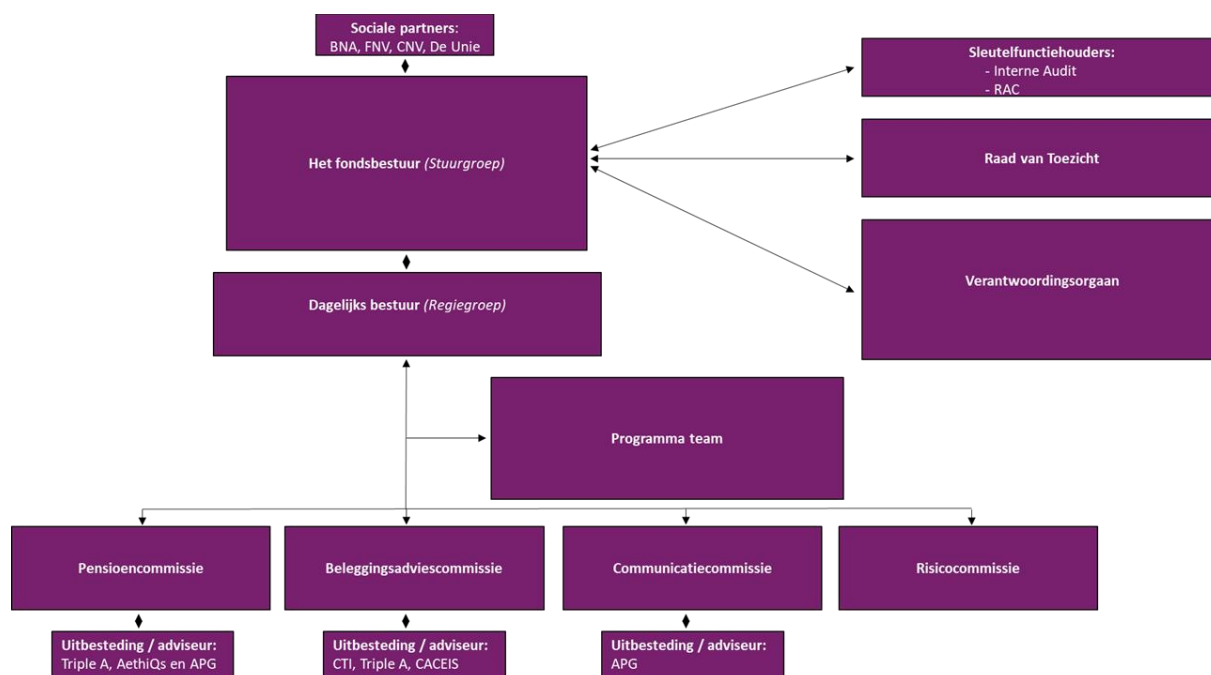
De stuurgroep heeft het dagelijks bestuur (DB) belast met de regiefunctie van het Wtp-programma van PFAB. De directeur van het bestuursbureau is programmamanager en stuurt de uitvoering van het programma in de lijn aan.

Het programmaplan Wtp van PFAB onderkent vijf werkstromen, waarvan de uitwerking is belegd in de commissies:

1. Pensioentoezegging en financiering (Pensioencommissie (PC))
2. Pensioenuitvoering en datakwaliteit (PC)
3. Vermogensbeheer (Beleggingsadviescommissie (BAC))
4. Communicatie (Communicatiecommissie (CC))
5. Risicobeheer (Risicocommissie (RC))

Deze werkstromen komen bij elkaar in het programmteam. Daarin nemen de Wtp-specialisten deel die adviseren in de commissies. De directeur van het bestuursbureau en de Wtp-specialisten vormen samen het programmteam. Zij zijn regievoerend en uitvoerend. De Wtp-specialisten zijn onderdeel van het bestuursbureau. Het bestuursbureau overlegt periodiek over de voortgang, afhankelijkheden en risico's.

De programmaorganisatie ziet er schematisch als volgt uit:

Afbeelding 1.1: Governance Wtp-programma organisatie PFAB

In de context van de implementatie van de Wtp, zijn naast de programmaorganisatie de volgende partijen, functionarissen en fondsorganen van belang:

Sleutelfuncties

De sleutelfunctiehouders (SFH) hebben elk een eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid in het programma. Zij hebben een uitdagende, monitorende en adviserende rol.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan (VO) over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd.

Herkomst	Naam	Functie	Aangewezen door:
Lid werkgever	Mevr. E. Borgert	Voorzitter	BNA
Lid werkgever	Mevr. W.E. Vester	Lid	BNA
Lid pensioengerechtigden	Dhr. M. Kuijt	Lid	Verkiezingen
Lid pensioengerechtigden	Dhr. H. Oonk	Lid	ANBO-PCOB
Lid actieve deelnemers	Mevr. D. Verweij	Lid	CNV
Lid actieve deelnemers	Dhr. J. Kirchert	Lid	CNV

Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Alhoewel het VO formeel geen onderdeel uitmaakt van het Wtp-programma, speelt het VO wel een belangrijke rol in

de transitie naar het nieuwe pensioencontract. De rol van het VO wordt daarom hieronder beknopt weergegeven.

Het VO heeft specifiek in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een aantal adviesrechten op grond van de Wtp:

- op het voorgenomen bestuursbesluit tot het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst;
- op het voorgenomen bestuursbesluit op het invaarverzoek van sociale partners en de inzet van het bestaande vermogen in het kader van de transitie (compensatiedepot en/of initiële vulling solidariteitsreserve);
- op het vaststellen van het jaarlijkse overbruggingsplan, indien gebruik wordt gemaakt van het transitie-FTK;
- als de transitie naar het nieuwe stelsel leidt tot wijziging van het communicatie- en voorlichtingsbeleid, hetgeen de verwachting is gezien de overgang naar een premieregeling, dan heeft het VO hier ook adviesrecht over.

Na bestuursvergaderingen wordt het VO inhoudelijk en procesmatig geïnformeerd in de zogenaamde 'meeneemsessie'.

Raad van Toezicht

Alhoewel de Raad van Toezicht (RvT) formeel geen onderdeel uitmaakt van het programma, heeft de RvT wel een belangrijke rol in de transitie naar het nieuwe pensioencontract.

Functie	Naam	Expertise
Voorzitter	Dhr. F.R. Valkenburg	Actuarieel en Risk
Lid	Mevr. M. Smelter	Governance en Communicatie
Lid	Dhr. P.G.E. van Gent	Vermogensbeheer

De rol van de RvT wordt daarom hieronder beknopt weergegeven.

De RvT heeft een procesmatige rol. Zij heeft de al bestaande taak van toezicht houden op het beleid van het bestuur, de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds en de adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Met name de evenwichtige belangenafweging speelt een belangrijke rol in de hele transitie. De RvT zal in dit kader uitdrukkelijk en gemotiveerd een oordeel moeten geven over de besluitvorming en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT heeft overigens geen specifieke bevoegdheden ten aanzien van de daadwerkelijke wijzigingen in het uitvoeringsreglement, maar wel ten aanzien van het beleid met betrekking tot het aangaan en beëindigen van een uitvoeringsreglement.

Specifiek voor de Wtp krijgt de RvT een goedkeuringsrecht (instemmingsrecht) met betrekking tot invaren. Het goedkeuringsrecht van de RvT geldt voor elk voorgenomen besluit met betrekking tot de collectieve waardeoverdracht (CWO), met inbegrip van de verdeling van het vermogen.

Om het risico te mitigeren dat de RvT niet tijdig om input wordt gevraagd over voorgenomen deelbesluiten worden voorgenomen deelbesluiten aan de RvT ter advisering / goedkeuring voorgelegd. Na iedere bestuursvergadering wordt een meeneemsessie voor de RvT georganiseerd.

Sociale partners

De sociale partners van PFAB bestaan uit verschillende partijen, te weten:

- Branchevereniging Nederlandse Architecten (BNA)
- Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
- Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV)
- (Vakbond) De Unie

Sociale partners stellen de pensioenregeling vast. In het kader van de Wtp stellen sociale partners het transitieplan op. In het transitieplan hebben sociale partners schriftelijk de volgende elementen vastgelegd:

- De keuzes, overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijziging van de pensioenovereenkomst;
- De wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten;
- De verantwoording waarom er sprake is van een evenwichtige transitie.

Op grond van de Pensioenwet, de Memorie van Toelichting bij de Wtp en het Besluit toekomst pensioenen, bevat het transitieplan in ieder geval de volgende specifieke onderdelen:

- De doelstelling van de transitie;
- De kwantitatieve maatstaven en de uitkomsten daarvan die aanvaardbaar zijn voor de beoordeling van de doelstellingen;
- Het karakter van de gewijzigde pensioenovereenkomst;
- De wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten per leeftijdscohort, waarbij het standaard transitiepad invaren is;
- Een overzicht van de effecten per leeftijdscohort van de overstap op de nieuwe pensioenregeling, berekend aan de hand van de voorgeschreven maatstaven, waartoe in ieder geval netto profijt en de pensioenverwachting in een mediaan- en een 'goed en slecht weer' scenario behoren;
- De gemaakte afspraken over compensatie;
- Het financieringsplan voor deze compensatie, voor zover extra pensioenaanspraken aan deelnemers worden toegekend, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate elke bron ingezet zal worden;
- De gemaakte afspraken over de initiële vulling van de solidariteitsreserve;
- Voorrangsregels voor doelstellingen en maatstaven (op grond van netto profijt) bij de uitvoering van de opdracht;
- De verschillende, positieve en negatieve, verkende financiële en economische scenario's en in welke situaties de afgesproken doelstellingen, voorrangsregels en maatstaven zonder meer gelden en waarvoor geen nadere besluitvorming nodig is;
- De ondergrens van de dekkingsgraad waaronder gemaakte afspraken en proces niet meer toereikend zijn;
- De overwegingen en berekeningen die ten grondslag liggen aan de wijzigingen; en
- verantwoording waarom er sprake is van een evenwichtige transitie.

Sociale partners hebben in het aangeleverde transitieplan bovenstaande elementen vastgelegd en toegelicht. PFAB koppelt in de opdrachtbevestiging aan sociale partners terug hoe het de opdracht gaat uitvoeren. Sociale partners worden periodiek door een delegatie van het bestuur bijgepraat over de voortgang van het implementatietraject.

1.b. Programmaorganisatie voor uitbestedingspartners

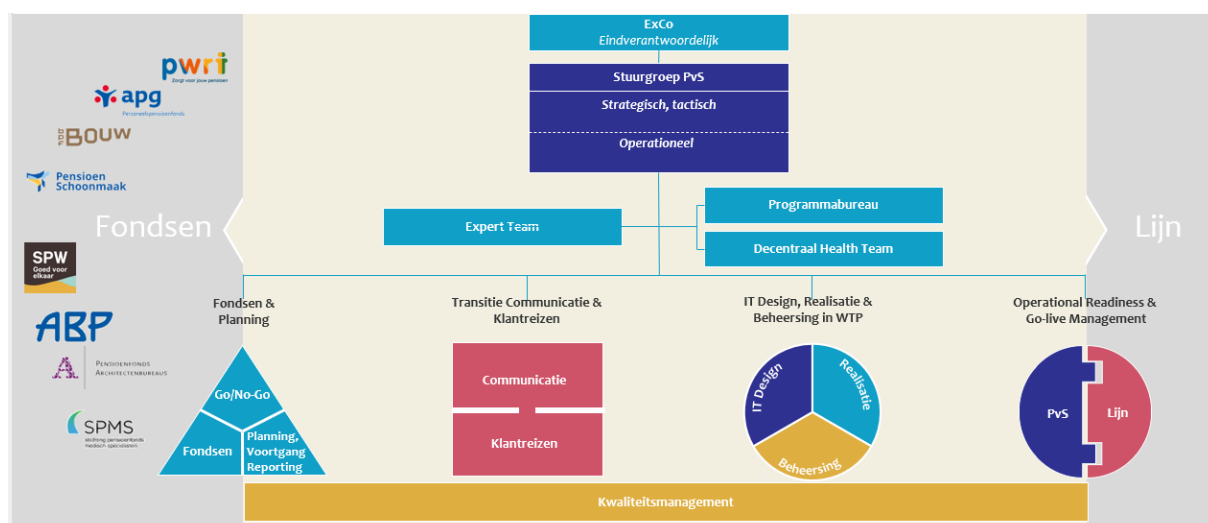
De realisatie van de tijdige en zorgvuldige overgang naar het nieuwe pensioenstelsel van PFAB is in hoge mate afhankelijk van het tijdig operationeel zijn van de systemen, processen en medewerkers bij uitvoerders APG, CTI en CACEIS. Het op tijd realiseren hiervan valt niet binnen de directe programmasturing van PFAB, aangezien de uitvoerders de aanpassingen voor meerdere klanten op generieke wijze uitvoeren. Wel zijn met de uitvoerders projectafspraken gemaakt en worden de voortgang en de bijbehorende risico's continu gemonitord door PFAB.

APG is als uitvoerder van de pensioenadministratie en communicatie de partner van PFAB met de grootste impact op systemen, processen en medewerkers. CTI en CACEIS passen ook processen en systemen aan om het vermogensbeheer aan te laten sluiten op de pensioenadministratie. De uitbestedingspartners hebben een eigen programmaorganisatie ingericht en hun projectaanpak met PFAB gedeeld. PFAB ontvangt voortgangsrapportages, bespreekt deze in het programmateamoverleg en heeft periodiek overleg met APG, CTI en CACEIS.

1.b.1 Programmaorganisatie pensioenuitvoeringsorganisatie APG

Uitvoeringsorganisatie APG speelt een belangrijke rol in de voorbereiding en uitvoering van een beheerste implementatie van de nieuwe pensioenregeling. Hiervoor heeft APG een programmaorganisatie ingericht onder de naam Pensioen van Straks (PvS).

In een organogram

Afbeelding 1.2: Governance Wtp programma APG.

Het programma wordt aangestuurd door een programmadirectie (programmadirecteur, overall programmamanager en operationeel directeurs). De programmadirectie rapporteert direct aan de stuurgroep Pensioen van Straks, die wordt gevormd door de Raad van Bestuur van APG, aangevuld met de programmadirecteur. De stuurgroep PvS bewaakt de totale voortgang van het programma, neemt strategische besluiten en bepaalt scope, budget en tijd. Een en ander gebeurt in regelmatige afstemming met de belangrijkste stakeholders: klantfondsen zoals PFAB, toezichthouders, aandeelhouders en (onder-)uitbestedingspartners.

Onder de programmadirectie en de stuurgroep vindt de operationele aansturing plaats door een managementteam en een aantal ondersteunende functies, waaronder kwaliteitsmanagement, IT en

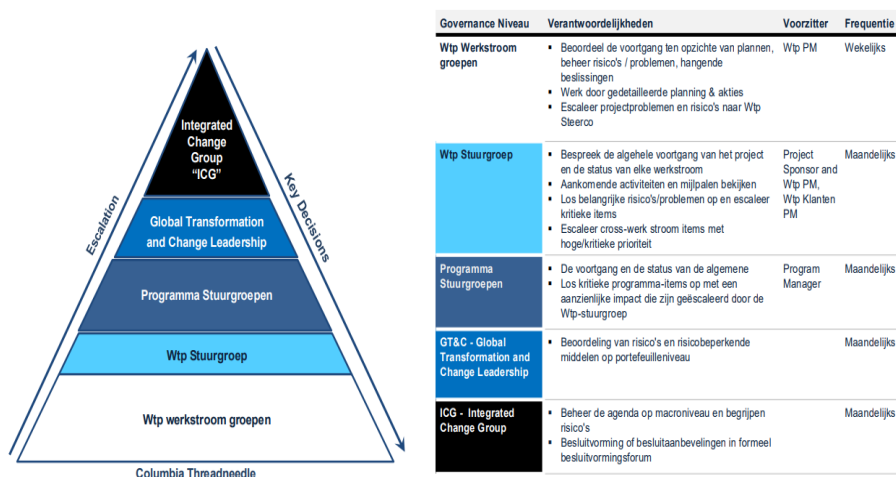
datalandschap (IT health team), beleidsontwikkeling (expertteam) en programmaondersteuning (programmabureau).

Als borging voor een goede werking van processen en systemen is sprake van integrale ketentesten over de diverse onderdelen heen die een separate aansturing kennen.

1.b.2 Programmaorganisatie vermogensbeheerder CTI

Vermogensbeheerder CTI speelt ook een belangrijke rol in de voorbereiding om te komen tot een beheerste implementatie van de nieuwe pensioenregeling. Daarvoor heeft CTI haar eigen programmaorganisatie ingericht om wijzigingen die volgen uit de Wtp te implementeren. Het gaat dan om wijzigingen die benodigd zijn om de portefeuille aan te kunnen sturen binnen de beheerafspraken, op basis van het beleggingsbeleid voor de SPR, en de bijbehorende gegevensuitwisseling met de pensioenuitvoeringsorganisatie. In de programmaorganisatie heeft de programmamanager van CTI de regie over acht werkstromen (waaronder operationeel model, technologie, gegevensuitwisseling, testen, rapportage en SLA) en rapporteert de programmamanager aan de Wtp-stuurgroep.

Er is een governancestructuur opgesteld om besluiten in het project en eventuele escalatie op het juiste niveau te kunnen adresseren. Het Wtp-project valt onder de verantwoordelijkheid van het Global Transformation & Change leadership en de Global Head Integrated Change Group. Dit ziet er als volgt uit:

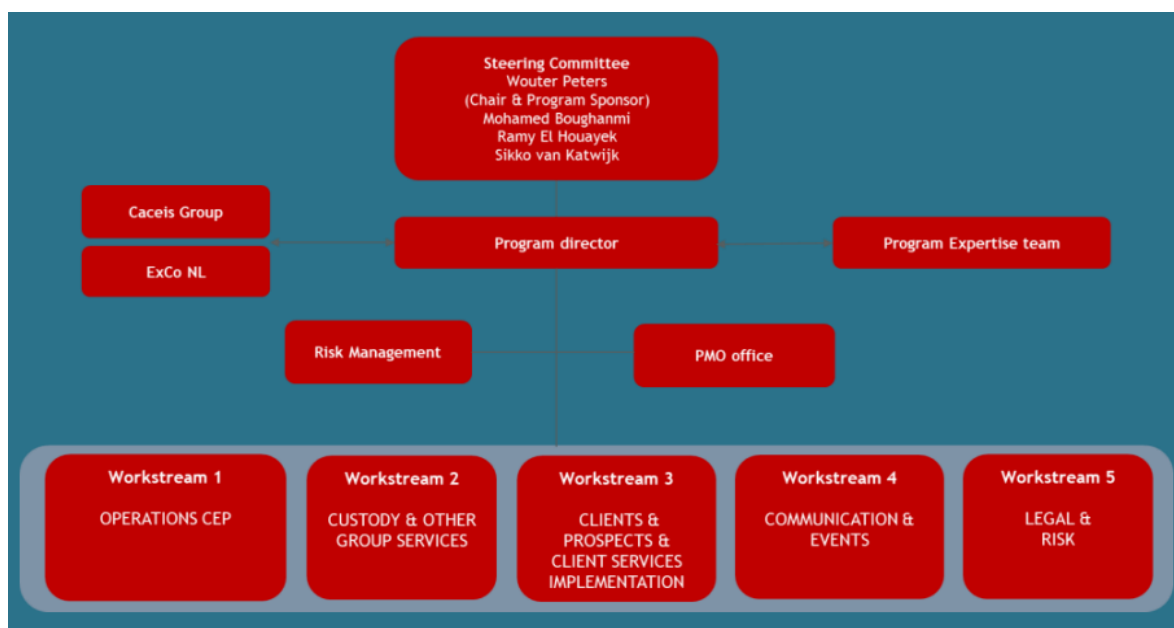
Afbeelding 1.3: Governance Wtp programma CTI

1.b.3 Programmaorganisatie beleggingsadministrateur en custodian CACEIS

Beleggingsadministrateur CACEIS speelt ook een belangrijke rol in de voorbereiding om te komen tot een beheerste implementatie van de nieuwe pensioenregeling. Daarvoor heeft ook CACEIS haar eigen programmaorganisatie ingericht. CACEIS werkt in een multidisciplinair projectteam met vijf werkstromen, dat onder andere bestaat uit IT-specialisten, projectmanagers en verschillende business owners. Het doel van dit projectteam is om een tijdige overgang naar het nieuwe pensioenstelsel te bewerkstelligen.

Het projectteam wordt aangestuurd door een programmadirecteur, die samenwerkt met een expertiseteam. De programmadirecteur rapporteert aan het Steering Committee, dat wordt gevormd door leden van het Executive Committee van CACEIS Nederland.

Onder de programmadirecteur vindt de operationele aansturing plaats door business owners en een ondersteunende aantal functies, waaronder IT, Legal, Risk en Operations.

Afbeelding 1.4: Programma organisatie Wtp CACEIS

1.b.4 Ondersteuning door adviseur Triple A

Triple A is de actuariële adviseur van PFAB. Met Triple A zijn afspraken gemaakt over de werkzaamheden die Triple A verricht in aanloop naar de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Triple A belegt deze werkzaamheden binnen haar team.

1.b.5 Afstemming PFAB en uitbestedingspartners

De programmaorganisaties van de verschillende schakels in de keten zijn op de volgende wijze aan elkaar gekoppeld.

APG

APG wordt operationeel aangestuurd vanuit PFAB. De verantwoordelijken voor deze werkzaamheden sluiten vervolgens weer aan bij de commissies binnen PFAB waar deze werkstromen belegd zijn.

Deze deelnemers vanuit APG in het programmateamoverleg vormen tevens de zogenaamde 'fondsenhub PFAB' in het APG-programma PvS. Zij hebben binnen APG de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de verschillende onderdelen van het programma op het juiste moment de juiste acties uitvoeren voor PFAB.

Koppeling pensioen- en vermogensbeheer

De afstemming tussen PFAB en de drie ketenpartijen (APG, CTI en CACEIS), verloopt via het ketenoverleg, dat is opgezet om de onderlinge informatie-uitwisseling af te stemmen en vast te leggen. Dit ketenoverleg ziet toe op de afspraken en de doelinstelling (Target Operating Model) van de keten. De Wtp-specialist vermogensbeheer stuurt het ketenoverleg aan en koppelt terug naar de BAC en het Wtp-programmateam.

De afspraken over de werkzaamheden tot en na het invaren worden vastgelegd in de afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten. De afspraken over de frequentie, inhoud en technische

specificaties van de informatie-uitwisseling, alsmede de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen, en een gedetailleerde uitwerking van het operating model, worden vastgelegd in een document Operationele Afspraken. Dit document zal als referentie dienen voor de opname in de afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten.

De voortgang en uitvoering wordt door de Wtp-specialist vermogensbeheer en de BAC gemonitord, onder andere door de beoordeling en bespreking van de voortgangsrapportages die de ketenpartijen aanleveren.

Naast het ketenoverleg vindt met de drie ketenpartijen een regelmatige afstemming plaats. Met CTI is er wekelijks ter afstemming en monitoring een overleg over reguliere en Wtp-gerelateerde beleggingsonderwerpen. Daarnaast overlegt het bestuursbureau op kwartaalbasis met CACEIS over operationele en Wtp-onderwerpen. Met APG is er een doorlopende afstemming over Wtp-onderwerpen.

1.c. Besluitvormingsproces vaststelling implementatieplan

De programmaorganisatie faciliteert enerzijds de besluitvorming, anderzijds zorgt zij voor tijdige realisatie van de mijlpalen die ervoor zorgen dat PFAB tijdig gereed is voor invaren. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens beschreven:

- Het besluitvormingsproces van PFAB;
- De besluitvormingsmijlpalen tot aan het indienen van het implementatieplan, het communicatieplan, het invaarsjabloon en de communicatie om tot deze mijlpalen te komen;
- De mijlpalen vanaf het indienen van het implementatieplan en het communicatieplan tot en met het invaren.

1.c.1 Besluitvormingsproces vaststelling implementatieplan

BOB-model

PFAB maakt gebruik van het BOB-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming), waarbij beeldvorming en oordeelsvorming bij de commissies en het bestuur liggen en besluitvorming bij het bestuur.

Het BOB-model ziet er als volgt uit:

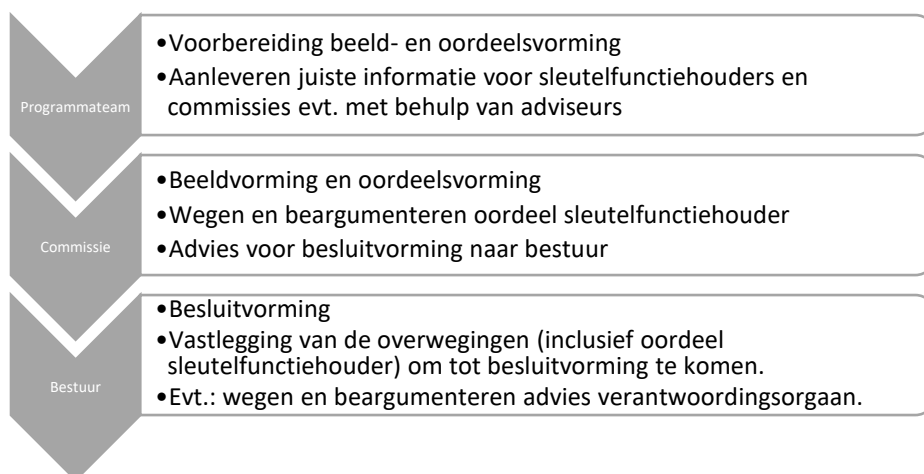

Afbeelding 1.5: BOB-Model

De onderdelen uit het implementatieplan, invaarsjabloon en communicatieplan zijn belegd bij een werkworm en een commissie. Het Wtp-programmateam definieert wat er moet gebeuren door wie. Het programmateam zorgt ervoor dat de stukken tijdig worden aangeleverd bij de diverse commissies. De commissies vormen een beeld en een oordeel en adviseren daarmee het fondsbestuur. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel geven uiterlijk in de oordeelsvormende

fase een opinie af bij het stuk. De reactie van de commissie op de opinie wordt aan het bestuur meegegeven. Het fondsbestuur neemt het (principe)besluit, en is volgens het BOB-model betrokken.

Wanneer het VO adviesrecht heeft, gaat het besluit voor advies naar het VO. Vervolgens neemt het bestuur een definitief besluit waarin ook het advies van het VO wordt meegenomen. Ten slotte valideert de RvT en stemt, daar waar van toepassing, in.

1.c.2 Besluitvormingsmijlpalen PFAB

De volgende mijlpalen zijn gedefinieerd om door deze besluitvorming heen te gaan. Alleen de daadwerkelijke mijlpaal is opgenomen. Wanneer een besluit langs het VO gaat, is er een principebesluit en een besluit opgenomen. Datakwaliteit gaat eerst naar het bestuur, alvorens de accountantscontrole wordt uitgevoerd. Na de accountantscontrole geeft het bestuur zijn definitieve oordeel. Vandaar dat ook bij datakwaliteit over een principebesluit gesproken wordt.

Mijlpaal	Commissie	Bestuur	Gerelateerde documentatie
Principebesluit opdrachtaanvaarding	BAC 6-12-2024 PC 9-12-2024	22-01-2025	Invaarsjabloon tabblad 2, 3, 6, 15 en 25 Implementatieplan H2, H4 t/m H6 en bijlagen
Besluit transitie-FTK	PC 17-03-2025	26-03-2025	Invaarsjabloon tabblad 11
Principebesluit wettelijk communicatieplan	CC	18-12-2024	Communicatieplan H1 t/m H8
Principebesluit datakwaliteit	PC 31-03-2025	07-04-2025	Fase 4 rapportage Normenkader datakwaliteit
Besluit communicatieplan	CC	23-04-2025	Advies VO
Invaarbesluit	PC BAC	28-05-2025	Advies VO
Datakwaliteit bestuursoordeel	Bestuur	20-06-2025	Accountantsoordeel (fase 5)

Informereren fondsorganen

Na iedere bestuursvergadering worden het VO en de RvT in extra ingelaste sessies, de meeneemsessies uitgebreid bijgepraat over inhoudelijke Wtp-onderwerpen en de stand van zaken van het programma. Tijdens deze sessies kunnen zij ook vragen stellen aan het bestuur. De RvT wordt

daarnaast iedere maand in een 'benen op tafel'-gesprek door de programmamanager Wtp bijgepraat over de voortgang van het programma. Daarnaast zijn meerdere kennissessies gepland, te weten:

03-07-2023 Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan:

- Prototype nieuwe pensioenregeling
- Evenwichtigheid
- Hoorrecht
- Wettelijk communicatieplan

04-04-2024 Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan:

- Evenwichtigheidskader

02-05-2024 Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan:

- Invaarbesluit

04-06-2024 Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan:

- Nieuwe pensioenregeling
- Datakwaliteit

04-07-2024 Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan:

- Wettelijk communicatieplan

30-09-2024 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- Wettelijk communicatieplan

04-11-2024 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- Wettelijk communicatieplan
- ALM-studie

03-12-2024 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- ALM-studie
- Verantwoordingsdocument

09-01-2025 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- Implementatieplan
- Wettelijk communicatieplan
- Invaarsjabloon
- Verantwoordingsdocument
- ALM-studie

15-01-2025 Bestuur en Raad van Toezicht

- Verantwoordingsdocument
- Planning Wtp proces

04-02-2025 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- Adviesaanvraag Implementatieplan

- Adviesaanvraag WCP

19-02-2025 Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

- Vragensessie Wtp

06-03-2025 Wtp- vragensessie van het VO met RvT en Bestuur

- Invaren
- Wettelijk Communicatieplan

26-03-2025 Bestuur en verantwoordingsorgaan

- Wtp

02-04-2025 Bestuur en Raad van Toezicht

- Wtp

16-04-2025 Verantwoordingsorgaan en dagelijks bestuur

- Transitie FTK

05-06-2025 Raad van Toezicht en dagelijks bestuur

- Wtp

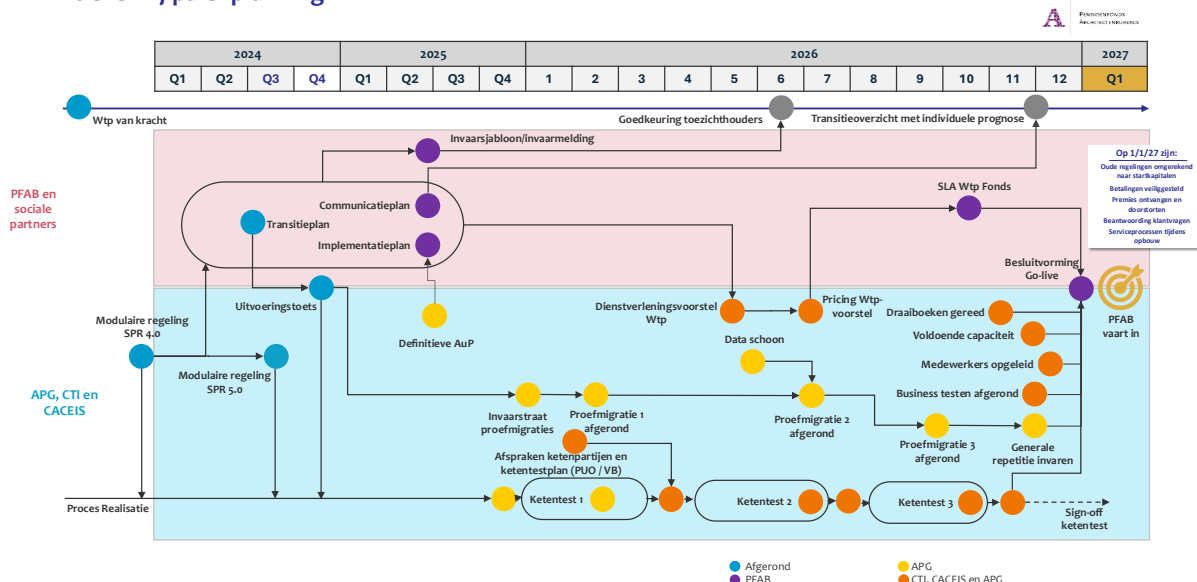
25-06-2025 Verantwoordingsorgaan en dagelijks bestuur

- Wtp

1.c.3 Mijlpalen implementatietraject PFAB en uitbestedingspartners

Deze mijlpalenplanning is opgesteld met de ketenpartijen op basis van de huidige kennis. De ketenpartijen hebben aangegeven dat zij de definitieve invulling van testen wellicht nog bij willen stellen naar aanleiding van de ervaringen met pensioenfondsen die eerder overgaan.

Kritieke mijlpalenplanning – PFAB

Afbeelding 1.6: Integrale mijlpalenplanning.

Deze mijlpalenplanning leidt tot de volgende go / no go momenten welke gedurende de implementatiefase gemonitord en eventueel aangescherpt zullen worden:

Mijlpaal	Go / no go	Criteria
Go / No go 1	01-07-2026	Vastgelegd in document criteria en tijdsplanning go / no-go momenten.
Data schoon en start stay clean fase	01-07-2026	Alle acties uit het actie plan zoals opgenomen in fase 4 datakwaliteit zijn afgerond. Vanaf dat moment start de stay clean fase welke verankerd is in de reguliere run.
Go / no go 2 transtieoverzicht.	01-10-2026	Vastgelegd in document criteria en tijdsplanning go / no-go momenten
Akkoord toezichthouders	01-11-2026	Verklaring geen bezwaar tegen invaren ontvangen van toezichthouders.
Go / no go 3 Procesmatig en technisch gereed Finaal besluit WTP	01-12-2026	Vastgelegd in document criteria en tijdsplanning go / no-go momenten
Dekkingsgraad	31-12-2026	Dekkingsgraad is > 105%

2 Risicoanalyses en beheersingsmaatregelen

2.a. Risico's en beheersingsmaatregelen

2.a.0 Organisatie van risicobeheer

Risicomanagement is voor PFAB een belangrijk onderdeel van de besluitvorming en uitvoering. Het draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen van het fonds, een beheerste en integere bedrijfsvoering en aan het voldoen aan wet- en regelgeving. Het stelt PFAB in staat om zich over risicobeheersing te verantwoorden. PFAB streeft ernaar het integraal risicomanagement continu te verbeteren als onderdeel van de strategische en operationele processen.

Voor het risicomanagement op de Wtp wordt gebruik gemaakt van de reguliere risicogovernance van PFAB. Eerst wordt het reguliere risicomanagement beschreven en in aanvulling daarop, de specifieke wijze waarop dat voor de Wtp is georganiseerd.

Regulier risicomanagement PFAB

PFAB heeft het risicomanagement ingericht met behulp van het three-linesmodel. De risicogovernance is verankerd in de reglementen van het bestuur en de commissies, charters van de sleutelfuncties en onder meer in het integraalrisicomanagementbeleid. Het bestuur vormt met het dagelijks bestuur, de BAC, de CC en de PC de eerste lijn. Het bestuur is gezamenlijk eindverantwoordelijk voor het risicomanagement. Het dagelijks bestuur, de BAC, de CC en de PC hebben een uitvoerende en monitorende verantwoordelijkheid voor de risicobeheersing binnen de reikwijdte van de commissies. Vanuit deze rol zien de commissies tevens toe op het risicomanagement bij de dienstverleners. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel en de compliancefunctie vormen de tweede lijn. Het houderschap van de sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel en de compliancefunctie zijn belegd bij één bestuurslid. Dit wordt binnen PFAB de sleutelfunctiehouder RAC genoemd. De vervulling van deze functies is via inhuur ondergebracht bij het bestuursbureau.

De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel hebben een adviserende, uitdagende en toetsende rol richting de eerste lijn. Vanuit deze rol monitoren de sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel het dagelijks bestuur, de BAC, de CC en de PC. Zij toetsen adviezen aan het bestuur aan het risicomanagementbeleid en adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd over risicomanagement. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel beheren daarnaast het integraalrisicomanagementbeleid. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel worden in hun taak ondersteund door de RC.

De derde lijn wordt gevormd door de sleutelfunctie Interne audit. De sleutelfunctie Interne audit toetst de eerste en tweede lijn. Het houderschap van deze sleutelfunctie wordt ingevuld door een externe specialist. De vervulling van de sleutelfunctie Interne auditfunctie is belegd bij een extern accountantskantoor.

De RvT ziet toe op het beleid, de organisatie en processen inzake het risicobeheer en de compliance en geeft jaarlijks een evaluatie daarvan.

PFAB is tevens verantwoordelijk voor een beheerste en integere bedrijfsvoering van de uitbestede activiteiten. Hiertoe maakt PFAB afspraken met de uitbestedingspartners en monitort deze afspraken. Waar mogelijk en na toetsing van de opzet, steunt PFAB op het risicomanagement bij zijn

uitbestedingspartners, waaronder de pensioenuitvoeringsorganisatie APG, de fiduciair beheerder CTI en de custodian en beleggingsadministrateur CACEIS. Hierna wordt toegelicht hoe de uitbestedingspartners hun risicobeheer hebben ingericht.

PFAB heeft de pensioenuitvoering uitbesteed aan APG (formeel: APG DWS & Fondsenbedrijf N.V.) . De ambitie van APG is om bij alle medewerkers het risicobewustzijn in het DNA te verankeren waardoor dit voor eenieder een vaste manier van werken is. De beheersing van risico's is op deze wijze een integraal onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden. Hiermee is ook bij APG sprake van integraal risicomanagement. Middels het risicomanagementproces bewaakt APG de ontwikkeling van haar risicoprofiel, inclusief de risico's in de voor klanten uitgevoerde dienstverlening, ten opzichte van de risicobereidheid en worden risico's waar nodig vermeden, gemitigeerd of geaccepteerd.

Regulier risicomanagement APG

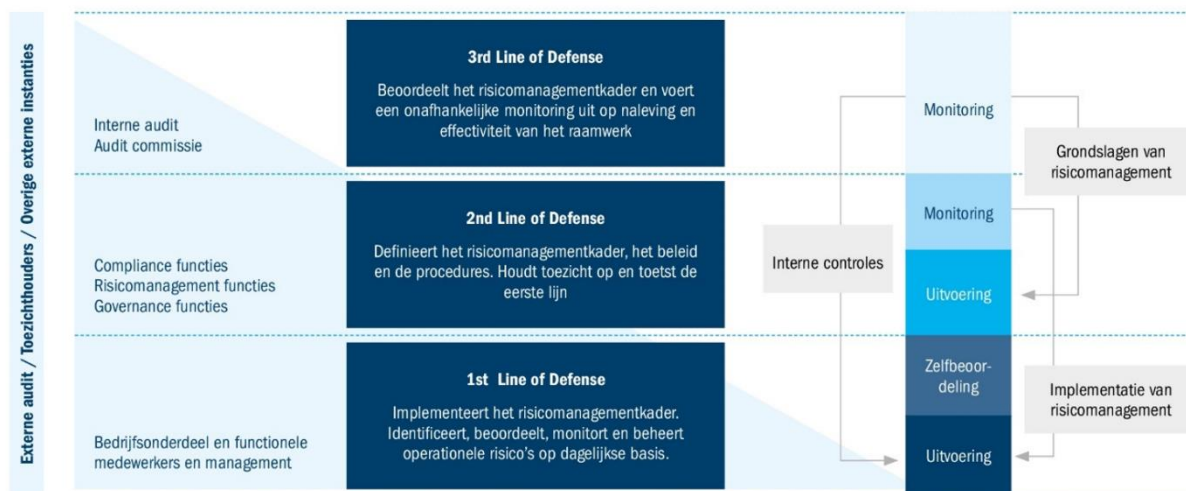
Om tot een hoog niveau van een beheerste en integere bedrijfsvoering te komen, heeft APG het APG Integraal Risicomanagement Raamwerk opgezet (AIR). Het AIR bestaat uit de risicogovernance, de risicocultuur, het risicobeleid, de risicobereidheid, het risicomanagementproces en de risicorapportage. Het risico- en controleraamwerk is een belangrijk onderdeel van het risicomanagementproces en is bij APG geborgd tot en met het niveau van de Raad van Bestuur.

De pensioenuitvoeringsorganisatie APG heeft in haar reguliere processen interne beheersing ingericht, waarbij vanuit een risicogerichte benadering beheersingsmaatregelen gedefinieerd en geoperationaliseerd worden teneinde te komen tot een beheerste en integere bedrijfsvoering. Deze beheersing wordt getoetst door de externe accountant van APG, wat uitmondt in een ISAE 3402-type 2-rapportage en een COS 3000A-type 2-rapportage. PFAB blijft eindverantwoordelijk voor de interne beheersing en steunt daarvoor onder andere op de ISAE 3402-type 2-rapportage en COS 3000A-type 2-rapportage. Gedurende de transitie zal in de uitwerking van de aangepaste en nieuwe processen en systemen een nieuw raamwerk van interne beheersing ingeregeld worden, dat voldoet aan de gebruikelijke standaarden op dit gebied. Zodanig dat ook na de transitie een situatie ontstaat van een beheerste en integere bedrijfsvoering die minimaal voldoet aan de eisen van ISAE 3402.

De risicogovernance van pensioenuitvoeringsorganisatie APG is gebaseerd op het three-linesmodel. De eerste lijn wordt gevormd door de verschillende bedrijfsonderdelen en staven, die primair verantwoordelijk zijn voor het risicomanagement. De eerste lijn neemt risico's en is verantwoordelijk voor het beheersen van die risico's en het aantoonbaar in control zijn over de processen. Daarnaast is er sprake van een tweedelijns rol in de vorm van een onafhankelijk gepositioneerde risicomanagement- en compliancefunctie. De eveneens onafhankelijk gepositioneerde Interne Auditfunctie vervult de derdelijns rol. Ook voor de implementatie van de nieuwe pensioenregeling wordt het three-linesmodel toegepast, zowel bij het fonds als bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Regulier risicomanagement CTI

CTI heeft haar risicomanagement ingericht aan de hand van het zogenoemde three-linesmodel, zoals hieronder getoond.

Afbeelding 2.1: three-linesmodel CTI

Het eerstelijns risicomanagement zijn de Business Units die het vermogen van de klanten beheren, fondsen distribueren en ondersteunende activiteiten verzorgen. Alle medewerkers binnen de eerste lijn moeten handelen conform de relevante beleidsprocessen. Deze medewerkers zijn verantwoordelijk voor het identificeren, monitoren en beoordelen van operationele risico's en het ontwikkelen en implementeren van controles, beleid en procedures die nodig zijn voor het beheren van deze risico's om de belangen van de klant te beschermen.

Het tweedelijns risicomanagement is gescheiden van de eerste lijn. De tweede lijn zorgt voor onafhankelijk toezicht op, effectief onderzoek naar en onafhankelijke beoordeling van risico's en risicomanagementpraktijken. Tot de tweede lijn behoren onder andere de afdelingen Operational Risk en Compliance, die worden ondersteund door meerdere commissies. Binnen de tweede lijn biedt het Investment Risk Oversight team onafhankelijk toezicht op risico's, monitoring, analyses en rapportages.

Het Compliance team ziet erop toe dat CTI opereert in lijn met haar verplichtingen. Het team zorgt voor onafhankelijk toezicht op en effectieve toetsing van de activiteiten van de eerste verdedigingslijn. Het team ondersteunt de organisatie met advies en begeleiding over huidige en toekomstige regelgevingskwesties.

Binnen CTI voert de afdeling Interne Audit het derdelijns risicomanagement uit. De Interne Audit geeft een objectief en onafhankelijk oordeel over de eerste en tweede lijn en stelt daarmee de effectiviteit vast van de interne controles en het risicomanagement. De afdeling Interne Audit is onafhankelijk van de dagelijkse bedrijfsvoering en het management van CTI en is een integraal onderdeel van de het Risk Framework en werkt nauw samen met het management en het Audit & Compliance Committee.

De werking van de processen en beheersingsmaatregelen wordt door de externe accountant van CTI getoetst en in een ISAE 3402-rapportage verwerkt. De gewijzigde processen naar aanleiding van de Wtp, zullen in de toekomst eveneens worden verantwoord.

CTI geeft PFAB de mogelijkheid om de beheersing van de niet-financiële risico's door CTI te monitoren. Op kwartaalbasis wordt daartoe een Integrity Risk Report aangeleverd en besproken in de BAC. Dit rapport geeft inzicht in de verschillende niet-financiële risico's, die CTI heeft geïdentificeerd, de veranderingen op kwartaalbasis en een motivatie van de beoordeling. In aanvulling op dit internationale rapport voegt CTI, op verzoek van PFAB, sinds kort Nederland-specifieke informatie toe.

Regulier risicomanagement CACEIS

De 'low risk' risk appetite van CACEIS is het fundament voor het risicomanagement, met als doel om de reputatie, continuïteit en de belangen van alle stakeholders te beschermen. De risicomanagementprocessen zijn gebaseerd op het Enterprise Risk Management Framework van COSO, de lage risicotolerantie, wettelijke eisen en best practices. Het belangrijkste doel van CACEIS is ervoor te zorgen dat het werkelijke risiconiveau niet boven het risicotolerantieniveau uitkomt.

De Chief Executive Officer van CACEIS is eindverantwoordelijk voor risicomanagement. Hij bepaalt de 'tone at the top', heeft hierin een voorbeeldfunctie en bepaalt de risicohouding en het risicoraamwerk van de bank. CACEIS besteedt veel tijd door middel van trainingen, dilemma- en awareness-sessies om het belang van risicobewustzijn bij alle medewerkers continu te benadrukken en te verbeteren.

CACEIS richt zich op operational excellence en naleving van wet- en regelgeving binnen een sterke risicocultuur en een goed ontwikkelde interne controlestructuur, gebaseerd op het three-linesmodel. Uitgangspunt is functiescheiding tussen beslissen / uitvoeren, adviseren en controleren. De eerste lijn (business) is de eigenaar van het risico en is primair verantwoordelijk voor de risicobeheersing die samenhangt met de eigen processen. De tweede lijn (Risk Management en Compliance) houdt onafhankelijk toezicht op het eerstelijns risicobeheer en adviseert bij het identificeren van risico's en het beschrijven van effectieve beheersmaatregelen. De derde lijn (Internal Audit) is verantwoordelijk voor de risicoborging en voert een onafhankelijke en objectieve monitoring uit van de eerste en tweede lijn. Internal Audit verricht gedurende het jaar meerdere audits, die zich richten op kwaliteit, beheersing en efficiency van de operationele processen.

Daarnaast is er een vierde onafhankelijke bewakingslijn, zijnde de externe accountant, als extra zekerheid voor het functioneren van het risicomodel ten behoeve van de klanten van CACEIS. Het resultaat van deze jaarlijkse controle is opgenomen in de ISAE-rapportage.

Afbeelding 2.2: Three lines model CACEIS

CACEIS heeft een professioneel risicobeheersysteem geïmplementeerd om alle key-risico's en maatregelen binnen de organisatie te identificeren, registreren, analyseren, beoordelen, evalueren en rapporteren. Alle verdedigingslinies gebruiken deze Governance Risk and Compliance (GRC)-tool om de effectiviteit van de risicomaatregelen te monitoren en binnen de vastgestelde lage risicobereidheid blijven.

In de operationele processen heeft CACEIS de nodige controles ingebed (volledigheid, tijdigheid, afwijking, enz.) in de vorm van invoer- en uitvoercontroles, vierogen-principe en reconciliatie-activiteiten. Periodiek voeren de diverse operationele afdelingen, ondersteund door Risk Management, Risk Control Self Assessments (RCSA's) uit op de operationele processen. Daarnaast voert Risk Management regelmatig Risk Reviews en monitoring van controls uit en vinden er audits plaats door de Interne Audit Dienst, de externe accountant en de toezichthouders. Dit vormt de basis voor de inschatting van de operationele risico's. Incidenten en de opvolging daarvan, inclusief de voortgang van actieplannen naar aanleiding van de risicoweging worden bijgehouden in de GRC-tool. Bij incidenten wordt er een rootcause-analyse uitgevoerd en een verbetermaatregel bepaald. De verbeteringen ten aanzien van de effectiviteit en efficiency van de interne beheersing worden vastgelegd in de GRC-tool.

Het risicobeheersingsproces voor de operationele processen is beschreven in de ISAE 3402-rapportage en in de rapportage van niet-financiële risico's, dat op kwartaalbasis wordt opgesteld. Het doel van de NFR-rapportage is om PFAB in staat te stellen het uitbestedingsrisico te beheersen. Deze rapportages worden besproken in de beleggingsadviescommissie.

Risicomanagement op de Wtp-transitie bij PFAB

De risicogovernance op het Wtp-programma sluit aan op de reguliere governance. PFAB hanteert een kader voor zijn risicohouding en risicobereidheid bij de beoordeling van zijn risico's. Dit kader is tevens van toepassing op de transitie naar de Wtp. Bij de totstandkoming van het Wtp programmaplan van PFAB is een initiële risicoanalyse programmerisico's uitgevoerd (d.d. 18 augustus 2021), waarbij tevens beheersmaatregelen zijn benoemd. Deze risicoanalyse wordt sinds Q1 2022 ieder kwartaal herijkt.

De directeur bestuursbureau is aangewezen als programmamanager en monitort de programmerisico's en de beheersing op continue basis. Minimaal 1 maal per kwartaal herijken de commissies en het DB de risicobeoordeling van het Wtp-programma op basis van waar het fonds op

dat moment in het programma staat. De programmamanager ziet erop toe dat de commissies de risico's in hun beoordeling en beheersing meenemen. Waar nodig worden aanvullende beheersmaatregelen voorgesteld. Deze worden zoveel mogelijk in het Wtp-programma verwerkt. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel en de compliance officer challengen de risicoanalyses, zien toe op de toepassing van het risicomanagementbeleid en adviseren waar mogelijk over de risicobeheersing.

Door middel van de PFAB Voortgangs- en Risicorapportage Wtp rapporteren de commissies en het DB aan het bestuur over het Wtp-programma en de beheersing van de Wtp-risico's op basis van de herijkte risicoscores. De sleutelfuncties Risicobeheer en Actuarieel en de compliance officer geven hierbij een opinie. De rapportage wordt besproken en vastgesteld in het bestuur.

De commissies zien tevens toe op de risicobeheersing bij de uitbestedingspartners. De PC ziet toe op APG, de BAC op CTI en CACEIS. Dit wordt door het bestuursbureau en daarbinnen aangewezen werkstroomleiders ondersteund.

PFAB heeft de ontwikkelingen en de voortgang bij de twee pensioenfondsklanten van APG die per 1 januari 2025 zijn ingevaren gevolgd. PFAB volgt de ontwikkelingen bij CTI en CACEIS ook via het ketenoverleg.].

Bij de beheersing van de programmarisico's maakt PFAB waar mogelijk gebruik van de inrichting van het risicomanagement en de verantwoording daarover bij de uitbestedingspartners. Hieronder de opzet in hoofdlijnen van het risicomanagement op de Wtp-programma's van de uitbestedingspartners APG, CTI en CACEIS.

Risicomanagement Wtp bij APG

APG heeft binnen haar eigen Wtp-programma PvS eerstelijns risicomanagement ingeregeld via de afdeling Kwaliteitsmanagement. De tweede en derde lijn zijn vanuit hun onafhankelijke positie binnen APG betrokken bij de risicobeheersing binnen het programma PvS.

Binnen het programma PvS wordt het reguliere risicomanagementproces van APG gevolgd. De risico's over het programma zijn in kaart gebracht in risicologs. Dit betreft zowel de projectmatige risico's die de doelstelling van het programma in de weg staan, als de risico's ten aanzien van op te leveren producten en diensten. Per kwartaal wordt het actuele risicoprofiel bewaakt door het bijwerken van deze risicologs. Daarbij wordt het actuele risicoprofiel bepaald, waarbij rekening wordt gehouden met de status van de huidige beheersing. Dit is een continu proces van identificeren, evalueren, beheersen en bewaken van de risico's van het programma.

Over de toprisico's die buiten de risicobereidheid vallen rapporteert APG per kwartaal aan PFAB via de voortgangsrapportage PvS. Bespreking van deze rapportages met APG vindt plaats in het programmaoverleg, het ketenoverleg en waar nodig in de PC, de tweedelijns Risk-to-Risk-overleggen en de overleggen met Group Internal Audit (derde lijn).

Om de risico's uit de risicologs te beheersen heeft APG drie categorieën van beheersing onderkend:

1. periodieke procesbeheersing, waarbij gesteund wordt op het structurele risico- en controleraamwerk vanuit het programma PvS. Hierbij wordt, waar mogelijk, gebruik gemaakt van de risico- en controleraamwerken binnen APG;
2. eenmalige procesbeheersing, waarbij gesteund wordt op een specifiek ingericht controleraamwerk, zoals ten behoeve van de agreed-upon procedures met betrekking tot datakwaliteit;
3. mitigerende acties die tussentijds worden bepaald om risico's tijdig bij te sturen.

Om specifieke risico's ten aanzien van op te leveren producten en diensten door het programma te beheersen worden bij APG daarnaast aanvullende werkzaamheden uitgevoerd door de eerste, tweede, en derde lijn en eventueel de vierde lijn (externe partij), in de vorm van reviews, challenges, risico-opinies en/of audits. Om deze werkzaamheden te clusteren en inzichtelijk te maken, is door APG het House of Comfort (HoC) opgezet. De uitkomsten van deze werkzaamheden worden door middel van de kwartaalrapportage met PFAB gedeeld en geven aanvullend comfort over de wijze waarop de risico's in het kader van het programma PvS worden beheerst.

De eerste-, tweede- en derdelijns risicobeoordelingen en de rapportages vanuit APG worden door de PC beoordeeld en verwerkt in de PFAB operationele risicorapportage en waar nodig opgevolgd. Gedurende de transitie zal in de uitwerking van de aangepaste en nieuwe processen en systemen, die van kracht zijn na de transitie, een nieuw raamwerk van interne beheersing ingeregeld worden, dat voldoet aan de gebruikelijke standaarden op dit gebied. Dit wordt zodanig gedaan dat ook na de transitie een situatie ontstaat van een beheerste en integere bedrijfsvoering die minimaal voldoet aan onder andere de eisen van de ISAE 3402-type 2-verklaring en de COS 3000A-type 2 -verklaring. De huidige set van (eerste-, tweede- en derdelijns) rapportages wordt overeenkomstig aangepast.

Over het eenmalige invaarproces verstrekt APG het fonds assurancerapportages en reconciliatierapportages waaruit blijkt dat het invaarproces volledig, juist en correct is verlopen. Het betreft hier een tweeledige transitie, namelijk de systeemtransitie van Lifetime naar de polis- en kapitaaladministratie van Festina Finance (Festina) alsook het invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten vanuit het FTK naar persoonlijke pensioenvermogens binnen de Wtp. Daarmee wordt het fonds in staat gesteld om aantoonbaar op beheerste en integere wijze het invaarproces te hebben doorlopen.

Risicomanagement Wtp bij CTI

Het risicomanagementproces van CTI voor de Wtp is geïntegreerd in het reguliere proces. De eerste lijn wordt gevormd door de acht werkstromen en het onafhankelijke toezicht wordt gevormd door de tweede lijn. De afdeling Interne Audit voert objectief en onafhankelijk toezicht uit op de werkstromen en de tweede lijn.

Periodiek rapporteert CTI over de voortgang van de Wtp-werkzaamheden middels het Wtp Project Status Report. In deze klant specifieke rapportage wordt ingegaan op de voortgang, risico's en afstemming met APG en CACEIS. Deze rapportage wordt beoordeeld door de Wtp-specialist vermogensbeheer en besproken in de beleggingsadviescommissie.

Risicomanagement Wtp bij CACEIS

Ook CACEIS past het three-linesmodel voor het Wtp-project toe. Dit loopt mee in het reguliere risicomanagementproces, waarbij de vijf werkstromen de eerste lijn zijn en het toezicht is toebedeeld

aan de tweede en derde lijn. CACEIS informeert PFAB separaat over de planning, mijlpalen, voortgang en de risico's van de opzet van het Wtp-traject. Met name de voortgang van de inrichting van de informatie-uitwisseling met APG en de wijzigingen in de opzet van toezichthouderrapportages zijn belangrijke onderdelen voor PFAB om te monitoren.

CACEIS zal de ten behoeve van de Wtp aangepaste processen in de interne beheersing opnemen en maatregelen treffen om te voldoen aan de bestaande risk appetite, en hierover jaarlijks rapporteren via de ISAE 3402.

Risicobeoordeling Wtp

De risico's worden doorlopend gemonitord door middel van de periodieke risicoanalyse op het Wtp-programma van PFAB. Daarbij heeft PFAB de hieronder genoemde risico's als belangrijkste risico's met relatief hoge netto risico scores onderkend. Deze heeft het bestuur tevens in de eigenrisicobeoordeling (ERB) meegenomen. De risico's met betrekking tot de periode tijdens en na de transitie zijn hieronder opgenomen.

De tabel geeft het beeld per april 2025.

Risicothema	Risico's	Bruto risico	Beheersmaatregel	Netto risico
1. Het risico dat de regeling niet (helemaal) voldoet aan (de nieuwe) wet- en regelgeving.	Wijzigingen van de wet- en regelgeving leiden tot vertraging of impact op de evenwichtigheid	Hoog	Monitoren ontwikkelingen wet- en regelgeving en uitvoeren impactanalyse bij wijzigingen. Onderzoeken opties 'wat-als'.	Hoog
2. Het risico dat er te weinig draagvlak en vertrouwen is bij deelnemers / werkgevers voor aanpassing van de regeling	Complexe transitie is lastig uit te leggen waardoor onbegrip ontstaat. De evenwichtige belangenafweging is onvoldoende inzichtelijk en wordt ter discussie gesteld. De landelijke politieke discussie zet druk op het algehele draagvlak voor het nieuwe stelsel.	hoog	Monitoren d.m.v. deelnemersonderzoeken en evalueren communicatieplan. Monitoren politieke ontwikkelingen en algemeen sentiment en evalueren communicatieplan. Aandacht voor stakeholdermanagement en communicatie met achterban (BNA, Stichting Fonds Architectenbureaus (SFA), overige sociale partners). Uitvoeren van het communicatieplan	midden
3. Afhankelijkheid van uitbestedingspartners	IT-systemen en koppelingen in de keten zijn niet tijdig (geheel) gereed. Samenwerking met en tussen de uitbestedingspartners verloopt onvoldoende constructief Uitbestedingspartners zijn te optimistisch over de technische mogelijkheden en/of implementatie van IT-systemen, of spelen geen open kaart over	hoog	Afstemming over mijlpalen en go/no go momenten met de uitbestedingspartners Bepalen go / no go criteria en normen en toepassen bij besluitvorming go / no go Doorlopend afstemming met uitbestedingspartners over de planning en het kritieke pad Risicoanalyses uitbestedingspartners opvolgen en monitoren Inhoudelijke beoordeling van deliverables en voortgangs- en verantwoordings- en	midden

	(mogelijke) issues / beperkingen.		assurance-rapportages APG, CTI en CACEIS Periodiek overleg over aansluiting APG, CTI, CACEIS, impactanalyse keten en monitoring ontwikkelingen. Voortgang monitoren transitie pensioenfondsen bij APG (met een transitiedatum per 1-1-2025) en beoordelen impact op de eigen aanpak en planning	
4. Wendbaarheid beschikbaarheid van uitbestedingspartners en adviseurs	Het IT-landschap bij uitbestedingspartners is niet tijdig aangepast aan het nieuwe stelsel. Uitbestedingspartner heeft onvoldoende (kwantitatief en kwalitatief) personele resources. Door grote vraag onvoldoende gekwalificeerde experts beschikbaar om goede ondersteuning te bieden in dit traject.	midden	Uitvragen en beoordelen risico analyse van uitbestedingspartners en getroffen maatregelen. Navragen en beoordelen bestaan back-up plan Inventariseren benodigde capaciteit. Langetermijnpartnership en continuïteitsafspraken adviseurs en uitbestedingspartners. Flexibele schil in bestuursbureau	midden
5 Bemensing bestuur en sociale partners (kwantitatief / kwalitatief)	Het bestuur en sociale partners zijn qua kennisniveau onvoldoende toegerust om besluiten te nemen en de benodigde acties uit te voeren. Onvoldoende verandercapaciteit binnen het bestuur. Kwantitatief onvoldoende bezetting (bestuur, bestuursbureau etc.) en onvoldoende ruimte in de agenda van bestuurders voor het transitietraject. Termijn van bestuurder(s) loopt af voordat besluitvorming is geweest waardoor continuïteit en voortgang in de besluitvorming onder druk staan	midden	Inhuur extra (externe) capaciteit ter ondersteuning en advisering bestuur. Interne capaciteit opleiden. Duidelijke verdeling aandachtsgebieden met aandacht voor back-up Toegang tot expertise APG / bewuste keuze uitbestedingspartner, CTI, CACEIS Eigen kennis- en awareness programma bestuur, RvT en VO Tijdig inventariseren van beschikbaarheid bestuurders en andere stakeholders voor komende jaren + opvolgingsplanning.	Midden

Conclusie op basis van het beeld per eind april 2025

Er zijn nog diverse onzekerheden en afhankelijkheden die samenhangen met de transitie naar de nieuwe regeling. Deze zijn binnen het programma voldoende in beeld en daarop zijn adequate monitorings- en beheersmaatregelen ingericht. Die nemen de onzekerheden op dit moment nog niet weg. Met het treffen van beheersmaatregelen wordt het risico zoveel als mogelijk gemitigeerd.

Voorlopige conclusie

Uit de risicoanalyse blijkt dat het grootste risico betrekking heeft op wijzigingen in de wet- en regelgeving. Indien dit risico tot uiting komt, heeft dit een aanzienlijke (sectorbrede) invloed op de transitie naar de Wtp. Dit is een risico waar PFAB, ondanks de geformuleerde beheersmaatregelen, slechts beperkt invloed op heeft. Aangezien dit een sectorbreed risico betreft, wordt dit niet gezien als een belemmering voor de transitie naar de Wtp.

Daarnaast blijft het risico bestaan dat, onder meer als gevolg van het niet volledig realiseren van de transitieplanning door APG, PFAB doorschuift naar 2028. De bereidheid bij andere uitvoerders om de dienstverlening (op korte termijn) over te nemen is zeer beperkt, waardoor de overstap naar een andere partij geen reële optie is. Het risico voor PFAB heeft daarmee als belangrijkste consequentie dat de transitie doorschuift naar een later tijdstip en per 1 januari 2027 niet kan worden gerealiseerd. Een fallback scenario is hierbij het uitstellen van de transitie naar 1 januari 2028.

PFAB verwacht dat de getroffen en nog te realiseren beheersmaatregelen voldoende effectief zijn om de genoemde risico's adequaat te mitigeren. Daarnaast heeft PFAB de mogelijkheid om gebruik te maken van de lessons learned van koploperfondsen, waarmee risico's verder kunnen worden gemitigeerd. Met deze overweging concludeert het bestuur van PFAB dat het de opdracht kan aanvaarden en dat het daarbij de verwachting heeft de transitie naar de Wtp per 1 januari 2027 op een beheerste en integere wijze te kunnen realiseren.

In de hiernavolgende paragrafen is voor een aantal onderwerpen een verdieping opgenomen in de vorm van een beschrijving, aangevuld met de gesignaleerde risico's en de wijze waarop deze beheerst worden.

2.a.1 Operationele- en IT-risico's pensioenbeheer

PFAB heeft haar pensioenuitvoering (processen en IT) uitbesteed aan APG, CTI en CACEIS. De dienstverlening door deze partijen, met daaraan gekoppeld de daarvoor benodigde processen en systemen en onderlinge koppelingen zijn bepalend voor de adequate uitvoering van de nieuwe regeling. De operationele en IT-risico's in de bestaande processen (lees: vóór transitie) worden afgedekt door het reguliere beheersingsmechanisme, zoals dat eerder in dit hoofdstuk beschreven is.

Als gevolg van de invoering van de Wtp worden wijzigingen voorzien in processen, systemen, deelnemers- en werkgevercommunicatie en organisatie, zowel bij PFAB als bij pensioenuitvoeringsorganisatie APG, de beleggingsadministrateur CACEIS en fiduciair manager CTI.

De pensioenuitvoeringsorganisatie APG heeft ervoor gekozen om een aantal administraties (en bijbehorende systemen) te vernieuwen en vervangen. Het betreft in het bijzonder de deelnemersadministratie, de polis- en kapitaaladministratie en de 'Mijnomgeving'. Daarnaast ontstaan nieuw te realiseren functies en systemen die betrekking hebben op de kapitaaloverdracht, het invaren en specifieke functionaliteit ten behoeve van mutaties met terugwerkende kracht (TWK).

Door de vernieuwing van een aantal administraties tegelijk met de implementatie van de Wtp heeft de invoering van de Wtp weinig invloed op de bestaande IT-systemen of de daaraan gekoppelde bestaande dienstverlening in het oude stelsel. Deze zal ten behoeve van de implementatie van de Wtp dan ook slechts zeer beperkt worden aangepast. Aanpassingen in de bestaande processen en systemen hebben vooral betrekking op interfaces, de transitiecommunicatie en de geautomatiseerde berekening van alle aanspraken. Dat maakt dat de risico's in de bestaande dienstverlening door de

implementatie van de Wtp niet substantieel wijzigen ten opzichte van de huidige situatie. De bestaande risicobeperkende maatregelen en controls blijven gehandhaafd in de bestaande dienstverlening en processen en daar waar relevant worden deze bijgesteld om aan te sluiten op actuele ontwikkelingen.

Een belangrijk risico van de implementatie van de Wtp voor de operatie en de IT is gelegen in het parallel operationeel houden van de bestaande dienstverlening en processen naast het inrichten en operationeel houden van de nieuwe dienstverlening en processen tijdens de transitieperiode (lees: tijdens transitie). Voor de borging van de continuïteit van de **bestaande** dienstverlening en processen tijdens de inrichting van de Wtp en de transitieperiode zijn door APG de onderstaande maatregelen genomen:

- separate Wtp-programmaorganisatie, los van de reguliere dienstverlening;
- vroegtijdige uitbreiding van personeel bij de pensioenuitvoeringsorganisatie;
- strakke prioritering van niet noodzakelijk functioneel onderhoud;
- fasering van de implementatie voor de door APG bediende pensioenfondsen met een 'logische' opbouw in volume en complexiteit ('transitieschema');
- gewijzigde en nieuwe processen worden allemaal in de nieuwe Wtp-omgeving geïmplementeerd. Bestaande processen in het 'oude' stelsel en in de thans gebruikte systemen van APG worden niet aangepast. Oude en nieuwe systemen en processen zijn daarmee gescheiden en de Wtp heeft dus geen effect op de bestaande uitvoering (systemen, processen, organisatie).¹

Het vervangen van een aantal systemen tegelijk, brengt bij de invoering van de Wtp specifieke risico's met zich mee in benodigde kennis van deze systemen en veroorzaakt extra druk op de organisatie. Om deze risico's te mitigeren is een aantal maatregelen genomen:

- strakke kwalitatieve en kwantitatieve resourceplanning die onderdeel uitmaakt van de reguliere businessplanning;
- het tijdig bij- en omscholen van personeel door middel van kennissessies en e-learningfaciliteiten;
- een overallplanning die continu gemonitord wordt (zie ook onderdeel 'technische uitvoerbaarheid');
- het actief uitvoeren en monitoren van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling van PFAB zodanig dat de implementatie in lijn met de overallplanning wordt gerealiseerd;
- overallplanning en bewaking van de realisatie van de veranderkundige kant van de gehele transitie voor het huidige personeel van de uitvoeringsorganisatie (Operational Readiness);
- overleg en rapportagestructuur tussen APG en PFAB.

APG heeft aan PFAB toegezegd dat APG voor de nieuwe processen en systemen een aangepast beheersingsraamwerk zal inrichten, toegespitst op de nieuwe situatie. Dit is onderdeel van het programma PvS. Op vergelijkbare wijze met de huidige situatie zal een beheersingsraamwerk worden opgezet dat leidt tot een integrale en beheerste bedrijfsvoering, wat aantoonbaar zijn weerslag zal krijgen in een nieuwe ISAE 3402-beschrijving en -rapportage, passend bij deze nieuwe opzet. Dit overeenkomstig hetgeen eerder is beschreven.

¹ Bij terugwerkende kracht- (TWK-)mutaties die optreden na invaren, maar teruggaan naar een periode vóór invaren, worden mutaties - in ieder geval nog de komende jaren - verwerkt op basis van oude systemen en via de invaarstraat vervolgens omgezet in gewijzigde persoonlijke kapitalen of uitkeringen onder nieuwe systemen.

Daarnaast heeft PFAB samen met de andere fondsklanten van APG verzocht om aan te geven welke assurance zij voor invaren kan geven over het nieuwe pensioenbeheersysteem en de conversie functionaliteit. Datzelfde geldt voor de risico's rondom informatiebeveiliging en de cyberrisico's. Voor beiden is een separaat document beschikbaar, waarin de three lines en de externe assurance beschreven is.

2.a.2 Wijzigingen in relatie pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerketen

De bestaande taken en verantwoordelijkheden van PFAB, APG, CTI en CACEIS veranderen door de invoering van de WTP in grote lijnen niet. Er is wel sprake van voor nieuwe dienstverlening noodzakelijke processen, waarbij bijbehorende communicatieproducten (b.v. 'brieven') en diensten (inhoudelijk) kunnen veranderen. Deze verandering kan voortvloeien uit wettelijke verplichtingen. Echter, in hoofdzaak blijft APG verantwoordelijk voor de pensioenadministratie en -communicatie en blijft de vermogensbeheerketen verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleggingsbeleid.

De *inhoud* van de pensioenadministratie verandert vanwege de overgang naar een ander pensioenstelsel, waarin persoonlijke pensioenvermogens worden geadministreerd. Dat heeft gevolgen voor de inhoud en vorm van de dienstverlening aan deelnemers en de deelnemers- en werkgeverscommunicatie. Niet alleen vanuit wettelijke verplichtingen, maar ook vanuit de ambitie om deelnemers grip en houvast te bieden op weg naar en in de nieuwe pensioenregeling

De dienstverlening en communicatie van PFAB zijn gebaseerd op de profielschetsen en daarvan afgeleide kenmerken van deelnemers en werkgevers. Op basis van deze deelnemers- en werkgeversinzichten is de (transitie)klantreis vormgegeven.

PFAB verwacht dat de informatiebehoefte van de deelnemers zal wijzigen vanwege het ontstaan van persoonlijke pensioenvermogens en de koppeling met de beleggingen. Dat vergt ook andere expertise en kennis bij het directe klantcontact, dat verzorgd wordt door APG. De mensen bij APG die deze taken uitvoeren worden nader opgeleid en ondersteund. Dit is ondergebracht in het onderdeel Operational Readiness.

Een nieuwe dimensie in de relatie tussen pensioenuitvoering en de vermogensbeheerketen is de bepaling van cohorten en doelgroepen en de periodieke uitlevering van data en informatie hieromtrent tussen deze partijen, via een nieuwe "midden functie" of "verbindingsfunctie". Hiertoe wordt een aantal, deels nieuwe, diensten en processen functioneel ingericht bij APG. APG is in de beoogde opzet verantwoordelijk voor de realisatie van deze functionaliteit, rekening houdend met de specifieke eisen van PFAB.

Van groot belang is hier de periodieke (bij aanvang maandelijks) uitwisseling van gegevens omtrent (persoonlijke en collectieve) pensioenvermogens, cohorten en doelgroepen, geprojecteerde uitkeringen, liquiditeitsstromen en rendementen en resultaten tussen de pensioenuitvoering en de vermogensbeheer partijen. De uitwisseling van gegevens tussen vermogensbeheer en pensioenuitvoering zorgt voor een nieuwe, grotere 'waardeketen' en de controlemaatregelen dienen hierop te worden aangepast. Zowel bij PFAB als bij APG worden de controls over de verschillende onderdelen van de waardeketen heen ingericht.

Dit betreft de zogeheten "nieuwe koppelvlakken". PFAB, APG, CTI en CACEIS confirmeren zich aan de, door het SIVI (kennis- en standaardisatie-instituut voor de financiële dienstverlening), in opdracht van de Pensioenfederatie, ontwikkelde datastandaard hieromtrent. De functionaliteit en inhoud van de

data-uitwisseling is onafhankelijk van de betrokken (in of externe) vermogensbeheerpartij. Deze data uitwisseling zal in alle gevallen onderdeel zijn van het volledige testproces bij de ketenpartijen (ketentest).

APG heeft na uitgebreide overwegingen ervoor gekozen de nieuwe functionaliteiten voor de verbindingfunctie te betrekken vanuit een generieke oplossing die door Festina is ontwikkeld. Deze overwegingen zijn met PFAB gedeeld. Het proces wat tot dit besluit heeft geleid is beoordeeld door zowel het interne toezicht binnen APG als een externe partij (EY). Deze nieuwe en aangepaste dienstverlening vanuit APG en de transitie naar deze nieuwe situatie brengt een aantal risico's met zich mee. Deze risico's en de getroffen mitigerende maatregelen staan beschreven in de risico assessments van het programma Pensioen van Straks van APG.

Hieronder een aantal van de belangrijkste maatregelen, die zijn genomen bij de uitbestedingspartijen:

- APG: De nieuw te ontwikkelen dienstverlening, processen en functionaliteit vallen onder het algemene beleid van APG inzake Risicobeheersing, toezichtkaders, cybersecurity, etc., Het besluitvormingsproces hieromtrent is getoetst door het interne toezicht en een externe partij (EY);
- APG: Beschrijving en vastlegging van nieuwe en aangepaste diensten in de Producten- en Dienstencatalogus van APG heeft plaatsgevonden, met vastlegging van verantwoordelijkheden in een verantwoordelijkhedenmodel. De bestaande Service Level Agreements zullen hierop worden aangepast;
- APG, CTI en CACEIS nemen alle nieuwe functionele onderdelen mee in een volledige ketentest;
- Er is een impactanalyse opgesteld t.a.v. de processen binnen CTI en CACEIS; dit heeft geleid tot programmaplannen binnen beide partijen. In het ketenoverleg wordt gemonitord of deze plannen tijdig gerealiseerd zijn.
- APG heeft een impactanalyse opgesteld t.a.v. de processen binnen de pensioenuitvoering;
- PFAB, APG, CTI en CACEIS hebben besloten de marktstandaard van SIVI/de Pensioenfederatie te volgen.

2.a.3 Wijzigingen in de belangrijkste bedrijfsprocessen van de pensioenuitvoerder

Door de invoering van de nieuwe pensioenregeling vinden er aanpassingen plaats aan de bedrijfsprocessen van PFAB. Dit gebeurt niet alleen om uiteindelijk invulling te geven aan de eisen vanuit de wetgeving, maar ook om de deelnemer optimaal te kunnen (blijven) bedienen en een beheerste pensioenuitvoering te kunnen waarborgen. APG is belast met de uitvoering van de belangrijkste wijzigingen en heeft deze beschreven.

De scope van de (noodzakelijke) proceswijzigingen komt niet alleen door de veranderingen vanuit de Wtp, maar ook doordat APG heeft besloten een aantal (kritische) bedrijfsapplicaties te vervangen ten behoeve van een toekomstbestendige en deelnemer gerichte pensioenuitvoering (zie hiervoor hoofdstuk 2.a.1). Doordat bepaalde essentiële applicaties in zijn geheel worden vervangen, is APG genooddaakt de processen die ze ondersteunen ook opnieuw in te richten. Deze wijzigingen worden gecoördineerd en uitgevoerd binnen het programma PvS. Vanuit dit programma wordt een ontwerpproces gevolgd dat waarborgen biedt voor de volledigheid en de juistheid van de door te voeren wijzigingen.

Het proceslandschap ten behoeve van de pensioenuitvoering is onderverdeeld in een aantal deelgebieden met daarin een indicatie van de impact als gevolg van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling.

Categorie	Toelichting
Deelnemer-processen Procesimpact Wtp: Hoog	De deelnemer gerelateerde processen hebben betrekking op processen voor actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers. Deze processen richten zich met name op: • de aanmelding en registratie van nieuwe deelnemers vanuit de werkgevers; • het kunnen aanvragen, toekennen en herzien van het ouderdomspensioen, het nabestaandenpensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen²; • de registratie en het beheer op rechtsbepalingen dan wel life-events (zoals scheiden of samenwonen); • het uitbetalen van lopende en nieuwe pensioenen en het beheer van de daarbij behorende betaalgegevens; • het registreren en administreren van het individuele pensioenkapitaal (op basis van premiebetalingen en behaalde rendementen); • het uitvoeren van individuele waardeoverdrachten; • het informeren en communiceren naar deelnemers conform wettelijke eisen (zoals Zorgplicht). De impact van de Wtp op de deelnemer processen is hoog. Dit komt mede door wijzigingen ten aanzien van het kapitaalbeheer, maar ook door de aanpassingen die moeten plaatsvinden in de benodigde deelnemer communicatie na transitie. Daarnaast zorgt de keuze voor een compleet nieuwe polis- en kapitaaladministratie ervoor dat alle uitvoeringsprocessen zoals hierboven beschreven opnieuw moeten worden ingericht binnen het proceslandschap.
Werkgever-processen Procesimpact Wtp: Laag	De werkgever gerelateerde processen richten zich op de werkgevers die aangesloten zijn bij het pensioenfonds. De processen richten zich met name op: • het uitvoeren van een werkgeveradministratie inclusief het informeren van en communiceren naar werkgevers; • het ontvangen en verwerken van de dienstverbandgegevens en het berekenen van de maandelijkse pensioenpremies vanuit de werkgever; • debiteurenbeheer en administratieve afhandeling hiervan.

² De pensioenregeling kent geen toezegging voor arbeidsongeschiktheidspensioen meer. Het fonds keert alleen nog lopend arbeidsongeschiktheidspensioen uit aan die deelnemers die daartoe gerechtigd waren op het moment dat de toezegging op arbeidsongeschiktheidspensioen werd gesloten.

Categorie	Toelichting
	De impact van de invoering van de Wtp op de werkgever gerelateerde processen is beperkt. Er vinden bijvoorbeeld wijzigingen plaats in de manier waarop de premie wordt geadministreerd. Dit zijn echter beperkte aanpassingen in de onderliggende premieadministratie met een minimale impact op de pensioenuitvoeringsprocessen. Derhalve wordt de impact als laag geclassificeerd.
Verbindingsfunctie Procesimpact Wtp: Hoog	Zoals toegelicht in hoofdstuk 2.a.2. zal APG ook uitvoeringsprocessen inrichten om de datacommunicatie naar de fiduciair beheerder te verzorgen. Daarnaast berekent zij de toerekening van de behaalde rendementen over de individuele en collectieve kapitalen. Dit zijn nieuwe processen voor APG en derhalve is de impact als hoog geclassificeerd.
Actuariële processen Procesimpact Wtp: Midden	De actuariële processen en bijbehorende systeemondersteuning zullen qua inhoud wijzigen. Een deel zal komen te vervallen en er komen andere processen met andere informatie- 'output' voor in de plaats. De complexiteit van de aanpassingen is beperkt, maar het aantal wijzigingen en de impact op organisatie (werkwijze, interne beheersing) is aanleiding om de impact als midden te classificeren.
Client Reporting Procesimpact Wtp: Midden	Er is impact op de gecombineerde clientreportingprocessen – met input van de financiële administratie, het vermogensbeheer (via verbindingsfunctie), de polis- / kapitaaladministratie en de actuariële informatie (zie hierboven). De cadans (maand- / kwartaal- / jaarcycli) zal niet wijzigen, maar inhoud en structuur van de PFAB-reporting en de informatie ten behoeve van verantwoording en het toezicht zullen veranderen.

APG rapporteert over deze processen in de voortgangsrapportage. Deze wordt maandelijks aan PFAB verstrekt. Het bestuursbureau van PFAB bespreekt deze in het programmaoverleg en informeert indien nodig het bestuur.

Een aantal processen is ondergebracht bij CTI en/of CACEIS. De meeste van deze processen worden ook in het huidige stelsel al door de twee partijen uitgevoerd, zoals de berekening van het nettorendement op maandbasis door de beleggingsadministrateur, de maandelijks afstemming van het beleggingsbeleid door de fiduciair beheerder en de afstemming tussen de geprojecteerde uitkeringen en de renteafdekking door de LDI-beheerder. Wat wel verandert, is de geautomatiseerde data-uitwisseling tussen de drie ketenpartijen, het werken met beleggingsbeleid en geprojecteerde uitkeringen per cohort, het hebben van specifiek beleggingsbeleid voor reserves, en het toetsen van de mismatch tussen het beoogde en werkelijke beschermingsrendement. Deze nieuwe processen hebben bij CTI en CACEIS niet geleid tot de aanschaf van nieuwe systemen, wel zijn enkele processen

aangepast. Ook dient een beperkt aantal aanpassingen gemaakt te worden in de beleggingsadministratie. In onderstaande tabel een indicatie van de impact als gevolg van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling.

Categorie	Toelichting
Vermogensbeheer-processen Procesimpact Wtp: Laag (CTI) Laag (CACEIS)	Er is een analyse uitgevoerd van de impact op de uitvoeringsprocessen van de fiduciair beheerder en de beleggingsadministrateur. De uitkomsten hiervan tonen aan dat de impact laag is. Door de beperkte procesaanpassingen en het hanteren van bestaande systemen is ten aanzien van vermogensbeheer de impact als laag geclassificeerd.

2.a.4 Wijzigingen in de governance

Er zijn geen wijzigingen te verwachten in de governance van PFAB als gevolg van de implementatie van de Wtp. De huidige governance inclusief sleutelfuncties, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht wordt gehandhaafd. Ook in de relatie met APG worden geen wijzigingen voorzien. Derhalve zijn er geen aanvullende of nieuwe risico's in dit kader en zijn er evenmin nieuwe beheersmaatregelen nodig. Toekomstige changes zullen, net als in de huidige situatie, ook weer (bij APG) aangestuurd worden door het overall portfolioproses. De door PFAB belangrijk geachte changes worden daar ingebracht, beoordeeld en bij eventuele door APG voorgestelde afwijkingen in de gevraagde functionaliteit en/of timing worden deze met PFAB besproken en vindt desgewenst nadere besluitvorming plaats.

In de beleidsuitvoering heeft het nieuwe stelsel wel impact. Hier wordt nadrukkelijk stilgestaan bij het feit dat het risico verschuift van fonds naar deelnemer. Dit vraagt in de beleidsuitvoering meer focus op zorgplicht en advies aan de deelnemer, met een mogelijke wijziging in de governance als gevolg. PFAB werkt de regie over de keten heen in het kader van gegevensaanlevering en aansprakelijkheid nog verder uit.

2.a.5 Wijzigingen in de kostenstructuur

PFAB heeft fondskosten en kosten bij zijn uitbestedingspartijen. Er worden kosten gemaakt tijdens de transitie. Daarnaast zijn er wijzigingen in de structuur voor de uitvoering en vermogensbeheer; deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Fondskosten tijdens transitie

PFAB voert het Wtp-programma uit in de bestaande governance van het fonds. PFAB heeft onderkend dat de organen van het fonds in de aanloop naar het invaarmoment op 1 januari 2027 en de nazorgperiode extra inspanningen moeten doen. In dit kader zijn extra kosten voorzien die direct gerelateerd kunnen worden aan het Wtp-programma. Hiervoor wordt jaarlijks een begroting opgesteld. Naast de kosten voor de interne organisatie betreft het ook de advieskosten voor de actuariële ondersteuning door de adviserend actuaris en de adviseur voor het VO en RvT. Over de realisatie van deze begroting wordt eenmaal per kwartaal gerapporteerd in de Voortgangs- en Risicorapportage Wtp en jaarlijks in het jaarverslag van het fonds.

Transitiekosten en uitvoeringskosten van de pensioenuitvoeringsorganisatie

Transitiekosten zijn de kosten die gemaakt worden door APG in de voorbereiding naar de transitie en voor de nazorg van deze transitie. Hierbij wordt door APG onderscheid gemaakt tussen drie soorten transitiekosten: 1) de extra kosten voor de advisering rondom de Wtp, 2) eenmalige fondsspecifieke kosten die moeten worden gemaakt voor bijvoorbeeld dataschoning, het invaren en de communicatie rondom de transitie naar werkgevers en deelnemers, en 3) de kosten van het programma PVS. De kosten worden door APG in rekening gebracht bij het fonds.

Onder uitvoeringskosten wordt in deze paragraaf verstaan de kosten die betaald dienen te worden aan APG voor de advisering, de communicatie en de uitvoering van de regeling. Het betreft hier de kosten vanaf het moment van de realisatie van de transitie naar de Wtp. Niet inbegrepen bij deze kosten zijn de kosten voor vermogensbeheer, de BTW (voor zover van toepassing) en de fondskosten.

APG heeft aangegeven dat er een nieuwe PDC in ontwikkeling is. Onderdeel van deze PDC is de modulaire regeling, inclusief een aan de regeling gekoppelde financiële opzet. Bij deze regeling is onder andere rekening gehouden met de (verwachte) wensen en eisen vanuit de bij APG aangesloten pensioenfondsen, waaronder dus ook PFAB. Uitgangspunt is dat in deze regeling voldoende mogelijkheden beschikbaar zijn om deze te laten aansluiten bij de voor PFAB specifiek relevante en gewenste uitgangspunten en doelstellingen. De ontwikkeling van deze modulaire regeling is nodig geweest, om alvast – ruim voor de finale besluitvorming vanuit wetgeving als ook die van de sociale partners en de opdrachtaanvaarding – met de ontwikkeling van een raamwerk voor pensioenregelingen te kunnen starten. In de PDC (en dus ook in de modulaire regeling) wordt onderscheid gemaakt tussen basis en aanvullend. In beide categorieën betreft het gestandaardiseerde dienstverlening die aan de verschillende klanten van APG wordt aangeboden. Hierbij heeft PFAB de mogelijkheid om fondsspecifieke keuzes te maken. De basis is een pakket van producten en diensten waarmee de uitvoering van de regeling mogelijk is. In aanvullend zijn keuzes opgenomen voor extra dienstverlening en mogelijkheden om de kwaliteit van de dienstverlening verder te verhogen.

Het basispakket zal tegen een marktconform tarief in rekening worden gebracht. Aanvullende keuzes worden tegen een meerprijs in rekening gebracht. Na de transitie verwacht APG dat er ook nog werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd die niet structureel zijn onder de Wtp, maar die wel voortkomen uit de transitie. Verwacht mag worden dat er bijvoorbeeld extra werkzaamheden voortvloeien uit het behandelen van TWK-mutaties. Maar APG bereidt zich ook voor op het, namens PFAB, behandelen van eventuele claims, bezwaren dan wel klachten over de wijze van invaren. Deze werkzaamheden zullen door APG separaat in rekening worden gebracht.

Vermogensbeheerkosten

In aanloop naar de transitie worden door CTI en CACEIS geen aanvullende kosten in rekening gebracht. Wel is een extra ALM-analyse door Triple A uitgevoerd. Na overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zullen de kosten voor vermogensbeheer voor het LDI-beheer lager zijn, door de lagere renteafdekking op fondsniveau, en de beheerkosten hoger zijn door de grotere omvang van de returnportefeuille. Kosten voor de fiduciair beheerder, custodian en adviseurs zullen nagenoeg gelijk zijn. De exacte kostenstructuur zal uiterlijk in 2026 duidelijk zijn, maar de inschatting is dat de totale kosten beperkt zullen wijzigen.

BTW

In het nieuwe stelsel hoeft geen btw meer te worden betaald over het fiduciaire advies, over de overlay en over de uitvoeringskosten.

2.b. Oordeel op technische uitvoerbaarheid

2.b.1 Haalbaarheidsanalyse

PFAB heeft de haalbaarheid van de nieuwe pensioenregeling beoordeeld, alvorens tot besluitvorming over invaren over te gaan. Dit heeft zij ook aan haar uitbestedingspartijen gevraagd.

APG heeft voor dit doel een zogeheten uitvoeringstoets gedaan waarbij de pensioenregeling en financiële opzet beoordeeld is op maakbaarheid en haalbaarheid van de voorgenomen besluiten. Daarbij heeft APG ook de begrijpelijkheid en uitlegbaarheid van de pensioenregeling voor de deelnemers beoordeeld. Deze bevindingen zijn voorafgaand aan het definitieve besluitvormingsmoment met PFAB besproken. Vanuit de beoordeling door APG en na interne challenge door PFAB zijn een aantal onderdelen aangescherpt en verduidelijkt. Er zijn geen belemmeringen wat betreft de haalbaarheid vastgesteld.

CTI heeft het concept implementatieplan beoordeeld. Zij hebben zich geconcentreerd op:

- de technische uitvoerbaarheid van de pensioenovereenkomst;
- de risico's die verband houden met de uitvoering van de pensioenovereenkomst.

Samenvattend concluderen zij dat het inderdaad haalbaar is dat het pensioenfonds voor de Architectenbureaus op 1 januari 2027 kan invaren.

CACEIS heeft ook haar conclusies van de uitvoeringstoets op maakbaarheid en haalbaarheid gedeeld. Zij bevestigt op basis van het concept implementatieplan dat dit voor haar uitvoerbaar is per 1-1-2027.

2.b.2 Stappen en tijdslijn voor gereedmaken IT-systemen & haalbaarheidsrisico's en beheersingsmaatregelen

Zoals eerder vermeld heeft APG een aantal IT-systemen vervangen en gewijzigd. Deels ontstaan nieuwe systemen als gevolg van een hechtere koppeling tussen vermogensbeheerder en de pensioenadministratie.

Het gaat hier om de volgende nieuw in te richten systemen:

Administratie/functie	Toelichting	Type IT-oplossing
Deelnemer-administratie	Beheer van persoonsgegevens van deelnemers	Door APG in te richten binnen de pakketoplossing van Festina
Polis- en kapitaaladministratie	Beheer van verzekerde producten, kapitalen en uitkeringen	Door APG in te richten binnen de pakketoplossing van Festina
Workflow Management	Besturing van processen	Zelfbouw door APG in combinatie met het workflow-platform Camunda

Capital-transfer	Verbinding tussen vermogensbeheerder en pensioenuitvoering	Door APG in te richten binnen de pakketoplossing van Festina
“Mijn fonds”	Portal voor deelnemers	Zelfbouw door APG
Invaarstraat	Omzetting van gegevens en aanspraken naar persoonlijke pensioenvermogens	Zelfbouw door APG in combinatie met uitbesteding

De nieuwe applicatiesystemen zijn ingepast in het bestaande landschap, waarbij de bestaande interfaces tussen de afzonderlijke systemen maximaal hergebruikt worden. Met uitzondering van enkele delen van de invaarstraat en workflow management worden alle IT-oplossingen onder directe verantwoordelijkheid van APG gehost, waarbij gebruik wordt gemaakt van Microsoft Azure PaaS-diensten in de cloud. PFAB is en blijft in nauwe afstemming met APG over de voortgang en eventuele knelpunten in de realisatie.

De sociale partners van PFAB hebben gekozen voor de SPR. APG heeft dan ook voor de realisatie van de systemen alles erop gericht om de uitvoering van de SPR tijdig te realiseren om op 1 januari 2027 in te kunnen varen.

APG maakt voor de realisatie van de processen en systemen gebruik van de voor haar bekende reguliere risicobeheersingsmechanismen. Daarbij moet gedacht worden aan de bestaande IT-governance, het werken met architectuurdocumenten, een toetsing van designs, de inzet van subject matter experts en multidisciplinaire teams en een gedegen ontwikkel- en exploitatieproces. Naast de reguliere beheersing is in het kader van het programma PvS voor de invoering van de Wtp ook een HoC ingericht. Het HoC heeft als doel om comfort te verlenen over belangrijke opleveringen binnen het programma en deelt deze eerste-, tweede-, derde- of vierdelijns producten met PFAB. Dit is reeds eerder in dit implementatieplan beschreven bij de inleiding op de risicobeheersing.

Om de haalbaarheid te maximaliseren is een aantal maatregelen getroffen:

- De scope van werkzaamheden die gedaan moeten worden om succesvol invulling te geven aan de dienstverlening conform de Wtp, is door APG gevisualiseerd in een (mijlpalen)planning. Hier wordt in de tijd weergegeven wat de belangrijkste stappen en mijlpalen zijn om tijdig de nieuwe regelingen in het kader van de Wtp geïmplementeerd te hebben. Er zijn kritische mijlpalen geïdentificeerd in de planning, APG houdt PFAB op de hoogte van het behalen van deze mijlpalen. Op maandelijkse en kwartaalbasis rapporteert APG hierover aan PFAB. Daarbij komen ook de eventueel door PFAB gewenste specifieke wijzigingen / aanpassingen / aanvullingen in de systemen en processen aan bod.
- Businessprocessen die nodig zijn voor de Wtp worden bij APG in een zodanige volgorde gerealiseerd dat de belangrijkste processen als eerste geprioriteerd zijn (klantreizen, met Pensioen gaan, overlijden etc.).
- Op basis van een kwartaalplanning wordt periodiek bepaald welke onderdelen opgepakt dienen te worden en wie / wat hiervoor benodigd is. Op wekelijkse basis wordt de voortgang van de planning binnen APG gemonitord en wordt de scope van werkzaamheden afgezet tegen de beschikbare tijd.

Om dit te onderbouwen heeft PFAB ook externe assurance bedongen:

- In het kader van Toetsmoment 2 onderzoekt en rapporteert de accountant van APG (KPMG) aan de fondsen welke in 2025 en 2026 invaren over het invaren, conform de NV COS Standaard 3000A. PFAB ontvangt op basis van deze toetsing een early update met betrekking tot het functioneren van de invaarstraat met een toelichting op eventuele bevindingen.

De leverancier van het nieuwe pensioenbeheersysteem van PUO APG (Festina Finance) levert jaarlijks een ISAE 3000 (type 2) rapportage. De scope van dit rapport betreft de software development en information security processen rondom het Festina Life Platform, waaronder de componenten Life, LEC, CCD en customized software zoals interfacing.

PFAB heeft besloten om de transitie naar het nieuwe stelsel per 1 januari 2027 te laten plaatsvinden. Met APG heeft afstemming plaatsgevonden over de maakbaarheid en haalbaarheid van deze planning. Uiteraard blijft PFAB met APG de voortgang van de implementatie monitoren en zullen in onderling overleg mitigerende maatregelen genomen worden indien deze implementatie op enigerlei wijze in gevaar komt. Mochten deze mitigerende maatregelen onvoldoende werken naar de mening van PFAB, dan zal zij gebruik maken van een plan B en (afhankelijk van het scenario) moeten er terugvalopties beschikbaar zijn. Daartoe heeft PFAB haar PUO gevraagd om een terugvalplan op te stellen en opzet, bestaan en werking aan te tonen. Daartoe heeft APG een Terugval plan opgesteld, welke door het bestuur van PFAB is vastgesteld. Deze is beschikbaar in een separaat document.

PFAB heeft met APG een aantal go /no-go momenten vastgesteld. Op deze momenten beoordeelt het fonds de status van de transitie aan fonds en APG-zijde langs de assen:

- Data
- Invaren
- Incasseren & betalen
- Rendementen toebedelen
- Deelnemer communicatie
- Integere bedrijfsvoering
- Beheersing
- Stay clean na invaren
- Toezichthouders

Op basis van de criteria binnen de assen en daarmee de risico's voor de gehele transitie besluit PFAB om een go of no-go te geven.

CTI en CACEIS verzorgen ook een gedeelte van de keten. Beide partijen hebben echter aangegeven en aangetoond dat er geen ingrijpende systeemaanpassingen zullen plaatsvinden. PFAB monitort de voortgang van beide partijen in het eerder genoemde ketenoverleg.

In bijlage 1 van dit implementatieplan is een risicotabel opgenomen inclusief beheersingsmaatregelen, waarin de risico's van technische uitvoerbaarheid zijn opgenomen. Deze zijn door het bestuur beoordeeld.

2.c. Uitbestedingsrisico

2.c.1 Wijze van betrokkenheid transitiepartners

Zoals uit de beschrijving van de programmaorganisatie blijkt, is APG als belangrijkste transitiepartner nauw betrokken bij de voorbereidingen en de realisatie van de overgang naar het nieuwe stelsel voor PFAB, zoals die voorzien is op 1 januari 2027. CTI en CACEIS zijn eveneens aangehaakt, maar de afstemming is minder intensief, aangezien het grootste deel van de werkzaamheden van deze twee partijen niet wijzigt.

Diverse onder uitbestedingen via APG zijn ook relevant voor de transitie. De onder uitbestedingen van CTI en CACEIS worden niet geraakt door de werkzaamheden in het nieuwe pensioenstelsel. Dit wordt in paragraaf 2.c.3. uitgewerkt.

2.c.2 Belangrijkste afspraken uitbestedingspartijen

Algemeen

PFAB is verantwoordelijkheid voor juistheid, volledigheid en tijdigheid van de implementatie van het nieuwe stelsel voor de bij het fonds aangesloten (gewezen) deelnemers en de transitie van de pensioenaanspraken naar persoonlijke pensioenvermogens. Dit betekent dat, hoewel een belangrijk deel van de transitiewerkzaamheden is uitbesteed aan APG – en via APG aan haar onderaannemers – , PFAB eindverantwoordelijk is voor alles dat met de transitie te maken heeft. Om deze verantwoordelijkheden en afspraken vast te leggen is een transitiedienstverleningsovereenkomst (TDVO) opgesteld en ondertekend.

APG borgt, overeenkomstig het uitbestedingsbeleid van PFAB, dat PFAB kan voldoen aan alle gestelde uitbestedingsregels. Tussen PFAB en APG zijn afspraken gemaakt:

- APG hanteert een third-party-managementbeleid, waarbij fondsen tijdig worden geïnformeerd en PFAB door APG regelmatig op de hoogte wordt gehouden van de onder uitbestedingen van APG, zowel voor de reguliere business als voor de transitiewerkzaamheden.
- PFAB wordt over alle nieuwe onderaanbestedingen tijdig geïnformeerd. Daar waar deze onderaanbestedingen en/of partnerships een strategisch karakter hebben, wordt PFAB ook vroegtijdig over de te doorlopen processtappen geïnformeerd.
- PFAB beoordeelt het door APG opgesteld uitbestedingsdossier van de door APG aangestelde onder uitbestedingspartij en toetst dit uitbestedingsdossier aan het eigen fondsbeleid. Na beoordeling en vaststelling wordt de onder uitbesteding gemeld aan DNB.
- Ieder kwartaal ontvangt PFAB van APG de lijst met uitbestedingen en partnerships die voor het fonds relevant zijn (zie bijlage 2).

PFAB heeft met CTI en CACEIS ook afspraken overeenkomstig het uitbestedingsbeleid vastgelegd. De werkzaamheden van beide partijen zullen op hoofdlijnen echter niet wijzigen. De fiduciair beheerder draagt zorg voor uitvoering van het beleggingsbeleid, waaronder de renteafdekking. De beleggingsadministrateur zal de financiële administratie voeren ten behoeve van de verschillende rapportages en het jaarverslag. Ook de maandelijkse berekening van het nettorendement en de reconciliatie maken onder het huidige en het nieuwe stelsel onderdeel uit van de werkzaamheden. Beide partijen hebben geen onder uitbestedingen gedaan, die voortkomen uit werkzaamheden voor het nieuwe pensioenstelsel.

Transitie

De drie ketenpartijen zorgen periodiek voor adequate informatie over planning, voortgang, eventuele issues die optreden en bijbehorende mitigerende maatregelen om juistheid, tijdigheid en volledigheid van de implementatie van de Wtp voor PFAB blijvend te kunnen borgen. Daartoe ontvangt PFAB voortgangsrapportages die inzage geven in de overallvoortgang en voor PFAB specifieke onderdelen.

Indien de partijen van PFAB een bijdrage verwachten bij de mitigatie van issues, dan wordt dit tijdig gemeld en vindt overleg plaats over de wijze waarop deze bijdrage ingevuld kan / moet worden.

Met APG is er een overlegstructuur, waarin bovenstaande en/of andere programma-relevante onderwerpen afgestemd worden, waarbij de frequentie en intensiteit van de overleggen toenemen, naarmate de implementatiedatum 1 januari 2027 dichterbij komt.

2.c.3 Overzicht uitbestedingen- en onder uitbestedingen (inclusief strategische partnerships)

PFAB heeft werkzaamheden uitbesteed aan de drie ketenpartijen. De afspraken in het kader van deze uitbesteding zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst inclusief een SLA. Deze SLA is voor de dienstverlening tijdens de transitieperiode aangevuld met specifiek voor de transitie gemaakte afspraken. De uitbestedingen door de ketenpartijen worden hieronder verder toegelicht.

Onder uitbestedingen en partnerships via APG

In bijlage 2 is een volledig overzicht opgenomen van alle uitbestedingen van APG aan derden die voor de reguliere uitvoering en de transitiewerkzaamheden van toepassing zijn.

Hieronder wordt nader toegelicht welke in het kader van de transitie van belang zijn:

- **Festina:** dit betreft software die gebruikt wordt voor de kapitaal- en polis administratie en de verbindingfunctie in het nieuwe stelsel. Het totale proces is beoordeeld door een externe adviseur (EY) en de uitkomst van deze beoordeling is met PFAB gedeeld.
- **Data eXcellence (DX):** dit betreft inhuur van software, hosting van deze software op de infrastructuur van DX en het leveren van expertise. De ondersteuning is nodig voor het invaren en omzetting van data vanuit het bestaande systeem naar het nieuwe systeem (Festina), inclusief de daarvoor benodigde invaarberekeningen.
- **Camunda:** dit is een workflow-platform waarin de geautomatiseerde processen worden geconfigureerd.
- **Elastic:** dit is een database voor processtatus-informatie die als service wordt aangeboden door de firma Elastic. Camunda heeft Elastic nodig om te kunnen functioneren.
- **Microsoft:** APG maakt gebruik van de openbare cloudoplossing van Microsoft; Azure. Daar worden bepaalde faciliteiten (resources) afgenomen die worden gebruikt voor het bouwen van applicaties en bijbehorende virtuele infrastructuren. Als onderdeel van de dienst worden veel componenten door Microsoft beheert, zoals de fysieke hardware, besturingssystemen en nutsvoorzieningen.

Onder uitbestedingen via CTI

CTI heeft twee onderdelen aan derden uitbesteed, waarbij de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij CTI blijven:

- **State Street:** uitbesteding van de mid- en backoffice; administratie, verwerking mutaties en afstemming met operationeel vermogensbeheerders wordt door State Street gedaan.
- **Lestrade:** uitvoering van de operational due diligence bij operationele vermogensbeheerders.

Beide onder uitbestedingen wijzigen in essentie niet in het kader van de transitie. State Street dient uiteraard wel enkele onderdelen in de administratie aan te passen of toe te voegen, maar dat maakt onderdeel uit van de reguliere werkzaamheden en vereist geen wijziging in systeem of proces.

Onder uitbestedingen via CACEIS

CACEIS heeft bepaalde IT-dienstverlening uitbesteed aan **DXC Technology** (DXC). Het gaat om het beheer en de hosting van de IT-services. Deze uitbesteding wijzigt niet door de transitie, wel zullen enkele processen anders worden ingericht en zal er een aangepaste communicatiewijze met APG

worden afgestemd op basis van de SIVI-standaard. De uitbesteding aan DXC wordt binnen CACEIS bewaakt vanuit Group IT. De verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid liggen bij CACEIS.

2.d. Financiële risico's

2.d.1 Inleiding

Voor de transitie naar de Wtp geldt een absolute ondergrens voor de dekkinggraad van 90%. PFAB moet maatregelen treffen, met als uiterste maatregel een verlaging van pensioenaanspraken en pensioenrechten, om te borgen dat de dekkinggraad niet onder de 90%-grens zakt. Vanuit de wet wordt het neerwaartse risico m.b.t. de dekkinggraad aldus al begrensd.

Sociale partners hebben samen met PFAB verschillende financiële en economische scenario's verkend. In dat kader zijn de doelstellingen voor een evenwichtige transitie en de daarbij geldende prioriteringsregels robuust geformuleerd. Sociale partners hebben in het transitieplan een minimum dekkinggraad vastgesteld. In aanvulling op de absolute ondergrens van 90% hebben sociale partners vastgesteld dat de dekkinggraad minstens 105% moet zijn om de ambitie zoals beschreven in het transitieplan te realiseren. Het verkleint het risico dat de transitie niet, niet zonder korten van pensioenen of niet voldoende evenwichtig uitgevoerd kan worden.

De dekkinggraad waarbij geen nadere besluitvorming meer nodig is, is door sociale partners daarom vastgesteld op 105%. Als op het transitiemoment de dekkinggraad op of boven deze grens ligt, wordt naar de mening van sociale partners in voldoende mate voldaan aan de transitie-doelstellingen, rekening houdend met de aangegeven prioritering, en de transitie-effecten. Wanneer de dekkinggraad onder de 105% daalt gaat PFAB opnieuw in overleg met sociale partners.

De beoogde invaardekkinggraad ligt tussen de 110% en 115%. Sociale partners hebben de ambitie om op de transitiedatum voldoende fondsvermogen te hebben, waarmee enerzijds de wettelijk benodigde buffers voldoende gevuld kunnen worden en anderzijds de eenmalige compensatie bij transitie kan worden gefinancierd. Sociale partners zien het als primaire taak van PFAB om ervoor te zorgen dat de uitkeringen op (nominaal) peil blijven. Verlagingen van pensioenen direct na transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal het vertrouwen van de deelnemers in datzelfde pensioenstelsel ondermijnen. Vandaar dat een eerste vulling van de solidariteitsreserve hoog in de prioriteringsvolgorde staat (zie paragraaf 4c).

Transitie-FTK

Door het gebruik van het transitie-FTK stijgt de kans op korten in de specifieke situatie van PFAB, bij de huidige dekkinggraad, zelfs als die daalt tot 110%, significant. Dit leidt tot grotere volatiliteit in de verwachte toeslagverlening. Dit is in strijd met het evenwichtigheidskader van het fondsbestuur. Dit is het standpunt van het bestuur van PFAB in 2025. Voor 2026 wordt dit standpunt opnieuw beoordeeld door het bestuur van PFAB.

2.d.2 Financiële risico's transitie

Bij de financiële risico's draait het om de ontwikkeling van vermogen en verplichtingen, mede tot uitdrukking komend in de dekkinggraad. Welke financiële risico's daarbij spelen is niet nieuw, alleen de omgeving, i.c. de transitie naar een nieuw pensioencontract, natuurlijk wel.

Afhankelijk van de invaardekkinggraad (dekkinggraad op moment van de transitie) kunnen de geformuleerde transitiedoelen in meer of mindere mate worden bereikt. Gegeven de invaardekkinggraad kan de onderliggende rente hierbij een rol spelen, omdat deze van belang is

voor de verdeling van het vermogen over de deelnemers. Daarbij kan ook van belang zijn welke rol de rente speelt na het invaren, dat wil zeggen in het nieuwe contract.

Tot slot hangt nog een bijzonder risico samen met het invaren, vanwege de omrekening van de individuele (DB-)pensioenaanspraken en -rechten naar persoonlijke (DC-)pensioenvermogens, en dat is het datarisiko en daarmee samenhangend mogelijk ook nog complexiteit. Dit wordt behandeld in hoofdstuk 3 van dit plan.

2.d.3 Scenarioanalyses bij schokken tijdens transitieperiode

PFAB heeft op 18 juli 2024 het transitieplan van sociale partners ontvangen. Op 28 februari 2025 hebben sociale partners een addendum op het transitieplan aangeleverd. De hierin beschreven regeling heeft het fonds laten doorrekenen door zijn actuarieel adviseur. Naast de dekkinggraad op het moment van ontvangst van het transitieplan houdt PFAB in de kwantitatieve onderbouwing rekening met scenario's, die het fonds analyseert ten behoeve van de mogelijke schokken tijdens de transitieperiode:

- Dekkinggraadgevoeligheden 105, 115, 125 en 135%
- Rentegevoeligheden neutraal, plus 100 basispunten en min 100 basispunten
- Gevoeligheidsanalyse met betrekking tot wel/niet gebruik maken van een collectieve uitkeringsfase
- Gevoeligheidsanalyse met betrekking tot spreidingstermijn standaardregel
- Per kwartaal de DNB-set

Deze combineert het fonds met de prioriteringsregels die het van sociale partners heeft ontvangen en die hierboven worden beschreven. De conclusie is dat PFAB aan de doelstellingen van sociale partners kan voldoen in de omschreven scenario's. Er hoeven dus geen aanvullende stappen te worden ondernomen wanneer de omschreven scenario's zich voordoen.

2.d.4 Aanpassingen beleggingsbeleid tijdens transitie

Het strategisch beleggingsbeleid dat bepaald is voor na het invaren, wijkt af van het strategische beleggingsbeleid zoals dat onder FTK geldt. Met name de verhouding tussen de matching- en rendementsportefeuille, en de mate en curve van de rente afdekking verschillen aanzienlijk. Om tot een goede overgang te komen is een vermogenstransitieplan opgesteld, dat op een gedetailleerde wijze alle mutaties beschrijft en de besluiten van het bestuur ten aanzien van de fasering vastlegt. Nog niet alle onderdelen zijn al uitgeschreven, aangezien PFAB voor een volledig beeld ook informatie wil meenemen van pensioenfondsen die eerder invaren.

Ten aanzien van de grote wijzigingen heeft PFAB de mogelijkheid om mutaties aan te brengen voor het invaarmoment, na het invaarmoment of zowel voor als na. Met name de impact op de invaardekkinggraad, het overrendement en de evenwichtigheid zijn belangrijke criteria en zullen meegenomen worden in de besluitvorming.

Op het transitiemoment bepaalt de dekkinggraad de bestedingsruimte om transitiedoelen, zoals compensatie of het vullen van de solidariteitsreserve, te financieren. In aanloop naar de transitie kan de financiële positie onder druk komen te staan, met mogelijk zelfs verlaging van pensioenuitkeringen tot gevolg. Door de volatiliteit kan het lastiger zijn de financiële (vooruitkijkende) transitiedoelstellingen van het evenwichtigheidskader te behalen.

Het beperken van de volatiliteit van de invaardeckingsgraad heeft daarbij de voorkeur. PFAB kan daarmee de kans op een significante daling van de dekkingsgraad in de aanloop naar de transitie beperken. Bij de beoogde invaardeckingsgraad kan het invaren namelijk met een redelijke mate van evenwichtigheid worden gerealiseerd. Het bestuur heeft op basis van de onderzochte scenario's besloten om eind 2024 de nominale renteafdekking tot 70% te verhogen, en met sociale partners het gesprek aan te gaan over de wenselijkheid en implicaties van het afdekken van het aandelenrisico.

2.e. Juridische en privacyrisico's

2.e.1 Belangrijkste juridische en privacyrisico's ten aanzien van de transitie en beheersingsmaatregelen

Ten aanzien van de transitie onderkent PFAB het risico van juridische claims en klachten. Deze zijn onderstaand op hoofdlijnen uitgewerkt.

De juridische en privacyrisico's zijn als volgt te classificeren:

1. Verhoging of verlaging van het pensioenvermogen na transitie
2. Invaren
3. Compensatieregeling(en)
4. Ongerechtvaardigd onderscheid naar leeftijd
5. Risicohouding per leeftijdscohort
6. Zorgplicht: keuzebegeleiding en activering
7. ICT en datakwaliteit
8. Privacy
9. Beroep op aantasting eigendomsrecht

Ad 1: Verhoging of verlaging van pensioenvermogen na transitie

Een deelnemer kan het oneens zijn met de wijze van verhogen en verlagen van het persoonlijke pensioenvermogen of van de uitkering in het nieuwe stelsel.

In het nieuwe stelsel worden pensioenen op een andere manier verhoogd dan voorheen. Iedere deelnemer krijgt een persoonlijk pensioenvermogen. Het behaalde rendement wordt verdeeld over die verschillende pensioenvermogens. De manier waarop dit gebeurt sluit aan bij de risicopreferenties, het risicodraagvlak en de kenmerken van de deelnemers naar leeftijd en status. Hierdoor zal er meer rendement en risico gelden voor jongeren dan voor ouderen en voor actieven ten opzichte van uitkeringsgerechtigden, ongeacht de leeftijd.

Als het goed gaat met het behaalde rendement, zullen persoonlijke pensioenvermogens sneller worden verhoogd. Maar als het (langdurig) slecht gaat met de investeringen, zullen persoonlijke pensioenvermogens eerder omlaag gaan. Voor uitkeringsgerechtigden is er een mechanisme ingebouwd om de uitkering te stabiliseren (afdekking renterisico en minder beleggingsrisico en inzet van de solidariteitsreserve om verlagingen te voorkomen).

PFAB schat het juridische risico van deze situatie laag in, aangezien dit past binnen de nieuwe regels van de Wtp.

Ad 2: Invaren

Invaren is het collectief overdragen van alle opgebouwde aanspraken en rechten naar de pensioenregeling onder het nieuwe stelsel. De Wtp kent specifiek voor het invaren geen individueel

bezwaarrecht. Dit is vervangen door aanvullende, collectieve waarborgen die verder in dit implementatieplan uitgebreid worden beschreven. Een individuele deelnemer kan van mening zijn dat hij toch nadeel ondervindt van de omzetting. Hij heeft dan de mogelijkheid een gerechtelijke procedure aanhangig te maken.

Daarnaast is sinds 1 januari 2020 de Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (WAMCA) van kracht op basis waarvan een gegroepeerde vordering aanhangig kan worden gemaakt. Aan een gegroepeerde vordering kan de eis tot schadevergoeding worden gekoppeld. Met name van gewezen deelnemers en gepensioneerden die het gevoel hebben dat hun belangen niet voldoende aan bod zijn gekomen, kunnen naar verwachting procedures komen. De financiële drempel voor een dergelijke collectieve actie is laag. Daarentegen gelden er strenge eisen ten aanzien van de ontvankelijkheid.

PFAB schat de haalbaarheid, en daarmee het risico, van (collectieve) acties en de toekenning van vorderingen laag in, maar is zich wel bewust van de potentiële impact ervan. De waarborgen en nadere eisen aan het besluitvormingsproces bij het standaard invaarpad zijn zodanig van aard, dat het risico als laag wordt ingeschat. Daarnaast maken sociale partners voor een eventuele achteruitgang van aanspraken ook afspraken over compensatie. PFAB kan het ontstaan van (collectieve) acties niet uitsluiten, maar wel zo goed als mogelijk ondervangen. Dit wordt gedaan door van tevoren een gedegen onderbouwing vast te leggen van het proces en de uitkomst, zodat de omzetting objectief, controleerbaar, systematisch en reproduceerbaar is voor alle belanghebbenden.

Ad 3: Compensatie

Sociale partners hebben aangegeven dat compensatie uit het fondsvermogen wordt gefinancierd en niet uit een opslag in de premie. Het doel is om nadelige effecten van de afschaffing van de doorsneepremie voor deelnemers te compenseren. Het zou desondanks kunnen dat belanghebbenden het niet eens zijn met de geboden compensatie. Compensatie is maatwerk en is alleen aan de orde voor deelnemers die actief pensioen opbouwen. Het kan voorkomen dat een actieve deelnemer het niet eens is met de wijze waarop hij wordt gecompenseerd of met de hoogte van de compensatie. Het kan ook zo zijn dat gewezen deelnemers en/of gepensioneerden die niet worden gecompenseerd vinden dat zij recht hebben op compensatie. Omdat de compensatie in een keer tijdens de transitie zal worden toegekend, zijn ook klachten over de duur van de compensatieregeling te verwachten omdat die korter is dan de maximale duur van 10 jaar.

PFAB verwijst in deze situaties naar de nettoprofijs berekeningen die zijn opgesteld om de transitie-effecten in kaart te brengen. De transitie-effecten dienen ter onderbouwing van de keuze wie (welke leeftijdscohorten) in aanmerking komen voor compensatie. Daarnaast stelt PFAB zich op het standpunt dat het in lijn is met de wet om de duur te beperken. Hoe langer de looptijd van de compensatie, hoe groter de kans is dat de robuustheid van de financiering en het draagvlak afneemt. Als de compensatieperiode langer duurt, kunnen zich immers meer omstandigheden voordoen die gevolgen hebben voor de financiering van de compensatie. Het draagvlak zal ook afnemen als bepaalde generaties deelnemers gedurende langere periodes voor de compensatie moeten betalen, terwijl zij daar zelf niet van kunnen profiteren.

Ad 4: Ongerechtvaardigd onderscheid naar leeftijd

Voor adequate compensatie is het noodzakelijk om bepaalde leeftijdscohorten te compenseren en zo onderscheid te maken naar leeftijd. Welke leeftijdscohorten worden gecompenseerd, is aan de sociale partners. Denkbaar is dat individuele deelnemers of groepen het niet eens zijn met het

gemaakte onderscheid naar leeftijd en/of de gehanteerde leeftijdscohorten. PFAB schat de haalbaarheid, en daarmee het risico, van hieruit voortvloeiende bezwaren laag in. Het gemaakte onderscheid naar leeftijd sluit aan bij de bedoeling van de wetgever, door het collectief overdragen van bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten en de overstap van een doorsneepensioenopbouw naar een leeftijdsonafhankelijke premie en leeftijdsafhankelijke risicotoedeling. In hoofdstuk 4 wordt nader omschreven waarom dit gemaakte onderscheid is gerechtvaardigd.

Ad 5: Risicohouding per leeftijdscohort

Beleggingsrisico's en de daarmee gepaard gaande winsten en verliezen worden door de Wtp gerichter toebedeeld aan verschillende leeftijdscohorten. Het fonds is verplicht hiertoe de risicohouding per leeftijdscohort vast te stellen. Dit is onder andere gedaan door het uitvoeren van een risicopreferentieonderzoek onder de deelnemers. De uitkomsten hiervan vertalen zijn vertaald naar een risicohouding per leeftijdscohort. Dit risicopreferentieonderzoek wordt ten minste een keer per 5 jaar uitgevoerd. De risicohouding wordt vervolgens gebruikt in de vaststelling van een passend beleggingsbeleid per leeftijdscohort, wat tot uitdrukking komt in toedeelregels per cohort.

Het is denkbaar dat er klachten komen over de mate waarin risico's zijn toebedeeld aan een leeftijdscohort. Of dat de vastgestelde risicohouding niet in overeenstemming is met de mate waarin deelnemers risico kunnen en willen lopen. PFAB schat de haalbaarheid hiervan laag in. PFAB kan onderbouwen en transparant maken hoe, naast de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek, andere elementen zijn meegewogen om tot de cohorten voor het beleggingsbeleid en de risicohouding per cohort te komen. Deze elementen zijn wetenschappelijke inzichten en deelnemerskenmerken.

Ad 6: Zorgplicht: keuzebegeleiding en activeren

De informatieplicht is reeds aanwezig in de huidige pensioenwet: pensioenfondsen moeten correcte, duidelijke en evenwichtige informatie tijdig verstrekken of beschikbaar stellen. Met de stelselherziening wordt beoogd de informatievoorziening richting deelnemers te verbeteren. PFAB moet er namelijk voor zorgen dat de verschaft informatie inzicht geeft in de gevolgen van een keuze of een combinatie van keuzes voor hun pensioen. Daarom worden er twee nieuwe verplichtingen geïntroduceerd: de keuzebegeleidingsplicht en de activeringsplicht. Met de keuzebegeleidingsplicht wordt bedoeld deelnemers op een adequate wijze te begeleiden bij keuzemogelijkheden binnen de pensioenovereenkomst en dat de keuzeomgeving ook zodanig wordt ingericht dat die deelnemer een passende keuze kan maken. Dit is een open norm, met een maximale inspanningsverplichting voor het fonds. Met de activeringsplicht wordt aan de deelnemer handelingsperspectief geboden, omdat de verstrekte informatie moet bewerkstelligen dat de deelnemer aangezet wordt tot het nemen van relevante en zo concreet mogelijke actie. Informatie, communicatie en taalgebruik spelen hierbij een belangrijke rol.

Ad 7: ICT en datakwaliteit

De transitie naar de nieuwe pensioenregeling en de technische uitvoerbaarheid daarvan, vraagt om de nodige aanpassingen in de pensioenadministratie en de ICT-systemen. Het is van groot belang dat de pensioenvermogens juist worden verwerkt in de administratie. Ook zijn de kwaliteit van data en de bewaartermijnen van databestanden essentieel voor een goede vertaalslag. Op deze risico's en de beheersmaatregelen wordt onder andere eerder in dit hoofdstuk uitgebreider ingegaan. Daarnaast wordt in hoofdstuk 3 van dit implementatieplan uitgebreid toegelicht hoe de datakwaliteit vóór,

tijdens en na de transitie geborgd is, wat de onderkende risico's daarbij zijn en de beheersmaatregelen die daarvoor bestaan.

Ad 8: Privacy

Op grond van de Wtp worden voor PFAB geen additionele of andere gegevensverwerkingen verlangd ten opzichte van huidige gegevensverwerkingen. Ook nu worden al persoonsgegevens verwerkt, zoals de naam, de geboortedatum en het geslacht. PFAB is in verband met de informatieverplichtingen op dit moment al aangesloten op de Basisregistratie Personen (BRP) en beschikken derhalve over gegevens van de deelnemer. Daarnaast maakt het fonds op dit moment logischerwijs al gebruik van de informatie over de pensioenaanspraken van de deelnemer, het geslacht, de leeftijd en de (beoogde) pensioeningangsdatum van de deelnemer. PFAB komt tot de conclusie dat er als gevolg van de Wtp geen nieuwe of andere privacyrisico's te onderkennen zijn en dat daarmee geen nieuwe of andere beheersmaatregelen nodig zijn.

Ad 9: Beroep op aantasting eigendomsrecht

PFAB erkent dat opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten vermogensrechten zijn. Daarom worden pensioenaanspraken en -rechten als eigendomsrecht door artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 1 van het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) beschermd. PFAB heeft zich daarom expliciet een beeld gevormd van de aard en de gevolgen van een mogelijke inbreuk. Een en ander vanuit het perspectief dat het bestuur en de overige organen de belangen van alle betrokkenen moeten beschermen en naar beste kunnen moeten behartigen. Er zijn twee soorten inbreuken, te weten ontnemen en reguleren. PFAB komt tot de conclusie dat aanpassing van het eigendomsrecht mogelijk is, indien de aanpassing 1) bij wet is voorzien, 2) invulling geeft aan een behoefte, 3) het wezen van het eigendomsrecht niet aantast en 4) geen onevenredig nadeel veroorzaakt.

PFAB heeft overwogen dat hier sprake is van het handelen van de werkgever en/of sociale partners: er is geen sprake van ontnemen door de Staat die partij is bij het verdrag en/of handvest. De Wtp geeft aan dat wijziging van het eigendomsrecht (de regulering ervan) mogelijk is als sociale partners hierom verzoeken. Het VO en het intern toezicht bepaalden dat het bestuursbesluit om medewerking te verlenen aan het transitieverzoek evenwichtig is. PFAB overweegt ook dat volgens het EVRM het omzetten van een periodieke uitkering naar een eenmalige uitkering niet als een inbreuk op het eigendomsrecht wordt gezien. Het wezen van het eigendomsrecht wordt dan ook niet aangetast. De mogelijkheid van invaren is bij wet voorzien en volgt uit een breed maatschappelijk debat, met een ruime onderbouwing dat deze maatschappelijke ontwikkeling gewenst en nodig is in het kader van de bestendige toekomst van het pensioenstelsel. Er is ook niet gebleken van individuele situaties die voor deelnemers tot onevenredig nadeel leiden. Het juridische risico wordt hiermee als zeer laag ingeschat.

Dat betekent ook dat invaren zich niet, dan wel zo goed als niet, laat aantasten via gerechtelijke procedures. Enerzijds vanwege de ruime beoordelingsvrijheid van lidstaten en anderzijds vanwege de uitvoerige onderbouwing van de hervorming van het pensioenstelsel. Daarnaast heeft de pensioensector het initiatief genomen om een externe geschilleninstantie in te richten die situaties van individuele hardheid, niet het algemene invaren, kan onderzoeken. Daarmee wordt ook richting deelnemers een waarborg geboden, zonder dat dit tot hoge lasten aan de kant van de deelnemers leidt. Wel rust op de deelnemer een hoge mate van bewijslast dat in de individuele situatie sprake is van onevenredig nadeel. Het procesrisico wordt hiermee als beheersbaar ingeschat.

2.f. Aanvullende risicoanalyse PFAB

Het fonds monitort de reguliere en de risico's in het kader van de transitie naar Wtp doorlopend en integraal en toets deze doorlopend aan de risicobereidheid van het fonds.

De sleutelfuncties risicobeheer en actuarieel beoordelen de uitvoering van de risicobeoordelingen en de uitkomsten doorlopend. De sleutelfunctie Interne Audit beoordeeld periodiek de werking van het risicoraamwerk en de werking daarvan in de 1e en 2e lijn.

Op basis hiervan is het bestuur van mening dat in dit plan de relevante risico's zijn beschreven.

2.g. Concluderend oordeel bestuur

De stelselwijziging is een zeer impactvolle verandering voor PFAB. Gedurende het gehele proces heeft het bestuur zoveel mogelijk checks and balances ingebouwd bij de advisering en implementatie door APG en bij de besluitvorming in het bestuur. Hierbij heeft zij de verschillende stakeholders zoveel mogelijk betrokken bij de diverse tussenstappen. Met de genomen maatregelen zijn de meeste risico's reeds significant gereduceerd. De risico's die gepaard gaan met de daadwerkelijke transitie zijn voldoende in kaart. Het bestuur is van mening dat deze op dit moment met de genomen en te nemen maatregelen kunnen worden geaccepteerd.

Het bestuur blijft de ontwikkeling van de risico's monitoren zodat zij adequaat kan handelen als deze risico's zich dreigen te manifesteren.

3 Data en datakwaliteit

Voor het invaren in het nieuwe pensioenstelsel is datakwaliteit van essentieel belang. PFAB hanteert daarom een lage risicobereidheid met betrekking tot de datakwaliteit, zoals ook beschreven in het datakwaliteitsbeleid. Zonder afdoende inzicht in de datakwaliteit voorafgaand aan het invaren, kan PFAB geen evenwichtig invaarbesluit nemen en zouden fouten kunnen ontstaan in de berekende individuele 'pensioenvermogens' van de deelnemers.

Deelnemers moeten erop kunnen vertrouwen dat de omzetting naar de individuele pensioenvermogens correct gebeurt en dat zij krijgen waar zij recht op hebben. Fouten in data of in de uitvoering – zeker waar het persoonlijke pensioeninformatie of bedragen betreft – kunnen zorgen voor moeilijk te herstellen vertrouwen bij geraakte deelnemers en kunnen enorme publicitaire impact hebben. Om de kwaliteit van deze data te borgen, sluit PFAB aan bij de richtlijnen die daarover vanuit de Pensioenfederatie gegeven zijn via het Kader Datakwaliteit.

In de hierop volgende pagina's wordt nader toegelicht hoe de datakwaliteit gewaarborgd is voor, tijdens en na transitie. Daarbij is de voorgestelde inhoudsopgave volgens de DNB good practice aangehouden.

3.a. Beschikbaarheid van data, voor, tijdens en na transitie

De beschikbaarheid van data betreft het toegankelijk en bruikbaar zijn van deze data wanneer nodig. Ter waarborging van de beschikbaarheid van data voor, tijdens en na transitie, alsook de beheersing van de hiermee gepaard gaande risico's, wordt gesteund op verschillende vormen van interne beheersing en externe verantwoording. Hieronder wordt eerst een nadere toelichting gegeven op de beschikbaarheid van data vóór en ná transitie, aangezien deze twee fases gebruik (zullen) maken van dezelfde vormen van beheersing. Daarna wordt een toelichting gegeven op de beschikbaarheid van data tijdens de transitie, namelijk het migratiemoment van de data.

Beschikbaarheid data vóór en ná transitie

Het waarborgen van de beschikbaarheid van data begint bij het vaststellen van de benodigde data. Dit is tevens onderdeel van het Kader, waarbij de kritieke data elementen (hierna: KDE's) ten behoeve van invaren vastgesteld worden. Voor deze KDE's is het pad geïdentificeerd dat zij doorlopen in het systeemlandschap, tot het punt dat zij als gebruiksklaar worden beschouwd voor invaren. Daarmee is vastgesteld wat de bron is van de data, waar deze data is opgeslagen en waar risico's zijn aangaande de beschikbaarheid van de data.

Beheersing van risico's aangaande beschikbaarheid van data vóór en ná transitie

De KDE's voor en na het invaren liggen opgeslagen in bronsystemen bij APG. Voor deze systemen is een uitgebreid risico- en controleraamwerk van toepassing, welke onder andere toeziet op de beschikbaarheid van de systemen waar de KDE's in worden opgeslagen. Jaarlijks toetst de externe accountant de adequate werking van de gerelateerde beheersmaatregelen en legt zij haar resultaten vast in assurance rapportages (*waaronder Standaard 3402 en Richtlijn 3000A, zoals respectievelijk gedefinieerd door de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants en de Beroepsorganisatie van IT-Auditors*). Zowel het interne risico- en controleraamwerk alsook de externe assurance blijven na de transitie gehandhaafd waarbij aangepaste systemen of nieuwe systemen nog steeds onderdeel uitmaken van deze assurance rapportages. PFAB heeft vastgesteld dat in haar meest recente assurance rapportages de beheers doelstellingen gerelateerd aan de beschikbaarheid van de systemen (*en onderliggende data*) zijn behaald. PFAB en haar uitvoeringsorganisatie APG dragen zorg

dat na invaren deze beheer doelstellingen onverkort worden getoetst door de externe accountant en dat de beschikbaarheid van de systemen en data na invaren geborgd blijft.

Beschikbaarheid van data tijdens transitie

Het risico ten aanzien van de beschikbaarheid van data tijdens transitie zit in het migratieproces van de oude naar de nieuwe pensioenregeling. Aangezien de nieuwe pensioenregeling in een nieuw pensioenadministratiesysteem uitgevoerd zal worden, is de migratie naar de nieuwe regeling inherent verbonden aan de migratie naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem. De externe partner Data eXcellence (hierna: DX) is betrokken om de datamigratie ten behoeve van de nieuwe regeling en het nieuwe systeem te faciliteren met haar gespecialiseerde migratiesysteem.

Beheersing van risico's aangaande beschikbaarheid van data tijdens transitie

DX heeft een assurance rapportage beschikbaar gesteld, welke maatregelen bevat ten aanzien van de beschikbaarheid van data en systemen tijdens het migratieproces. Voor deze rapportage zijn de zogeheten 'Trust Services Criteria for Security, Availability, Processing Integrity, Confidentiality, and Privacy' gehanteerd als norm, welke als internationale standaard worden gebruikt om, onder andere, maatregelen aangaande beschikbaarheid ('availability') van data te toetsen. Ook is er aandacht voor de bescherming van persoonsgegevens als onderdeel van deze norm. In Nederland worden dergelijke rapportages uitgebracht onder de 'Richtlijn 3000A / System and Organization Controls (SOC2)' zoals gedefinieerd door de Beroepsorganisatie van IT-auditors. PFAB heeft vastgesteld dat in de meest recente assurance rapportage de beheers doelstellingen rondom beschikbaarheid zijn behaald

3.b. Borging datakwaliteit risico's voor, tijdens en na transitie

Naast de beschikbaarheid van data is tevens de kwaliteit van data van groot belang voor invaren. De Pensioenfederatie heeft in afstemming met DNB een Kader Datakwaliteit gepubliceerd met als doel te faciliteren dat pensioenfondsen die wensen in te varen op een consistente en aantoonbare wijze de datakwaliteit onderbouwen en borgen. PFAB maakt bij het vaststellen van datakwaliteit gebruik van dit Kader, om aantoonbare inzage in de datakwaliteit te kunnen bieden en een oordeel te vormen over de datakwaliteit die nodig is om te kunnen invaren. Door dit Kader toe te passen levert PFAB een aantoonbare inspanning om de datakwaliteit te borgen vóór het invaren die de stappen omvat die in redelijkheid van haar gevraagd mogen worden. APG speelt vanuit de uitbesteding van de pensioenadministratie een belangrijke rol bij de borging van de datakwaliteit. PFAB heeft daarom ook in nauwe samenwerking met APG de borging van de datakwaliteit vormgegeven.

De toepassing van het kader datakwaliteit ter vaststelling van de datakwaliteit en bepaling van de benodigde vervolgacties wordt in de volgende paragraaf nader beschreven. Dit kader heeft ook betrekking op het evalueren van de beschikbaarheid van de data. Een van de activiteiten betreft namelijk het vaststellen van de kritische data-elementen ten behoeve van invaren. Voor deze kritische data-elementen is het pad geïdentificeerd dat doorlopen moet worden in het systeemlandschap, voordat de data gebruiksklaar zijn voor invaren. Daarmee is vastgesteld binnen welke applicaties deze data-elementen voorkomen.

Voor belangrijke applicaties geldt een uitgebreid risico- en controleraamwerk. Op jaarbasis worden assurance opdrachten uitgevoerd door een externe accountant om de adequate werking van dit raamwerk vast te stellen. De applicaties waarin de data-elementen voorkomen zijn integraal onderdeel van de scope van het risico- en controleraamwerk. Daarmee is de beheersing rondom beschikbaarheid voor transitie geborgd.

Om de datakwaliteit tijdens het invaarproces te garanderen, wordt gewerkt met specifieke controles, zoals reconciliatie tussen oude en nieuwe systemen en geautomatiseerde validaties, zodat

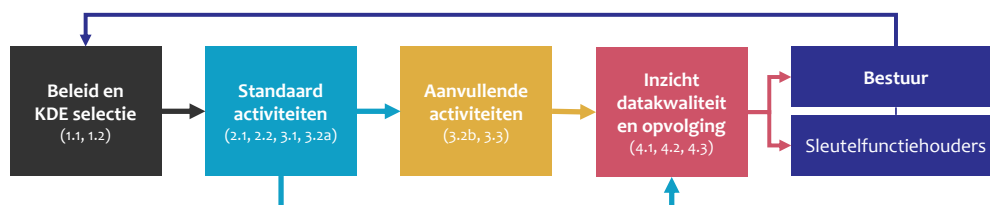
vastgesteld kan worden dat de data op het overgangsmoment correct en volledig is overgezet en beschikbaarheid van de data zowel voor, tijdens als na invaren is gewaarborgd. Eventuele uitval wordt vastgelegd en afgehandeld als onderdeel van de post-migratie-evaluatie, dit is het terug werkende kracht-proces (*TWK-proces*).

Ten behoeve van de borging van datakwaliteit na invaren richt PFAB zich op adequaat datamanagement met als doel te zorgen dat de data structureel schoon blijft, de beheersing ingeregeld is en de datakwaliteit gemonitord wordt, ofwel 'Structurele Datakwaliteitsborging', zie hiervoor de paragraaf 3.j - Data issues en opvolging na invaren.

Borging datakwaliteit voor transitie

Zoals in de vorige paragraaf aangegeven, wordt het Kader Datakwaliteit gebruikt ter vaststelling van de datakwaliteit van kritische data-elementen ten behoeve van invaren. Het kader start met een aantal beleids- en scoping bepalende activiteiten, gevolgd door standaard activiteiten die te allen tijde uitgevoerd moeten worden, alsook aanvullende activiteiten die risico-gebaseerd uitgevoerd worden naar aanleiding van de eerder verkregen inzichten. Tezamen geven de resultaten uit de standaard en aanvullende activiteiten inzicht in de datakwaliteit en benodigde opvolging, wanneer deze afgezet worden tegen de eerder vastgestelde normen en kaders.

Hieronder wordt het overzicht van verschillende uitgevoerde activiteiten schematisch weergegeven, gevolgd door een nadere toelichting. Voor gedetailleerde informatie aangaande beleidsmatige activiteiten, zie paragraaf 3.d - Kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheid. Voor gedetailleerdere informatie over de uitgevoerde activiteiten per fase en stap zoals gedefinieerd in het Kader Datakwaliteit, zie paragraaf 3.e - Detaillering vaststelling en borging van datakwaliteit voor invaren. Voor gedetailleerdere informatie over de opvolging van data issues, zie paragraaf 3.f - Bevindingen uit vaststelling datakwaliteit & wijze van oplossing.

Afbeelding 3.1: Overzicht gehanteerde werkwijze

Fase 1 – Opzet datakwaliteitsbeleid

Datakwaliteit is een begrip waar, afhankelijk van het gebruiksdoeleinde, verschillende normen aan gesteld kunnen worden. In fase 1 is deze invulling specifiek voor PFAB vormgegeven en geëvalueerd in het kader van invaren. Daarbij is het datakwaliteitsbeleid beoordeeld door bestuur en sleutelfunctionehouders, inclusief de kwalitatieve risicobereidheid en het gerelateerde correctie-/herzieningenbeleid. Deze beleidsstukken vormen de kaders om te bepalen of de datakwaliteit voldoende is in het kader van invaren. Ook zijn vanuit het perspectief van invaren de relevante kritische data-elementen gespecificeerd.

Fase 1.1 – Datakwaliteitsbeleid

Het datakwaliteitsbeleid van PFAB laat zien dat er een lage kwalitatieve risicobereidheid is ten aanzien van datakwaliteit. Dit is ook terug te zien in de kwalitatieve normen die gehanteerd worden, in het bijzonder de correctiegrenzen waarbij in beginsel alles gecorrigeerd wordt.

Fase 1.2 – Kritische Data Elementen

Ten behoeve van invaren zijn 52 relevante Kritische Data Elementen (KDE's) vastgesteld voor PFAB. Deze selectie is het resultaat van een viertal stappen:

1. Vaststelling KDE's volgens het PFAB datakwaliteitsbeleid en Kader Datakwaliteit;
2. Vergelijking met de door de Pensioenfederatie geadviseerde KDE's in het Kader;
3. Bepaling welke regeling-specifieke KDE's voor PFAB van toepassing zijn, d.m.v.:
 - a. Beoordeling op de output vanuit de rekenengine;
 - b. Analyse vanuit PFAB expertise (resultaten voorgaande 2 stappen);
4. Eventuele herijking van onder stap 3 vastgestelde set aan KDE's gebaseerd op uitgevoerde AUP-activiteiten.

Hieronder is de definitieve lijst aan kritische data-elementen te vinden welke relevant zijn in het kader van invaren voor PFAB.

Lijst aan Kritische Data Elementen		
Persoonsgegevens van verzekerde en diens begunstigde(n):	Deelname gegevens:	Product-, regeling-, en saldogegevens:
1. Klantnummer	20. Polisnummer deelneming	40. Einddatum pensioenproduct deelname
2. Geboortedatum	21. Aanvang deelneming	41. Aanwendpercentage pensioen
3. Overlijdensdatum	22. Einde deelneming	
4. Burgerservicenummer	23. Vrijwillige voortzetting	
5. Geslacht	24. Deelneming status	
6. Indicatie gemoedsbezwaard	25. Aanspraken uit Inkomende Waardeoverdracht	
7. Aanvang partnerrelatie	26. Afzien Bijzonder Partnerpensioen	
8. Einde partnerrelatie	27. Soort Pensioenverdeling Bij Scheiding	
9. Soort partnerrelatie	28. <u>Vanafdatum</u> Begunstiging pensioenproduct	
10. Indicatie studierend	29. <u>Totdatum</u> Begunstiging pensioenproduct	
11. Indicatie volle wees	30. Einddatum uitkering pensioen	
Inkomstenverhoudingsgegevens van de huidige en voorgaande dienstverbanden:	31. Indicatie uitbetaling geblokkeerd	
12. Pensioengevend jaarinkomen	32. <u>Vanafdatum</u> blokkade uitbetaling	
13. Aanvang dienstverband	33. Reden blokkade uitbetaling	
14. Einde dienstverband	34. Ingangsdatum pensioen	
15. Deeltijdfactor	35. Indicatie Hoog/Laag	
16. Indicatie WAO of WIA	36. Uitrui Partnerpensioen	
17. Percentage premievrije voortzetting	37. Uitrui Ouderdompensioen	
18. Datum eerste ziekte dag	38. Tijdelijk Ouderdompensioen (AOW-overbrugging)	
19. Uitkeringspercentage	39. Begindatum pensioenproduct deelname	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering		
		42. Code Pensioenproduct
		43. Type Pensioenproductdefinitie
		44. Franchise
		45. Maximum pensioengevend jaarinkomen
		46. <u>Dekkingssoortcode</u> pensioenproduct
		47. Opbouwpercentage
		48. <u>Standdatum</u> pensioensaldo
		49. Bedrag pensioenaanspraak of pensioenrecht
		50. Bedrag toegepaste korting (DB regeling)
		51. Bedrag gemiste indexatie (DB regeling)
		52. Fondscode

Afbeelding 3.2: KDE selectie

Fase 2 – Risico-inventarisatie en -beoordeling

Er zijn verschillende vormen van risicoanalyse toegepast als onderdeel van fase 2. Deze zijn in lijn met het Kader Datakwaliteit als een trechter vormgegeven, beginnende bij het breedste niveau waarbij risico-indicatoren ten aanzien van de uitvoering zijn geïnventariseerd, wat input is geweest voor de bepaling van de tijdshorizon. Vervolgens zijn ook de risico-indicatoren op deelnemer niveau geïnventariseerd. Het laatste en meest granulaire niveau zijn de uitgevoerde risicobeoordelingen per KDE. Het bestuur is bij de vaststelling van het risicoprofiel en de risicobeoordeling geadviseerd door de sleutelfunctiehouders. De uitkomsten van het risicoprofiel en de risicobeoordeling zijn door het bestuur akkoord bevonden.

Fase 2.1 – Risico-inventarisatie pensioenfondsen en deelnemer

PFAB heeft een inschatting gemaakt van het pensioenfondsen-risicoprofiel en het risicoprofiel van de deelnemer. Het pensioenfondsen-risicoprofiel vormt de basis voor de onderbouwing van de tijdshorizon waarover de activiteiten in fase 3 plaats hebben gevonden. Deze tijdshorizon is vastgesteld op de periode vanaf 1 januari 2018. Op 1 januari 2018 is de pensioenadministratie van PFAB bij APG ondergebracht. De datakwaliteit is bij deze overgang volgens de afspraken vastgesteld en afgehandeld. Ook heeft het deelnemer-risicoprofiel geleid tot het bepalen van relevante deelnemer

risico-indicatoren en combinaties daarvan. Deze risico-indicatoren zijn de basis voor de vaststelling van de risicogroepen die nader onderzoek vereisten in fase 3.

Fase 2.2 – KDE risicobeoordelingen

De kritische data-elementen, zoals geïdentificeerd in fase 1, zijn voorzien van een risicobeoordeling per data-element. Daarbij zijn de risico-beschrijvingen, bruto risico's, beheersmaatregelen en netto risico's beschreven. Gebaseerd op de uitgevoerde risicobeoordelingen is een overzicht opgesteld met structurele beheersmaatregelen, onderzoeken en aanvullende acties die benodigd zijn om het risico op de onjuiste of onvolledige KDE's te mitigeren en in de toekomst te voorkomen.

Fase 2.3 – Vaststellen aanvullende activiteiten

De risico-inventarisatie heeft zicht gegeven op de deelnemer risico-indicatoren die opvolging vereisen. De grondslag ter bepaling van de omvang van de deelwaarneming per risicogroep is vastgesteld en de bijbehorende onderbouwing is gedocumenteerd. Deze onderbouwing houdt rekening met de risico's en de omvang van de geïdentificeerde risicogroepen. Ook zijn de nader in te richten beheersmaatregelen geïdentificeerd naar aanleiding van de KDE-risicobeoordelingen. Het totaaloverzicht van benodigde structurele beheersmaatregelen, onderzoeken en aanvullende acties is beoordeeld door de sleutelfunctiehouder.

Fase 3 – Data-analyses en deelwaarnemingen

Er zijn verschillende methoden voor data-analyse en deelwaarneming toegepast als onderdeel van fase 3. De uitgevoerde data-analyses betreffen data profilering, generieke analyses en specifieke analyses. Deze data-analyses zijn verricht op basis van de brondata. Ook zijn de binnen het Kader Datakwaliteit voorgeschreven algemene en specifieke deelwaarnemingen uitgevoerd. Deze deelwaarnemingen zijn verricht op de relevante bronsystemen en brondocumentatie.

Fase 3.1 – Data profiling

Per kritisch data-element zoals bepaald in fase 1.2 is een data profiling dossier beschikbaar gesteld, waarbij aandacht is besteed aan de onderzoeken naar compleetheid, juistheid van het datatype, verwachte domeinwaarden en datadistributie van de KDE-data. Daarbij is de juistheid en volledigheid van de geanalyseerde data onderbouwd.

Fase 3.2a – Generieke analyses

De relevante generieke analyses toetsen de uitkomst op basis van een vooraf gedefinieerde verwachting en toegestane afwijking in lijn met de risicobereidheid. Daarnaast zijn niet relevante/niet uitgevoerde generieke analyses voorzien van motivatie. Deze motivatie is eveneens beoordeeld en akkoord bevonden door de relevante sleutelfunctiehouders.

Fase 3.2b – Specifieke analyses

De specifieke analyses betreffen opvolgacties uit de fases 2.2 en 3.1 en eventueel 3.2a, ofwel de KDE-risicobeoordelingen, KDE-data profiling en generieke analyses. De specifieke analyses kunnen verschillende vormen van data-analyse betreffen. Daarbij is de onderzoeksvorm afgestemd op de te onderzoeken deelnemer populatie als ook het risico/vraagstuk wat nader onderzocht moet worden.

Fase 3.3a – Specifieke deelwaarnemingen

De specifieke deelwaarnemingen zijn uitgevoerd op de outliergroepen zoals geconstateerd in fase 3.1 en 3.2, ofwel data profilering, generieke analyses en specifieke analyses. In geval van geconstateerde afwijkingen wordt deze afgezet tegen de maximaal toegestane afwijking (MTA). In geval van afwijkingen groter dan MTA vindt overheveling van de afwijking plaats naar het 'Data Schoning' proces', zie ook paragraaf 3.f - Bevindingen uit vaststelling datakwaliteit & wijze van oplossing.

Fase 3.3b – Algemene deelwaarnemingen

De algemene deelwaarnemingen zijn uitgevoerd op de risicogroepen zoals vastgesteld in fase 2.1, ofwel de risico-inventarisatie. Zie ook paragraaf 3.c – Overzicht risicogroepen (complexe dossiers). In geval van afwijkingen groter dan MTA vindt overheveling van de afwijking plaats naar het ‘Data Schoning’ proces, zie ook paragraaf 3.f - Bevindingen uit vaststelling datakwaliteit & wijze van oplossing voor meer informatie.

Fase 4 – Rapportage en beoordeling

Het bestuur van PFAB heeft op basis van de rapportage ten aanzien van:

- de vastgestelde beleidsnormen, risicobereidheid en relevante data in fase 1;
- de uitkomsten van de risico-inventarisatie en -beoordeling in fase 2;
- de uitkomsten van en afwijkingen uit de analyses en deelwaarnemingen in fase 3;
- de geplande correcties en overige acties zoals bepaald in fase 4.1, 4.2 en 4.3;
- de opinies zoals afgegeven door de sleutelfunctiehouders

geconcludeerd dat de werkzaamheden zijn uitgevoerd in lijn met het Pensioenfederatie Kader Datakwaliteit en daarmee voldoende zijn t.b.v. de voorlopige oordeelsvorming over de datakwaliteit in het kader van invaren.

De resultaten van fase 2 en 3 zijn afgezet tegen de kaders en normen zoals gedefinieerd door het bestuur in het datakwaliteitsbeleid, de kwalitatieve en kwantitatieve risicobereid (MTA), alsook het correctie-/herzieningenbeleid. Gebaseerd op de resultaten van de genoemde werkzaamheden, zoals beschreven in de fase 4 rapportage en het rapport van de externe accountant over de uitgevoerde Agreed-upon Procedures (AUP), is het bestuur tot het oordeel gekomen dat de datakwaliteit ten behoeve van invaren voldoende inzichtelijk is. Dit oordeel houdt tevens rekening met de afgegeven opinies van de sleutelfunctiehouders ten aanzien van de fase 4 rapportage alsook de eerder in het proces afgegeven opinies. Dit oordeel gaat uit van adequate en tijdige opvolging van de geïnventariseerde tekortkomingen in de datakwaliteit volgens de beoordeling, prioritering en planning (het actieplan) zoals gedefinieerd in de fase 4 rapportage.

Sleutelfunctiehouders

Om tot een voorlopig oordeel ten aanzien van de datakwaliteit te komen, steunt het fondsbestuur ook op de betrokkenheid en review van de sleutelfunctiehouders (SFH's) die betrokken zijn namens PFAB. Dit betreffen de actuariële sleutelfunctiehouder (SFAFH), risicobeheer (SFRB) en internal audit (SFIA). De betrokkenheid van deze SFH's helpt bij de invulling van de eindverantwoordelijke rol van het fondsbestuur.

Er zijn diverse onderdelen (zogenaamde procedures) in de Agreed-upon procedures (AUP) waarbij expliciet wordt aangegeven dat één of meerdere sleutelfunctiehouders betrokken dienen te zijn. In de tabel hieronder zijn deze procedures en de betrokken sleutelfunctiehouders weergegeven. In de AUP wordt niet expliciet aangegeven welke sleutelfunctiehouder betrokken dient te zijn bij welke procedure. Er is wel een Good Practice van DNB die hier invulling aan geeft. Deze Good Practice is richtinggevend geweest voor het bepalen van de betrokkenheid van specifieke sleutelfunctiehouders per relevante procedure.

Om tot een beoordeling van de sleutelfunctiehouders te komen, zijn de resultaten van de gerelateerde procedures aan hen gepresenteerd en hebben zij schriftelijke terugkoppeling gegeven in de vorm van notities waarin hun opinies/adviezen zijn verwerkt. Deze opinies/adviezen zijn gebruikt door het AUP-project team ter verbetering van de uitvoering en vastlegging van de procedures waar nodig. Ook zijn de opinies/adviezen gebruikt door het bestuur ten behoeve van haar voorlopige oordeelsvorming.

Procedure	SFRB	SFAFH	SFIA*
3: Beoordeling SFH (kwalitatieve) risicobereidheid en correctie-/herzieningenbeleid	★	★	
4: Evaluatie SFH identificatie KDE's voor Invaren	★	★	
12c: Advies SFH Risicoprofiel en risicobeoordeling (MTA)	★	★	
17: Beoordeling en conclusie SFH structurele beheersmaatregelen, onderzoeken, aanvullende acties	★	★	
22c: Beoordeling en akkoord SFH motivatie niet uitgevoerde generieke analyses	★	★	
33b: Beoordeling SFH uitgevoerde en uit te voeren correcties in relatie tot correctie-/herzieningenbeleid	★	★	
35: Beoordeling SFH rapportage voorlopig oordeel datakwaliteit, inclusief documentatie bevindingen	★	★	

* Voor de SFH-IA geldt dat deze overkoepelend een audit uitvoert op het proces. Deze opinie zal worden meegenomen in de besluitvorming van het bestuur m.b.t. Fase 6.

Afbeelding 3.3: Sleutelfunctiehouder betrokkenheid t.b.v. de AUP

Borging datakwaliteit tijdens transitie

Zoals aangegeven in hoofdstuk 3a 'Beschikbaarheid van data tijdens transitie', is Data eXcellence (DX) betrokken om de datamigratie ten behoeve van de nieuwe regeling en het nieuwe systeem te faciliteren met haar gespecialiseerde migratiesysteem-/proces. Het migratieproces is dusdanig vormgegeven dat beschikbaarheid en integriteit van de data gewaarborgd zijn. Dit proces betreft:

- Het transport van bronsystemen naar Datakern³;
- Het transport van Datakern naar migratiepartner DX;
- De verwerking van data bij DX (Invaarberekening en aansluiten op datamodel Festina⁴);
- Het transport van DX naar de doelsystemen.

In het onderstaand figuur is de datastroom van te migreren invaardata weergegeven. Hierin zijn een aantal key risico's geïdentificeerd gerelateerd aan de juistheid en volledigheid van de benodigde datamigratie en -transformatie in het kader van invaren. Deze risico's hebben betrekking op:

- de juistheid en volledigheid van brondata;
- de juistheid en volledigheid van transformatie van invaardata;
- de juistheid en volledigheid van migratie van de data.

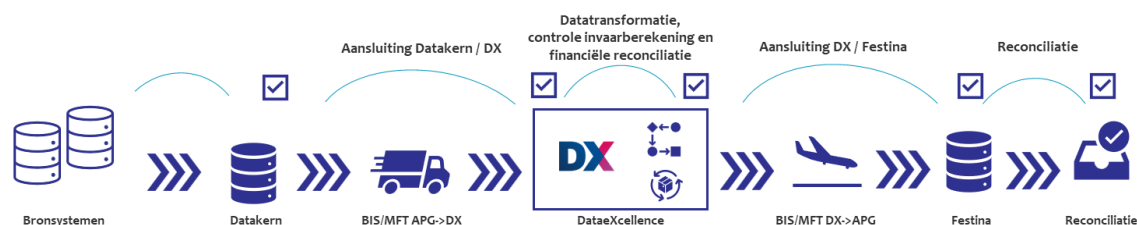
Elk van de risico's is voorzien van één of meerdere beheersmaatregelen, waaronder:

- controle door het actuaariaat of de data uit bronsystemen juist en volledig is overgenomen in de datakern;
- toetsing door kwaliteitsmanagement van de scope van brondata op vlak van tijdshorizon, attributen en deelnemers;
- externe assurance met betrekking tot de juistheid en volledigheid van datastromen tussen bronsystemen en datakern;
- controle door het actuaariaat van gebruikte actuariële factoren
- proefmigraties en bijbehorende datakwaliteitscontroles op invaardata en migratiedata;

³ De Datakern is de centrale data repository waarin de KDE's zijn opgeslagen vanuit de diverse bronsystemen

⁴ Festina is het doelsysteem na invaren

- controle door het actuaariaat van de uitgevoerde invaarberekening;
- reconciliatie door het actuaariaat van financiële data;
- beoordeling van assurance rapportage aangaande het migratieplatform;
- reconciliatie van data uit het migratieplatform en doelsystemen;
- aansluiting van hash-totalen bij bestandsuitwisseling;
- in algemene zin, de opzet en toepassing van het invaardraaiboek waar iedere stap in het proces en bijbehorende controles beschreven staan.

Afbeelding 3.4: Schematisch overzicht datatransport en controles

Naast de genoemde beheersmaatregelen, is tijdens de transitie sprake van een mutatiestop in de bronsystemen. Aangeboden mutaties aan APG worden opgevangen en nog niet verwerkt. Deze opgevangen mutaties worden via een gecontroleerd proces op werklijsten vastgelegd en verwerkt zodra de datamigratie in het nieuwe doelsysteem is afgerond. Tijdens de transitie worden geen mutaties verwerkt om de data integriteit te waarborgen. Mocht er sprake zijn van mutaties met een bepaalde mate van urgentie (*bijvoorbeeld het overlijden van een deelnemer*), wordt het proces tijdelijk handmatig uitgevoerd.

De genoemde werkzaamheden tijdens transitie worden gecontroleerd als onderdeel van toetsmoment 2. Het doel van toetsmoment 2 is om aan te tonen dat de datakwaliteit tijdens en na transitie is geborgd. PFAB volgt daarbij de handvatten zoals beschreven in de DNB Good Practice Borging datakwaliteit tijdens en na transitie en het Pensioenfederatie Servicedocument Toetsmoment 2. Als onderdeel van deze handvatten worden diverse controleverklaringen en assurance rapportages van de externe accountant relevant geacht. PFAB zal opdrachten verstrekken aan de externe accountant om de noodzakelijke additionele (assurance) rapportages uit deze handvatten te ontvangen. Zie ook paragraaf 3.i - Onderzoek datakwaliteit na invaren voor meer informatie.

Borging datakwaliteit direct na transitie

Zoals aangegeven in de voorgaande paragraaf volgt PFAB de handvatten uit de DNB Good Practice Borging datakwaliteit tijdens en na transitie en het Pensioenfederatie Servicedocument Toetsmoment 2 om aan te tonen dat de datakwaliteit tijdens en na transitie is geborgd. Zie ook paragraaf 3.i - Onderzoek datakwaliteit na invaren voor meer informatie.

In aanvulling op het toetsen van de datakwaliteit direct na transitie, is tevens duurzame borging nodig van de datakwaliteit op lange termijn. Voor een nadere toelichting over het datakwaliteitsbeheersingsraamwerk zoals van toepassing op langere termijn, zie ook paragraaf 3.j – Data issues en opvolging na invaren voor meer informatie.

3.c. Overzicht risicogroepen (Complexe dossiers)

Volgens het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie heeft PFAB een risico-inventarisatie uitgevoerd. Deze inventarisatie is uitgevoerd vanuit het profiel van de uitvoering en van de deelnemers. In de risico-inventarisatie is geconstateerd dat het uitgangspunt van de pensioenadministratie van PFAB een beheerste bedrijfsvoering is. De processen die ingericht zijn,

hebben hun basis in een gedegen risicoanalyse en zijn waar mogelijk geautomatiseerd en STP (straight through processing) ingericht. Daar waar een menselijk oordeel en verwerking nodig zijn, zijn processen dusdanig vormgegeven dat beoordeling en review door (senior)collega's ingericht zijn in de beheersmaatregelen.

Echter om ook aan de wensen en eisen van de deelnemers te kunnen voldoen bestaan er afwijkingen van de reguliere inrichting, maar zijn deze uitzonderingen ook bekend en voorzien van een adequate risicobeoordeling en passende beheersmaatregelen. Op zowel geautomatiseerde als handmatige beheersmaatregelen heeft periodieke toetsing plaatsgevonden die geen structurele fouten aan het licht heeft gebracht.

De beantwoording van de vragen uit de risico-inventarisatie, die vanuit de Pensioenfederatie als bijlage bij het Kader Datakwaliteit zijn toegevoegd, geeft in meer detail inzicht op welke wijze de kwaliteit van data geborgd is binnen de organisatie en waar, door complexiteiten, gebeurtenissen of uitzonderingssituaties mogelijke risico-indicatoren zijn op onjuiste of onvolledige data in de pensioenadministratie. Er zijn 4 situaties geïdentificeerd waar sprake is van een mogelijk verhoogd risico op fouten.

Nr.	Onderwerp risicogroep	Beschrijving risicogroep
1	Premievrije deelneming (o.b.v. WIA)	Verhoogd risico op menselijke fouten door medewerker beoordeling en handmatige mutaties t.a.v. premievrije deelneming (o.b.v. WIA)
2	Scheiding/ verevening/ conversie	Verhoogd risico op menselijke fouten door medewerker beoordeling en handmatige mutaties t.a.v. verevening en conversie
3	Premievrije deelneming (o.b.v. WIA en WAO) en TWK-mutaties	Verhoogd risico op menselijke fouten door medewerker beoordeling en handmatige mutaties t.a.v. Premievrije deelneming (o.b.v. WIA en WAO) en TWK-mutaties
4	AOP en TWK-mutaties	Verhoogd risico op menselijke fouten door medewerker beoordeling en handmatige mutaties t.a.v. AOP en TWK-mutaties

Deze risicogroepen zijn onderzocht middels algemene deelwaarnemingen. De resultaten uit de algemene deelwaarnemingen hebben in sommige gevallen geleid tot het onderkennen van data issues. Voor elk van de geconstateerde data issues is in overeenstemming met het proces bepaald of het structurele of incidentele issues betreft. Voor alle data issues met een structurele aard is gewaarborgd dat er ook beheersmaatregelen gewijzigd dan wel ingericht worden ter beheersing van het gerelateerde risico. Zie ook paragraaf 3.g - Data issues en opvolging t.a.v. risicogroepen (complexe dossiers) voor meer informatie over opvolging van data issues in het algemeen.

3.d. Kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheid

Om te bepalen wat onder goede datakwaliteit verstaan wordt, is het belangrijk om te definiëren wat de datakwaliteitskaders en -normen zijn. Dit bestaat uit verschillende onderdelen, namelijk:

- 1) het datakwaliteitsbeleid en de kwalitatieve risicobereidheid;
- 2) de kwantitatieve risicobereidheid/MTA;
- 3) het correctie- en herzieningenbeleid;
- 4) de materialiteitsgrens.

Samen vormen deze elementen de kaders en normen die gebruikt worden om te bepalen of de datakwaliteit van afdoende niveau is om een positief oordeel te geven ten aanzien van het invaren. Hieronder wordt elk element nader toegelicht.

Beleid en kwalitatieve risicobereidheid

Het datakwaliteitsbeleid bevat een beschrijving van de kwalitatieve risicobereidheid, die ook is gebaseerd op de algehele risicobereidheid van PFAB. PFAB heeft een lage risicobereidheid ten aanzien van datakwaliteit. Deze risicobereidheid geldt ook specifiek voor de datakwaliteit met betrekking tot invaren. Dat wil zeggen dat het belang van de juistheid en volledigheid van de data in de pensioenadministratie ten behoeve van de transitie groot is.

Kwantitatieve risicobereidheid/MTA

In lijn met de kwalitatieve risicobereidheid is een kwantitatieve risicobereidheid vastgesteld, namelijk de Maximale Toegestane Afwijking (MTA). PFAB heeft een MTA van 0 euro bruto per deelnemer per maand. Ter bepaling van de MTA is met verschillende invalshoeken rekening gehouden, namelijk (1) aansluiting bij de kwalitatieve risicobereidheid (2) aansluiting bij de risico-toleranties zoals gedefinieerd in het correctie- en herzieningenbeleid en (3) aansluiting bij de overige Fase 2 activiteiten, risico-inventarisatie en risicobeoordelingen, die conform de kaders van Fase 1 uitgevoerd zijn. Beiden laten namelijk zien dat de lage kwalitatieve risicobereidheid uit het datakwaliteitsbeleid consistent wordt toegepast. Zowel het proces als de uitkomsten van deze activiteiten laten zien dat het streven is om alle foutieve aanspraken te identificeren en corrigeren, wederom in lijn met de lage risicobereidheid.

Correctie- en herzieningenbeleid

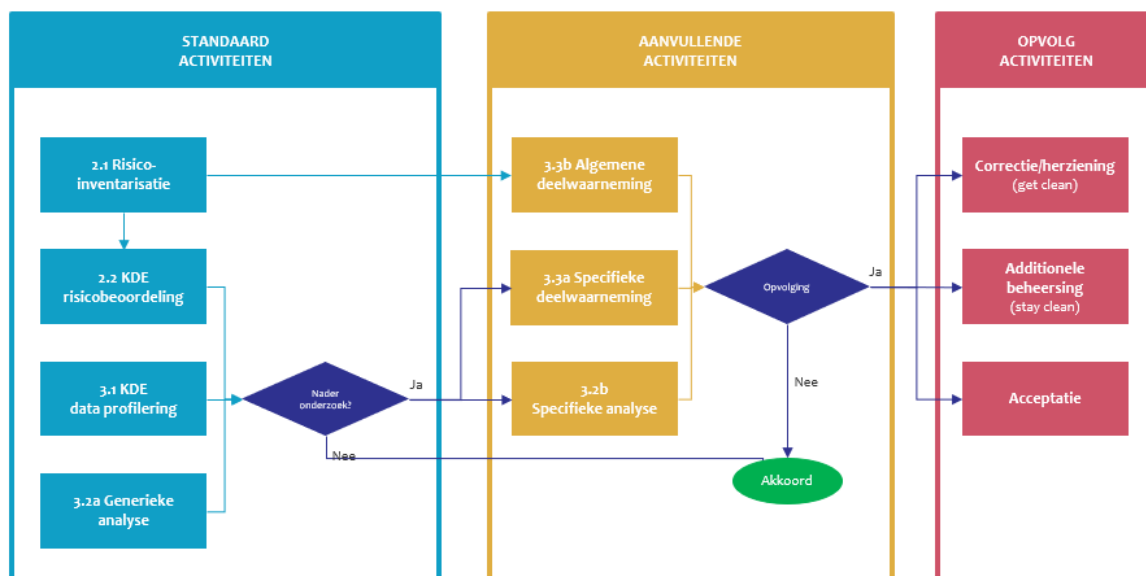
De lage risicobereidheid blijkt ook uit het herzieningenbeleid. Daarin is de correctiegrens vastgesteld welke bepaalt of gevonden fouten gecorrigeerd worden of geaccepteerd worden. Het pensioenreglement is leidend voor het vaststellen van de aanspraken of pensioenrechten. Dit betekent dat PFAB pensioenen herziert als een aanspraak of ingegaan pensioen onjuist is vastgesteld. Wanneer een pensioen reeds is ingegaan en een deelnemer heeft te weinig uitbetaald gekregen ontvangt hij een nabetaling. Wanneer de deelnemer te veel uitbetaald heeft wordt de oorzaak van de fout meegewogen. De overwegingen hierbij zijn opgenomen in het herzieningenbeleid.

Materialiteitsgrens

Data issues hebben tevens invloed op de besluitvorming over datakwaliteit voor invaren. Zo neemt PFAB geen invaarbesluit indien de resterende data herstelacties op het moment van beoogde besluitvorming, afzonderlijk of cumulatief, materieel van aard zijn. Fouten worden beschouwd als materieel wanneer de benodigde berekeningen voor het invaarbesluit geen juist beeld geven en het algemeen bestuur derhalve de belangen bij het invaarbesluit niet evenwichtig kan wegen. Herstel van niet-materiële fouten, waarbij het algemeen bestuur bij invaren wel evenwichtig de belangen kan afwegen, zal ook na het invaarbesluit (kunnen) plaatsvinden.

3.e. Detaillering vaststelling en borging van datakwaliteit voor invaren

De standaard en aanvullende activiteiten, zoals al omschreven per fase en stap in paragraaf 3.b - Borging datakwaliteit risico's voor, tijdens en na transitie, zijn hieronder nader toegelicht. Ook wordt de rol van de sleutelfunctiehouders in meer detail beschreven. De opvolgingsactiviteiten naar aanleiding van geconstateerde data issues staan in de volgende paragraaf nader uitgewerkt.

Afbeelding 3.5: Proces vaststelling datakwaliteit

Standaard activiteiten

De standaard activiteiten betreffen werkzaamheden die voor alle deelnemersgroepen en alle geselecteerde KDE's worden uitgevoerd. Het is belangrijk om te realiseren dat er werkzaamheden uit verschillende fases van het kader hier aan bod komen. Het betreft namelijk de risico-inventarisatie en beoordelingen zoals uit te voeren onder fase 2, maar ook de dataprofileringswerkzaamheden die onderdeel zijn van fase 3. Ook belangrijk om te realiseren is dat de fase 2.1 activiteiten op een ander niveau worden uitgevoerd dan de fase 2.2 activiteiten. De risicoprofielen zoals bepaald in fase 2.1 zijn namelijk meer op macroniveau en niet specifiek te relateren aan KDE's. De risicobeoordelingen zoals uitgevoerd in fase 2.2 worden wel specifiek per KDE uitgevoerd. Dit is ook het geval voor de data profilerings activiteiten die per KDE worden uitgevoerd. De generieke analyses zijn door de Pensioenfederatie in het Kader Datakwaliteit en DNB good practices en Q&A's voorgeschreven en zijn niet specifiek voor één KDE.

Afbeelding 3.6: Werkwijze standaard activiteiten

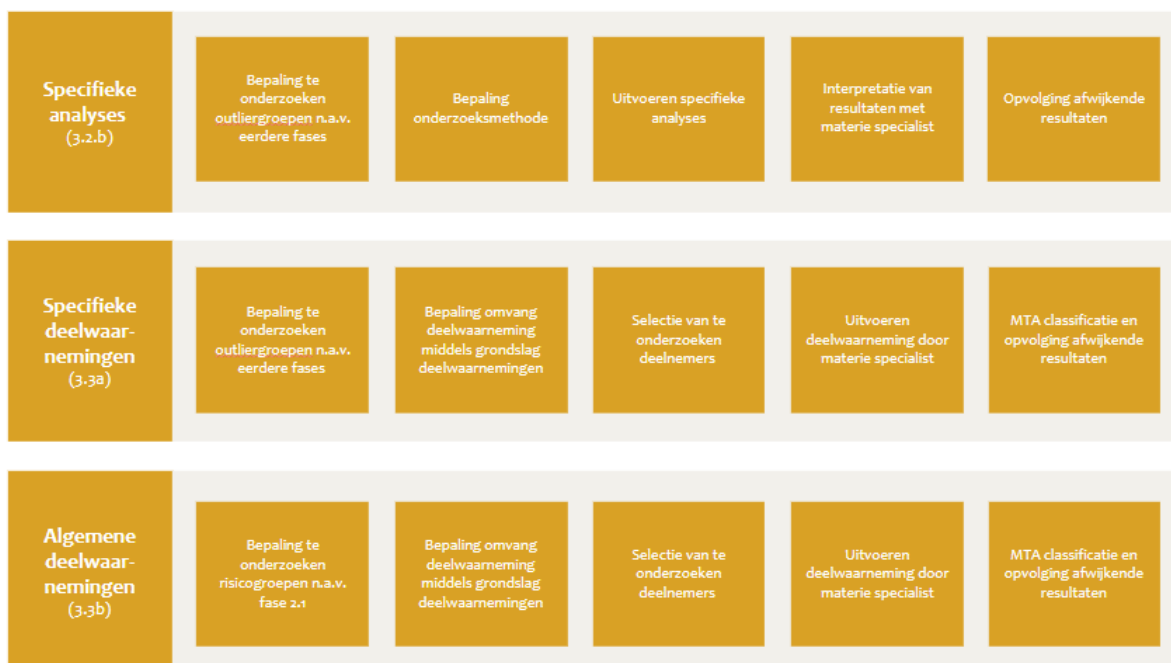
Aanvullende activiteiten

De risico gebaseerde activiteiten zijn een aanvulling op de standaard activiteiten zoals hiervoor beschreven. De input voor de specifieke analyses zijn de uitkomsten uit de risicobeoordeling (*stap 2.2*), de vastgestelde aanvullende analyses (*stap 2.3*), de uitkomsten uit de data profiling (*stap 3.1*) en de uitkomsten van de generieke analyses (*stap 3.2a*).

In het specifieke analyse proces wordt op basis van gedetecteerde outliers uit een eerdere stap nader onderzoek gedaan. Op basis van de inzichten uit de uitgevoerde specifieke analyse zijn er drie uitkomsten mogelijk: 1) er kan blijken dat de outliers verklaarbaar zijn waarmee er geen verdere opvolging nodig is, 2) er kan geconcludeerd worden dat er sprake is van een data issue welke wordt doorgegeven aan lijnschoning, of 3) er is nog nader onderzoek nodig op de outliergroep. In geval van dit laatste wordt veelal een specifieke deelwaarneming uitgevoerd, waaruit eventueel data issues geconstateerd kunnen worden of waarbij geconstateerd kan worden dat de resultaten verklaarbaar zijn.

Daarnaast worden de deelnemer-risico-indicatoren zoals bepaald in fase 2.1 geëvalueerd. Tijdens deze evaluatie wordt bepaald of voldoende beheersing is vormgegeven binnen de reguliere processen en dat de risico-indicator voldoende gemitigeerd is. Als dit niet voldoende is, zal voor deze risico-indicatoren bepaald worden dat het risicogroepen betreffen die met algemene deelwaarnemingen nader onderzocht worden. Uit deze algemene deelwaarnemingen kunnen wederom issues geconstateerd worden of kan blijken dat de risicogroep alsnog voldoende beheerst is.

Hetzelfde geldt voor eventuele outliergroepen (*data die sterk afwijken t.o.v. het gemiddelde van deze data*) die geconstateerd worden naar aanleiding van de uitgevoerde risico- en data-analyse activiteiten en middels specifieke deelwaarnemingen worden opgevolgd. Ook daar kunnen issues uit voortkomen, als ook de conclusie dat er een logische verklaring is voor de outliergroep.

Afbeelding 3.7: Werkwijze aanvullende activiteiten

3.f. Bevindingen uit vaststelling datakwaliteit en wijze van oplossing

Bevindingen uit de beschreven datacontroles in paragraaf 3.e (Detaillering vaststelling en borging van datakwaliteit voor invaren) zijn geadministreerd in een centrale administratietool, zijnde JIRA. Eenzelfde administratie vindt plaats voor de gedetecteerde data issues vanuit de reguliere pensioenuitvoering. Hierdoor is sprake van een centrale backlog aan Data Issues, die vanuit de JIRA-tooling te extraheren is. Binnen de afdeling Data Management van APG worden deze items opgepakt door het team 'Data Schoning'. De datamanager van de afdeling Data Management, heeft gezorgd voor een roadmap, teneinde de data issues tijdig op te lossen voor de invaardatum. De prioriteit voor het oppakken van de data issues is gebeurd op basis van impact deelnemer en/of voorziening fonds. In onderstaande afbeelding is het hoofdproces visueel weergegeven, waarin de route van vaststellen van de bevindingen tot oplossing is opgenomen.

Afbeelding 3.8: Proces opvolging bevindingen

1. Intake

Tijdens de intake worden signalen met betrekking tot nieuw ontdekte issues onderzocht. Er wordt tevens een eerste onderzoek gedaan naar het issue (*onder andere beschrijving, potentiële doelgroep, eerste eventuele impact*).

2. Analysefase & 3. Doelgroepselectie

In deze fase vindt analyse van het data issue plaats. De oorzaak wordt vastgesteld alsmede de definiëring van het data issue, zijnde incidenteel of structureel. Op basis van de uitkomsten van deze analyse wordt de doelgroep in kaart gebracht.

Dit analyseproces betreft een iteratief proces op basis waarvan aanscherping van de doelgroep kan plaatsvinden (*door middel van nadere analyse kunnen gewijzigde inzichten ontstaan, hetgeen effect kan hebben op de doelgroep en/of het opdelen van de doelgroep in subgroepen*).

4. Herstelontwerp

De doelgroepselectie uit voorgaande processtep betreft de basis voor het herstelontwerp. Binnen het herstelontwerp kan deze mogelijk nog worden aangescherpt conform het correctie- en herzieningenbeleid. Het kan derhalve zo zijn dat gedurende het Data Schoningsproces het aantal deelnemers behorende bij een data issues fluctueert. Daarnaast wordt een controle gedaan op de additioneel benodigde beheersing ter voorkoming van soortgelijke issues in de toekomst, en daarmee het waarborgen van de datakwaliteit.

5. Hersteluitvoer

Uitkomst van dit deelproces is een overzicht met het herstelontwerp dat de basis vormt voor de hersteluitvoer. In dit voorstel is onder andere de manier van herstel (automatisch, handmatig of een combinatie) opgenomen.

6. Communicatie

Na de hersteluitvoer dient communicatie plaats te vinden. Volgens het beleid worden de deelnemers geïnformeerd over de wijziging op de aanspraak of uitkering. Dit kan gebeuren door middel van bulkcommunicatie of individuele communicatie per deelnemer.

7. Rapportage

Maandelijks rapporteert APG aan PFAB over de voortgang.

3.g. Data issues en opvolging t.a.v. risicogroepen (complexe dossiers)

PFAB heeft aan de hand van het Kader Datakwaliteit, alle 35 door de NBA en NOREA vastgestelde procedures uitgevoerd, die erop toezien dat maximale middelen zijn ingezet om de datakwaliteit ten behoeve van het invaren naar het nieuwe Pensioenstelsel te maximaliseren. In onderstaande tabel is hetgeen in de vorige paragrafen beschreven samengevat per fase (*en bijbehorende procedures*). Daarnaast is het structurele datakwaliteitsproces geïmplementeerd bij de afdeling Data Management van APG.

Datum toets-moment KPMG: 07-05-2025

Fase	Opgestelde procedure	Procedures	Opmerkingen
1.1	Beleid Datakwaliteit	3	geen feitelijke bevindingen
1.2	Kritische Data Elementen	2	geen feitelijke bevindingen
2.1	Profiel Pensioenuitvoerder	7	geen feitelijke bevindingen
2.2	Profiel Deelnemers		geen feitelijke bevindingen
2.3	Risicobeoordeling	5	geen feitelijke bevindingen
3.1	Dataprofilering, Data Analyses en Deelwaarnemingen	11	Procedure 18 Wij hebben niet vast kunnen stellen dat PFAB het databestand aantoonbaar heeft aangesloten op de pensioenadministratie en eventuele verschillen heeft verklaard. PFAB heeft toelichting gegeven op de gehanteerde werkwijze door aanlevering van de notitie "Memorandum AuP procedure 18" d.d. 29 november 2024. In de door ons geïnspecteerde notitie licht PFAB toe dat er geen (statisch) databestand is gegenereerd bij aanvang van de uit te voeren procedures, maar dat de analyses steeds zijn gegenereerd op basis van queries op de 'live' pensioenadministratie (de datakern). Per inspectie van de dataprofileringbestanden (procedure 19) hebben wij vastgesteld dat PFAB de aantallen in de dataprofileringbestanden aantoonbaar heeft aangesloten op de pensioenadministratie en eventuele verschillen heeft verklaard.
3.2			Geen bevindingen
3.3			Procedure 26 Per inspectie van "PFAB - Bepaling algemene deelwaarnemingen" d.d. 10 september 2024 en de onderliggende dossiers hebben wij vastgesteld dat PFAB bij de algemene

Fase	Opgestelde procedure	Procedures	Opmerkingen
			deelwaarnemingen op risicogroepen de pensioenaanspraak heeft gecontroleerd aan de hand van onderliggende bescheiden en brondocumentatie. Hierbij hebben wij vastgesteld dat geen integrale narekening van de pensioenaanspraak heeft plaatsgevonden, omdat PFAB zich bij de controle van de algemene deelwaarnemingen specifiek richt op de kenmerken van de geïdentificeerde risico's ten aanzien van de risicogroepen.
4.1	Rapportage en beoordeling	3	Geen bevindingen
4.2	Besluitvorming en Correcties	2	Geen bevindingen
4.3	uitvoeren		Geen bevindingen
4.4	Voorlopig oordeel datakwaliteit	2	Geen bevindingen

Op basis van de resultaten van de uitgevoerde activiteiten (*weergegeven in een daarvoor opgesteld Fase 4 rapport*) en de toetsing van de uitgevoerde activiteiten door KPMG (*via een AUP rapport*) is, op basis van de huidige inzichten, een aanvaardbaar laag risico dat binnen de gestelde tijdslijnen niet voldaan kan worden aan de vereisten die het Kader stelt. Voor de volledigheid is hieronder een overzicht opgenomen van de nog uit te voeren werkzaamheden. Voor het bijbehorende actieplan, zoals bedoeld in fase 4.2 van het Kader Datakwaliteit, wordt verwezen naar het Fase 4 rapport.

Overzicht van de nog uit te voeren adviezen n.a.v. fase 2.2

DSC	Risicobeschrijving	Adviezen:	Betrokken KDE's
DSC-4516	Het risico bestaat dat het data-element onjuist wordt doorgeleverd verwerkt of getransformeerd vanuit CompeT&T naar Lifetime met als gevolg dat het data-element onjuist of onvolledig is in Lifetime.	Inrichten van nieuwe beheersingsmaatregel die toeziet op een juiste werking van de interfacing met Compet&t waarbij de voorkeur is om de beheersing die toeziet op een juiste werking door maandelijks een aansluiting te maken tussen Compet&t en Lifetime.	1.26 Aanvang Burgerlijke Staat 1.22 Aanvang partnerrelatie 1.04 Burgerservicenummer 1.27 Einde Burgerlijke Staat 1.23 Einde partnerrelatie 1.02 Geboortedatum 1.05 Geslacht 1.03 Overlijdensdatum 1.28 Soort Burgerlijke Staat 1.25 Soort partnerrelatie 5.05 Bedrag pensioenaanspraak of pensioenrecht

DSC-4517	Het risico bestaat dat een medewerker uitval vanuit de automatische interfacing met CompeT&T onjuist en/of onvolledig beoordeeld met als gevolg dat het data-element onjuist en/of onvolledig is in Lifetime.	Formaliseren van IB-maatregelen waarmee volledigheid van de afwikkeling van uitval wordt geborgd	1.26 Aanvang Burgerlijke Staat 1.27 Einde Burgerlijke Staat 1.22 Aanvang partnerrelatie 1.23 Einde partnerrelatie 1.03 Overlijdensdatum 1.28 Soort Burgerlijke Staat 1.25 Soort partnerrelatie
DSC-4738	Het risico bestaat dat data-elementen onjuist en/of onvolledig wordt doorgeleverd getransformeerd en/of verwerkt vanuit PRINS naar BLA met als gevolg dat de data-elementen onjuist en/of onvolledig is in BLA.	Wij adviseren om conform de maandelijkse reconciliatie BLA - LT ook een maandelijkse reconciliatie in te richten op PRINS - BLA waarbij een maandelijkse aansluiting wordt gemaakt op minimaal de elementen: Deelnemer, Deeltijdfactor, inkomen.	2.03 Einde dienstverband 2.02 Aanvang dienstverband 2.01 Pensioengevend jaarinkomen 1.04 Burgerservicenummer 1.02 Geboortedatum 2.05 Deeltijdfactor 9.01 Fondscode
DSC-4739	Het risico bestaat dat er uitval ontstaat vanuit de doorlevering van PRINS naar BLA en dat de medewerker deze onjuist en/of onvolledig beoordeelt met als gevolg dat de data-elementen onjuist en/of onvolledig worden verwerkt in de BLA.	Wij adviseren om conform de maandelijkse reconciliatie BLA - LT ook een maandelijkse reconciliatie in te richten op PRINS - BLA waarbij een maandelijkse aansluiting wordt gemaakt op minimaal de elementen: Deelnemer, Deeltijdfactor, inkomen.	2.01 Pensioengevend jaarinkomen 2.02 Aanvang dienstverband 2.03 Einde dienstverband 2.05 Deeltijdfactor 1.04 Burgerservicenummer 1.02 Geboortedatum

Overzicht van de nog op te lossen data issues vanuit de AuP

#	Oorsprong issue	Analyse ID	Data issue ID	Beschrijving	Oplos-prioriteit	Type afwijking	Financiële impact?	# deel-nemers
1	Algemene Deelwaarnemingen	DRI4	DGR-1893	Onjuiste arbeidsongeschiktheids-uitkering	1. High	incidenteel	Ja	2
2	Algemene Deelwaarnemingen	DRI2	DGR-2945	Bij verevening is de aftrek voorhuwelijkse opbouw onjuist vastgesteld over de eindloonperiode	1. High	Incidenteel	Ja	5
3	Algemene Deelwaarnemingen	DRI1 & DRI3	DGR-1636	Wel AO geen PVD (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	8
4	Generieke Analyses	GA19	DGR-2879	Parttimepercentage is groter dan 1 (100%) (PFAB)	1. High	Structureel	Nee	1
5	Generieke Analyses	GA24	DGR-2880	Deeltijdfactor heeft een	1. High	Structureel	Nee	13

				maximale waarde van 1 (PFAB)				
6	Generieke Analyses	GA33	DGR-2881	Mutatie ligt ver in de toekomst (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	1
7	Generieke Analyses	GA23	DGR-2882	Deelnemer is ouder dan 67 jaar en nog actief (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	0
8	Generieke Analyses	GA47	DGR-2548	Partnerschap aangegaan voor 15-jarige leeftijd (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	4
9	Data Profilling	PFAB_5.05_prd DInSald oAanspraakBedrag_1	DGR-1946	Analyse op negatieve bedragen	1. High	structureel	Ja	46
10	Data Profilling	PFAB_3.08_iwo vereven dop_001	DGR-2890	Aanspraak ouderdomspensioen uit waardeoverdracht is te laag	2. Medium	Structureel	Ja	3
11	Data Profilling	PFAB_3.02_deelneming Begindatum_1	DGR-703	Dit betreft deelneming waarbij geen deelnemingbegin datum bekend is. (LT-PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	2

Overzicht van de nog op te lossen data issues vanuit het reguliere proces

#	Data issue ID	Beschrijving	Oplos-prioriteit	Type afwijking	Financiële impact?	# deelnemers
1	DGR-1196	Datum Einde relatie ligt voor datum aanvang relatie	1. High	Incidenteel	Ja	9
2	DGR-2046	Het eerder afgesplitst bijzonder partnerpensioen is niet teruggevloeid naar de hoofdverzekerde	1. High	Structureel	Ja	3896
3	DGR-2240	Onterecht vervallen dossiers (PFAB)	1. High	Incidenteel	Nee	10
4	DGR-2474	Fouten bij samenvoegen dossiers	1. High	Incidenteel	Ja	6
5	DGR-2484	Onjuiste factoren gebruikt in 2018, 2019 en 2020 (PFAB)	1. High	Structureel	Nee	98
6	DGR-2545	Fout bij indexatie na uitruil bij deelnemers met uitgesteld pensioen	1. High	Structureel	Ja	26
7	DGR-2689	Gepensioneerde met opgebouwd LPP en gehuwd in GP, maar partner is overleden (PFAB)	1. High	Structureel	Nee	9
8	DGR-2733	Partnerpensioen te laag vastgesteld	1. High	Structureel	Ja	14
9	DGR-2849	BPP niet vervallen na afstandsverklaring (PFAB)	1. High	Incidenteel	Nee	5

10	DGR-2895	Geen eerste ziekte dag aanwezig bij AO (PFAB)	1. High	Structureel	Nee	43
11	DGR-2910	Arbeidsongeschiktheidsklasse niet correct	1. High	Incidenteel	ja	17
12	DGR-2938	Uitval bij Invaren op gepensioneerd met LPP maar zonder huidige partner (PFAB)	1. High	Incidenteel	Nee	n.t.b.
13	DGR-2958	Verhoging arbeidsongeschiktheid en ontslag vallen op dezelfde datum	1. High	Structureel	Ja	4
14	DGR-2961	Dubbele indexatie bij WO IN	1. High	Structureel	Ja	3843
15	DGR-2973	Berekening kortingsbedrag verliep niet goed bij echtscheiding	1. High	Incidenteel	Ja	2515
16	DGR-365	Restgroep met losse issues vanuit transitie	2. Medium	Incidenteel	Ja	637
17	DGR-1015	Actieven zijn onterecht niet aangemeld bij het UWV (geen UWV-indicatie) (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	0
18	DGR-1289	Onterechte verwerking van dezelfde gebeurtenis op dezelfde versiedatum (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	63
19	DGR-1455	Oormerk 115 DQC is voor het fondsteam onduidelijk en daarom een potentieel risico (PFAB)	2. Medium	structureel	Nee	7400
20	DGR-1469	Inconsistentie tussen werkelijke gegevens inkomende waardeoverdracht t.o.v. vastgelegde waarden	2. Medium	Structureel	Ja	15
21	DGR-1638	Herrekening verevend ouderdomspensioen vanwege nagekomen salarismwijziging	2. Medium	Structureel	Ja	2
22	DGR-1642	Herstellen gekort BOP bij verevening (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	170
23	DGR-1718	Onjuiste bedragen (afgesplitst) BPP (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	5
24	DGR-1726	BPP is na Verval Rechten Premievrije onterecht niet vervallen (PFAB)	2. Medium	incidenteel	Nee	90
25	DGR-1834	Arbeidsongeschikten met te hoge opbouw	2. Medium	structureel	Ja	3
26	DGR-2048	Tegenstrijdigheid tussen uitruilkeuze en daadwerkelijke verwerking soort uitruil (PFAB)	2. Medium	structureel	Nee	1
27	DGR-2058	Gekort (bijzonder) LPP onjuist gecorrigeerd bij afstand doen van BPP (PFAB)	2. Medium	structureel	Nee	3
28	DGR-2073	Onjuiste aanspraken door afronding bij indexatie	2. Medium	Structureel	Ja	n.t.b.
29	DGR-2110	Verhogingen van het arbeidsongeschiktheids-% werden na uitdiensttreding ten onrechte verwerkt in Lifetime	2. Medium	Incidenteel	Ja	21
30	DGR-2164	Geadmistreerde bijzonder partnerpensioen bij	2. Medium	Incidenteel	Ja	8

31	DGR-2320	hoofdverzekerde wijkt af van administratie bij ex-partner Hoofdverzekerde heeft onterecht twee (of meer) gekoppelde dossiers van dezelfde ex-partner (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	0
32	DGR-2331	Berekening gemiste indexatie per 01-01-2021 klopt niet (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	42000
33	DGR-2336	Correcties op het partnerpensioen	2. Medium	Structureel	Ja	8
34	DGR-2354	Gekort en/of gekort bijzondere ontbreekt vanaf de transitie of op later moment (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	2797
35	DGR-2459	Indicatie vrijwillige voortzetting blijft ten onrechte in de bron en in dossier LT aanwezig. (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	1
36	DGR-2473	Verschillen in de CRS relatiegegevens tussen partners (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	4
37	DGR-2493	Slaper heeft (on)terecht geen pensioenaanspraken (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	2
38	DGR-2502	Verkeerde franchise toegepast	2. Medium	Incidenteel	Ja	3
39	DGR-2563	Bij overlijden was het partnerpensioen nog niet ingegaan	2. Medium	Structureel	Ja	7
40	DGR-2655	Gemist geïndexeerd is ten onrechte niet herrekend (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	3323
41	DGR-2657	Onterechte indexatie verdelingsveld(en) na overlijden ex-partner met BOP (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	2
42	DGR-2709	Foutieve datum einde huwelijk in historie (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	0
43	DGR-2861	Gemist geïndexeerd onterecht gevuld bij verevening (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	n.t.b.
44	DGR-2868	Gemist geïndexeerd bij conversie (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	n.t.b.
45	DGR-2928	Echtscheiding met in LT de keuze voor conversie, maar er staat geen conversiemutatie in het dossier (PFAB)	2. Medium	Incidenteel	Nee	1
46	DGR-2943	Einde AO wordt niet verwerkt door SUAG-flow (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	0
47	DGR-2954	Controle ontbreekt of IWO's in GP staan (PFAB)	2. Medium	Structureel	Nee	0
48	DGR-669	Actieven of slapers met meerdere registratienummers waarvan de deelnemingen niet zijn samengevoegd (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	20
49	DGR-1097	Aanmelding Basisregistratie Personen (BRP): niet aangemeld of aanmelding niet juist verwerkt (PFAB)	3. Low	structureel	Nee	2402
50	DGR-1123	Bij personen met een uitkerende status zonder IBAN staat een verkeerde reden blokkade (PFAB)	3. Low	incidenteel	Nee	5

51	DGR-1127	Dubbel afgesplitst Bijzonder partner pensioen (BPP) naar dezelfde partner (PFAB)	3. Low	Incidenteel	Nee	33
52	DGR-1400	Ten onrechte geen uitruil partnerpensioen naar ouderdomspensioen toegepast	3. Low	Incidenteel	Ja	4
53	DGR-1434	Alle adresgegevens vanuit LT controleren t.o.v. van BRP(PFAB)	3. Low	structureel	Nee	n.t.b.
54	DGR-1723	Status 69/79 i.p.v. 60/70 met blokkade (PFAB)	3. Low	Incidenteel	Nee	6
55	DGR-1745	Personen staan onterecht op Gehuwd in plaats van Samenwonend (PFAB)	3. Low	incidenteel	Nee	5
56	DGR-1929	Mismatch Geslacht CRS & GP (PFAB)	3. Low	structureel	Nee	6
57	DGR-1970	Verwerking datum in dienst is niet juist	3. Low	structureel	Ja	n.t.b.
58	DGR-2271	Keten van Aanvang Relaties BRP/GBA-CRS-GP is onvolledig (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	60
59	DGR-2391	Onjuist joinregistratienr bij nidothetmember (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	12
60	DGR-2432	Persoon met relatie heeft onterecht geen begindatum relatie (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	0
61	DGR-2661	Uitkerenden zonder woonadres (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	1
62	DGR-2673	Wezen hangen in GP niet aan de hoofdverzekerde (PFAB)	3. Low	Incidenteel	Nee	108
63	DGR-2695	Te hoge premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid	3. Low	Structureel	ja	273
64	DGR-2772	BURGERSERVICENUMMER _Aanwezigheidsvalidatie (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	473
65	DGR-2838	Vergelijking Datakern-Lifetime: verschillen tussen partnerschappen (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	25
66	DGR-2917	Uitval BRP - LT recon (PFAB)	3. Low	Structureel	Nee	n.t.b.
67	DGR-2995	Telefoonnummer bevat vreemd teken of ligt dubbel vast (PFAB)	3. Low	Incidenteel	Nee	n.t.b.

De voortgang en uitkomsten van het actieplan worden maandelijks door PFAB gemonitord. Zowel het bestuur als de Sleutelfunctiehouders van het bestuur zijn van mening dat, op basis van de resultaten van de datakwaliteit activiteiten en het opgestelde actieplan, het voorlopige oordeel over de datakwaliteit positief is.

3.h. Externe toetsing op vaststelling van datakwaliteit voor invaren.

Voor het feitelijk verifiëren van de uitgevoerde datakwaliteit activiteiten voor transitie wordt door een externe accountant specifieke overeengekomen werkzaamheden uitgevoerd, ook wel Fase 5 van het Kader Datakwaliteit. Hieronder wordt eerst de opzet van de werkzaamheden beschreven. Vervolgens wordt een samenvatting gegeven van de feitelijke bevindingen die de externe accountant heeft geconstateerd. Als laatste wordt toegelicht hoe de uitkomsten worden meegewogen in de besluitvorming van het bestuur in Fase 6 van het Kader Datakwaliteit.

Beschrijving opdracht/werkzaamheden accountant

De externe accountant, KPMG, voert een opdracht uit ten aanzien van de datakwaliteit onder de Standaard 4400 Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden, ook wel Agreed-upon Procedures (AUP) genoemd. Het doel van de AUP is om het fondsbestuur in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de juistheid en volledigheid van de relevante pensioendata benodigd voor het invaren. Daarvoor is het voorbeeld werkprogramma d.d. 22 juni 2023 gebruikt, welke door de NBA en NOREA is opgesteld in samenwerking met de Pensioenfederatie en DNB.

Uitkomsten werkzaamheden en bevindingen accountant

Als onderdeel van de opdracht communiceert de accountant de uitgevoerde overeengekomen specifieke werkzaamheden en de daarmee samenhangende bevindingen in het rapport van feitelijke bevindingen. De overeengekomen specifieke werkzaamheden zijn uitgevoerd door de externe accountant KPMG in overeenstemming met de opdrachtbevestiging. Hieruit zijn geen feitelijke bevindingen geconstateerd die wijzen op tekortkomingen in de data waardoor de voor het invaarbesluit benodigde berekeningen mogelijk een onjuist beeld geven.

Besluitvorming

De werkzaamheden van de accountant zijn beschouwend van aard en vormen derhalve geen oordeel ten aanzien van de datakwaliteit. De beoordeling van de uitkomsten van de werkzaamheden van de accountant is aan de gebruiker van de rapportage, in dit geval betreft dat het bestuur van PFAB. Het bestuur heeft op 28-05-2025 een positief besluit genomen over de kwaliteit van de data in het kader van Invaren op basis van:

1. De Fase 4 rapportage inclusief voorlopige oordeelsvorming,
2. De externe Fase 5 rapportage
3. De opinies van de sleutelfunctiehouders

3.i. Onderzoek datakwaliteit na invaren

PFAB volgt de handvatten uit de DNB Good Practice Borging datakwaliteit tijdens en na transitie en het Pensioenfederatie Servicedocument Toetsmoment 2 om aan te tonen dat de datakwaliteit tijdens en na transitie is geborgd. Als onderdeel van deze handvatten worden diverse controleverklaringen en assurance rapportages van de externe accountant relevant geacht. PFAB zal opdrachten verstrekken aan de externe accountant om de noodzakelijke controleverklaringen en assurance rapportages uit deze handvatten te ontvangen. Dit is tevens in lijn met het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (BuPw), artikel 46, vierde lid, aanhef en onder sub b.

Opdracht externe accountant

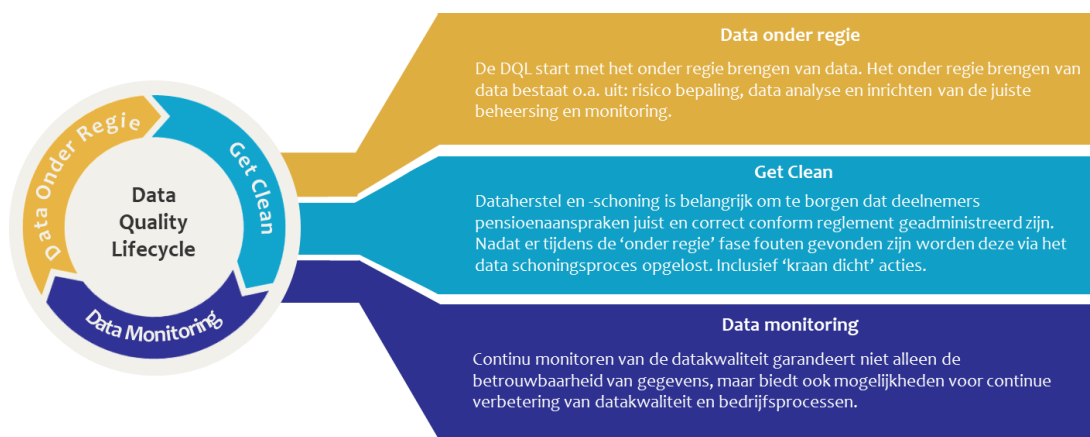
In aanloop naar de uit te voeren controles door de externe accountant, voert PFAB in samenwerking met APG de relevante stappen zoals gedefinieerd in de *Vorbereidingsfase* en *Uitvoering* van de genoemde good practice en het servicedocument. Let wel, de exacte scope en reikwijdte van de controle en assurance opdrachten wordt nader vormgegeven in samenwerking met de externe accountant en hierbij zal gebruik worden gemaakt van sectorale standaarden indien die te zijner tijd voorhanden zijn. De externe accountant zal gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris waar nodig. Bij invulling van de opdracht wordt tevens rekening gehouden met eventuele aanvullingen of wijzigingen in de reeds verstrekte handvatten. De uitvoering van de opdracht vindt, in overleg met de externe accountant, ongeveer zes maanden na invaren plaats.

Werkwijze bestuur aangaande bevindingen externe accountant

De uitkomsten van toetsmoment 2 en de gerelateerde werkzaamheden door de externe accountant worden door PFAB, in samenwerking met APG, geanalyseerd om te bepalen welke opvolgacties benodigd zijn. Aan de hand van deze beoordeling wordt een actieplan opgesteld waarin tevens is opgenomen wat de termijn is waarbinnen de actie gerealiseerd moet zijn. De genoemde analyse en het bijbehorende actieplan worden vervolgens door het bestuur beoordeeld, waarbij nadrukkelijk wordt stilgestaan bij de benodigheden om tot tijdige realisatie van het actieplan te komen.

3.j. Data issues en opvolging na invaren

PFAB hecht grote waarde aan structurele borging van datakwaliteit. Met het programma dat uitvoering geeft aan het Kader Datakwaliteit wordt er zorggedragen voor het inzichtelijk maken van de datakwaliteit van de Kritische Data Elementen voor Invaren. Ten behoeve van de borging van datakwaliteit voor en na invaren richt PFAB zich op adequaat datamanagement met als doel te zorgen dat de data structureel schoon blijft, de beheersing ingeregeld is en de datakwaliteit gemonitord wordt, ofwel 'Structurele Datakwaliteitsborging'. Om structurele datakwaliteitsborging te realiseren is er vanuit de datamanagement standaarden het Data Quality Lifecycle framework overgenomen. Het Data Quality Lifecycle framework bestaat uit 3 onderdelen:

Afbeelding 3.9: Overzicht Data Quality Lifecycle framework

1. **Data Onder Regie:** Het inzichtelijk maken van de datakwaliteit en risico's op data fouten en hierop maatregelen inrichten ter voorkoming van data fouten. De KDE's voor invaren zijn volledig onder regie gebracht volgens Kader Datakwaliteit. Het Data onder Regie proces wordt verder geoptimaliseerd waarin ook overige relevante data-elementen onder regie worden gebracht volgens een risico gedreven aanpak.
2. **Data Schoning:** Het oplossen en verwerken ("schonen") van gevonden fouten en zorgdragen voor structurele oplossingen, ook wel 'kraan dicht'.
3. **Data Monitoring:** Het continu monitoren van de datakwaliteit en beheersmaatregelen.

Aangezien deze processen voor PFAB worden uitgevoerd door de pensioenuitvoeringsorganisatie (APG) zijn deze in opzet beschreven en grotendeels ingericht met bijbehorende beheersing.

1. **Data Onder Regie:** In dit proces worden Data Quality Rules (DQR's) ontwikkeld om monitoring mogelijk te maken. Per 1-1-2024 is een specifiek 'data beheersingsraamwerk' in scope opgenomen van de S3000A. Dit ziet op het juist en volledig inrichten van DQR's, het eenmalig draaien ervan en een juiste en volledige overdracht naar het proces van data schoning in het geval van data issues.
2. **Data Schoning:** In dit proces worden data issues geanalyseerd en geschoond, zie voor verdere toelichting hoofdstuk 3.g. Per 1-1-2024 is er een intern beheersingsraamwerk op data schoning, waarbij toegezien wordt op het juist en volledig schonen van de data, waar kraan dicht onderdeel van is. De opzet van dit raamwerk is door de 2e en 3e lijn van APG beoordeeld met voldoende.
3. **Data Monitoring:** In dit proces worden de DQR's continu gemonitord en daar waar uitval ontstaat geanalyseerd t.b.v. stay clean. De procesopzet is beschreven en de pilot start eind Q1 2025. Per 1 juli 2025 wordt dit proces geïmplementeerd inclusief assurance binnen S3000A scope.

PFAB monitort dit via een periodiek overleg met APG.

3.k. Omgang met pensioenmutaties met terugwerkende kracht

PFAB hecht eraan dat deelnemers krijgen waar ze recht op hebben. Dit impliceert dat terugwerkende kracht (TWK) mutaties worden verwerkt, ongeacht de periode waar ze betrekking op hebben. Daar waar deze mutaties betrekking hebben op de periode voor invaren, maar pas worden doorgegeven na het invaren worden deze zo nauwkeurig mogelijk verwerkt volgens het reglement dat van

toepassing was vóór de datum van invaren. Daartoe zullen bij APG bestaande processen en systemen in stand worden gehouden zo lang als dit nodig en verantwoord is.

PFAB streeft ernaar deze TWK-mutaties zo beperkt mogelijk te houden en de tijdspanne zo kort mogelijk, mede omdat de verwachting is dat het aantal TWK-mutaties die nog betrekking hebben op de periode vóór invaren na verloop van tijd sterk afnemen, waardoor de relatieve impact op de uitvoering op langere termijn onevenredig groot kan worden.

TWK-mutaties die betrekking hebben op de periode na invaren worden verwerkt volgens de juiste versie van het reglement met de processen en systemen die dan actueel zijn. PFAB bewaart alle historische gegevens die betrekking hebben op deelnemers en hun pensioenrechten volgens de daarvoor vastgestelde bewaarregels.

4 Invaren

4.a. Het verzoek van sociale partners om in te varen

Sociale partners hebben middels hun transitieplan het verzoek richting PFAB gedaan om conform het uitgangspunt van de wetgever de op de transitiedatum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in de nieuwe pensioenregeling middels een interne collectieve waardeoverdracht ICWO (artikel 150m van de Pensioenwet).

De belangrijkste overwegingen hiervoor zijn:

1. De voordelen van het nieuwe pensioenstelsel zijn na invaren ook van toepassing op de reeds opgebouwde pensioenen. Dit betekent onder andere dat verhogingen van uitkeringen sneller doorgevoerd kunnen worden, terwijl pensioengerechtigden nog steeds in grote mate beschermd blijven tegen dalingen van de uitkering. De gerichte toedeling van rendementen en risico's leidt bovendien naar verwachting tot hogere pensioenen indien de opgebouwde aanspraken worden ingevaren (zie ook paragraaf 4.5).
2. Gestreefd wordt naar een pensioenregeling met weinig complexiteit en lage kosten. Met invaren wordt een dubbel toezichtregime voorkomen, kan de administratie en communicatie eenvoudiger blijven en zijn naar verwachting lagere uitvoeringskosten van toepassing.
3. Door invaren kunnen de buffers van PFAB deels gebruikt worden om compensatie te financieren die nodig is in verband met de afschaffing van de doorsneepremiesystematiek, zonder dat dit (significant) ten koste gaat van de deelnemers van PFAB.
4. Bij invaren zijn er sturingsmechanismen beschikbaar om de transitie naar het nieuwe stelsel op evenwichtige wijze te laten verlopen.

4.a.1 Het verzoek van sociale partners om in te varen

Vervolgens heeft PFAB het invaarverzoek beoordeeld.

Naast bovengenoemde argumenten van sociale partners ziet PFAB door het invaren een aantal gewenste effecten voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Deze zijn zowel kwalitatief als kwantitatief van aard.

Over invaren kan in kwalitatieve zin gesteld worden dat invaren tot doel heeft om de bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten bijeen te houden in één fonds. Dit geeft, conform de doelen van de Wtp, voor het volledige pensioenkapitaal 1) eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen, 2) een transparanter en persoonlijker pensioen, 3) een pensioen dat beter aansluit bij de ontwikkelingen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Om de vereiste inzichten in de kwantitatieve effecten te verkrijgen, heeft PFAB inzichtelijk gemaakt wat de bijdrage is van het invaarkapitaal in de gehele transitie zodat getoetst kan worden of de CWO, die door de sociale partners als onderdeel van de transitie gevraagd wordt, evenwichtig is.

In de gemaakt vergelijking kijkt PFAB naar het delta netto profijteffect. Dit in:

- het FTK waarbij het netto profijt wordt bepaald op basis van alléén de huidige opgebouwde rechten en aanspraken (zonder premie-inleg) in een volledige doorontwikkeling van het FTK;
- de SPR waarbij wordt gekeken naar het netto profijt dat wordt behaald met het invaarkapitaal (zonder premie-inleg).

Deze berekening op basis van de maatstaf netto profijt laat zien dat voor alle deelnemers door invaren het delta netto profijteffect groter is dan 0%. Het netto profijteffect voor de actieve deelnemers is zonder compensatie gelijk aan die van de inactieven; er wordt immers geen rekening gehouden met toekomstige premie-inleg. Op basis van deze analyse kan dus worden geconcludeerd dat het doen van de CWO in termen van netto profijt leidt tot positieve effecten voor alle deelnemers.

De bovengenoemde analyse is een van de vele (gevoeligheids)analyses die PFAB uitgevoerd heeft. In het verantwoordingsdocument van het fonds kunt u alle analyses teruglezen.

PFAB committeert zich aan het bewerkstelligen van vertrouwen en draagvlak onder alle deelnemers, met bijzondere aandacht voor gepensioneerde deelnemers. Voor de manier waarop PFAB de communicatie in de verschillende fasen en voor de te onderscheiden doelgroepen zal vormgeven, wordt verwezen naar het wettelijke verplicht communicatieplan als onderdeel van dit implementatieplan. Waar het gaat om de uitlegbaarheid en onderbouwing van bepaalde keuzes in dit hoofdstuk Invaren, wordt verwezen naar het transitieplan. Daar wordt antwoord gegeven op vragen als: wat is de impact van een keuze op een deelnemer of voor alle doelgroepen?

Invaren beoogt op veel punten de pensioenregeling en de uitvoering daarvan te vereenvoudigen en te moderniseren voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Maar ook vanuit het perspectief van PFAB zijn er argumenten om te kiezen voor invaren:

- **Een evenwichtige, solidaire pensioenregeling voor de toekomst**

Zo kan PFAB een evenwichtige, solidaire pensioenregeling borgen voor de toekomst. Een optimale risicodeling tussen generaties blijft mogelijk. Er blijft namelijk sprake van één pensioenfonds waarbij premies en uitkeringen elkaar redelijk in evenwicht houden. Er zijn dan ook in het algemeen geen grote verschuivingen in risicoprofiel of in beleggingen nodig om de gewenste portefeuille door de tijd heen te handhaven. Als er niet wordt ingevaren, zijn er twee fondsen met twee verschillende beleggingsportefeuilles en een bijbehorend risicoprofiel die in de loop van de tijd veranderen. Er is dan sprake van onevenwichtige kasstromen en jaarlijks verschuivende risicoprofielen. Hierdoor zijn bij twee fondsen meer (vermogens)transacties nodig, terwijl dat niet het geval is wanneer er maar een fonds is.

- **Invaren betekent minder complexe uitvoering**

Uitvoeringstechnisch is het voor PFAB ook aantrekkelijker om maar een regeling te hoeven administreren en uitvoeren. Als er niet wordt ingevaren, moeten er twee pensioenregelingen naast elkaar bestaan met verschillende toetsingskaders. Er zal dan op onderdelen een verdubbeling van werk in uitvoering en communicatie ontstaan, waarbij ook veel specialistische kennis over oude regelingen behouden moet blijven. Deze verdubbeling zal in ieder geval een verhogend effect hebben op de uitvoeringskosten en daarmee de kostprijs per deelnemer. Het betekent extra complexiteit voor de medewerker van de uitvoeringsorganisatie en dus een hogere kans op fouten. Voor de deelnemer wordt de communicatie over twee regelingen onnavolgbaar en onbegrijpelijk.

- **Vrijval buffers mogelijk voor compensatiemaatregelen**

Door de bestaande FTK-aanspraken in te varen in een nieuw pensioencontract, is er een eenmalige vrijval van bestaande buffers. Het voordeel van het vrijvallen van de buffers bij invaren kan het nadeel van het afschaffen van de doorsneesystematiek mogelijk deels dempen

(‘dubbele transitie’). Zonder invaren kan geen gebruik worden gemaakt van deze compensatiebron.

- **Communicatie**

Als er maar een fonds is, is het eenvoudiger voor het fonds om deelnemers te informeren en te begeleiden in het kader van de zorgplicht. Eén eenduidige regeling voor iedereen maakt een kostenefficiëntere invulling van de zorgplicht mogelijk. Ingevaren pensioenen kennen een sterker perspectief op een koopkrachtig pensioen. Dat versterkt de communicatie en de boodschap van het fonds.

Omdat er maar een pensioenregeling is, is er ook maar een toezichtkader van toepassing. PFAB ziet dat als een belangrijk voordeel van het nieuwe pensioenstelsel. Zouden er binnen één pensioenfonds meerdere pensioenregelingen worden uitgevoerd, dan leidt dit tot een complexere uitvoering en een complexer toezicht. Zonder invaren ontstaan er (nieuwe) gesloten pensioenfonds en zal het FTK blijven bestaan. Het FTK en de wettelijke financiële eisen die daaruit volgen voor pensioenfonds, kunnen erg nadelig uitpakken wanneer (op termijn) sprake is van een sterk vergrijzend fonds.

4.a.2 Waarborgen in arbeidsvoorwaardelijke fase

De sociale partners van PFAB hebben in de arbeidsvoorwaardelijke fase overeenstemming bereikt over de nieuwe pensioenregeling, waaronder de keuze om te verzoeken tot invaren. Alle pensioenfondsorganen zijn meegenomen in dit besluitvormingsproces. Aan hen is informatie verstrekt over:

- de gehanteerde omrekenmethode;
- de generatie-effecten per leeftijdscohort in hele geboortejaren waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- de keuze om een deel van het vermogen aan te wenden voor het bijstellen van de transitie-effecten;
- de nieuwe pensioenregeling; en
- de overwegingen waarom het voorgenomen besluit evenwichtig wordt geacht.

4.a.3 Advies belangenorganisaties

Verenigingen van pensioengerechtigden hebben zich gemeld bij sociale partners. Zij voldeden echter niet aan de wettelijke eis van representativiteit voor hoorrecht.

4.a.4 Eindoordeel fondsbestuur PFAB

Het fonds kan het invaarverzoek van sociale partners alleen afwijzen als er sprake is van strijd met wettelijke voorschriften, als de effecten van invaren tot onevenwichtig nadeel zouden leiden voor groepen belanghebbenden of indien uitvoering niet mogelijk is binnen de grenzen van een beheerste en integere bedrijfsvoering. PFAB heeft een eigen verantwoordelijkheid dit te beoordelen. PFAB heeft na beoordeling besloten tot invaren.

Overwegingen

Het bestuur heeft kennisgenomen van de gewijzigde pensioenovereenkomst en het transitieplan van sociale partners. Op basis van deze documenten, alsmede overige aan het bestuur bekende gegevens, stelt het bestuur vast dat sociale partners hebben voldaan aan de geldende voorschriften voor het wijzigen van de pensioenovereenkomst, alsmede aan het wettelijk kader voor het vaststellen van het transitieplan, en het daaruit voortvloeiende verzoek aan PFAB tot een ICWO.

Het bestuur heeft het transitieplan grondig bestudeert. Zij heeft het naast haar eigen evenwichtigheidskader gelegd en geconstateerd dat het transitieplan uitvoerbaar is binnen het evenwichtigheidskader. Daarnaast heeft zij per onderdeel een aantal andere scenario's verkend. Deze scenario's zijn vastgelegd in het verantwoordingsdocument. Naast scenario's heeft zij ook gekeken naar de gevoeligheid van het door sociale partners voorgestelde plan. In grote lijnen kan zij zich vinden in de door sociale partners voorgestelde regeling. Daar waar het bestuur na afweging een andere invulling aan de solidaire premieregeling wil geven, heeft zij dit benoemd in Hoofdstuk 5 van dit plan. In datzelfde hoofdstuk staat ook benoemd hoe PFAB het transitieplan heeft geïnterpreteerd, daar waar het transitieplan ruimte laat voor interpretatie.

Het bestuur constateert voorts dat hierop een tijdig advies van het VO is gegeven.

Na de collectieve wijziging van de pensioenovereenkomst en de ICWO wordt de waarde van de pensioenaanspraken en pensioenrechten van de uitkeringsovereenkomst, zoals omschreven in het pensioenreglement van PFAB per 1-1-27 aangewend overeenkomstig de met sociale partners in het transitieplan overeengekomen solidaire premieovereenkomst.

Conclusie

Op basis van de bij het bestuur bekende gegevens stelt het bestuur vast dat:

- a. de effecten van de voorgenomen wijzigingen ten aanzien van het pensioen als geheel niet tot onevenwichtig nadeel zal leiden voor deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden of de werkgevers (artikel 150l, lid 1 en lid 4, sub b, van de Pensioenwet);
- b. de ICWO kan plaatsvinden conform de wettelijke voorschriften (artikel 150l, lid 4 sub a, van de Pensioenwet); en
- c. het voorgenomen invaarbesluit uitvoerbaar is binnen de grenzen van een beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 150l, lid 4 sub c, van de Pensioenwet).

Besluit

Het bestuur heeft op basis van haar eigen overwegingen en met de aanpassingen als benoemd in Hoofdstuk 5 besloten het invaarverzoek van sociale partners te honoreren en een invaarmelding aan DNB te doen conform het verzoek in het transitieplan door sociale partners en het door het fonds opgestelde implementatieplan.

4.b. Invulling besluit inzake omrekenmethoden en aanwenden vermogen

De wetgeving schrijft voor dat PFAB een keuze moet maken uit de volgende twee rekenmethoden: de standaardmethode of de value-based ALM-methode (VBA-methode). PFAB heeft de verschillende voor- en nadelen van de rekenmethoden beoordeeld en zorgvuldig afgewogen. Op grond daarvan heeft het fonds besloten in te varen op basis van de standaardmethode, met de standaardspreadstermijn van 10 jaar.

Er is een directe relatie tussen de huidige aanspraak en het persoonlijke vermogen in de nieuwe regeling. Uiteindelijk gaat het de deelnemers om het resultaat. Het resultaat kan vragen oproepen. Dat maakt goede uitleg essentieel. De standaardmethode is qua berekeningswijze relatief eenvoudig. Daardoor is verdeling via de standaardmethode met generieke toedeelregels voor de gemiddelde deelnemer naar verwachting het meest begrijpelijk.

Deelnemers kunnen na de transitie verzoeken om een rekenkundig inzicht, om het pensioen te controleren. De berekening moet uitlegbaar en navolgbaar zijn voor de deelnemers. PFAB zal dan ook zo helder en begrijpelijk mogelijk uitleggen hoe hun aandeel in het vermogen tot stand is gekomen. En daarom zijn zowel de deelnemer als het fonds gebaat bij de standaardmethode.

Uitvoeringstechnisch is de standaardmethode ook minder complex dan de VBA-methode. De VBA-methode is een stochastische methode waarvoor duizenden scenario's moeten worden berekend. De standaardmethode is eenvoudiger van opzet. Er zijn minder doorrekeningen nodig en daarmee zijn de gevolgen voor de uitvoering beperkter.

4.c. Omgang met opgebouwde rechten

Afhankelijk van de dekkingsgraad op het moment van invaren, kunnen verschillende transitiedoelen in een bepaalde volgorde en tot een bepaald niveau worden ingevuld. Daarbij zullen ongeacht de hoogte van de dekkingsgraad altijd eerst het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV), de operationele reserve en de collectieve voorzieningen moeten worden afgezonderd. PFAB zal drie jaar na het invaarmoment de reserves evalueren en eventueel herijken.

Vervolgens hebben sociale partners in het transitieplan een volgorde in prioritering aangegeven. Deze volgorde van prioritering leidt tot de volgende verdeling van middelen in het basisscenario met een dekkingsgraad van 115%.

Prioriteit	Omschrijving	% TV incl. kosten	% vermogen
Nvt	Minimaal vereist vermogen	1,15	1,00
Nvt	Operationele reserve 0,75%	0,80	0,75
1	Initiële vulling persoonlijke pensioenvermogens en collectieve voorzieningen: iedereen krijgt zijn eigen voorziening mee.	100,00	86,96
2	Solidariteitsreserve 1%	1,15	1,00
3	Compensatie afschaffing doorsneesystematiek	1,08	*0,94
4	Aanvulling solidariteitsreserve 1%	1,15	1,00
5	Verhoging operationele reserve om robuust financieel beleid te kunnen voeren.	0,58	0,50
6	Bestuurlijke ruimte ten behoeve van evenwichtigheidsbevorderende maatregelen. Ingezet om achteruitgang bij slapers te corrigeren.	0,00	*0,00
7	Aanvulling solidariteitsreserve tot 3%	1,15	1,00
8	Toewijzing resterend fondsvermogen (standaardmethode)	7,94	6,85
	Totaal	115,00	100,00

*Percentages gelden op moment van vaststellen implementatieplan en zijn berekend op basis van de scenarioset 2024Q3 van DNB. Bij berekeningen op basis van een nieuwe scenarioset kan dit tot andere uitkomsten leiden voor de compensatie afschaffing doorsneesystematiek en de correctie bij slapers. Voor de correctie bij slapers geldt wel een (wettelijke) bovengrens van 5%.

4.c.1 Minimaal Vereist Eigen vermogen

In deze paragraaf wordt beschreven welk gedeelte van het vermogen wordt gebruikt om te voldoen aan de eisen van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Het fonds beschrijft op welke manier het MVEV tot stand is gekomen. Net zoals onder het huidige FTK, moet een pensioenfonds ook in het nieuwe pensioenstelsel, op grond van de Europese pensioenrichtlijn (IORP I en II), beschikken over een MVEV.

Uit het collectieve pensioenvermogen wordt het MVEV en een operationele reserve gefinancierd. Er gelden wettelijke minima voor het niveau van het eigen vermogen (MVEV). PFAB heeft besloten dat de reserves samen ten minste 1,75% bedragen (1% MVEV en 0,75% operationele reserve).

Bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel wordt het MVEV initieel gevuld vanuit het collectieve fondsvermogen, ongeacht de dekkingsgraad op het moment van overgang.

Na de transitie houdt de operationele reserve als zodanig op te bestaan. De vermogens die op transitiedatum zijn aangehouden voor het MVEV en de operationele reserve zijn na transitie onderdeel van het eigen vermogen van het fonds. In deze notitie wordt deze aangeduid met algemene reserve. De algemene reserve wordt jaarlijks getoetst aan het MVEV. Het totaal eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en een bestemmingsfonds. Een bestemmingsfonds is een deel van het eigen vermogen dat bestemd is voor een specifiek doel. Voor PFAB betreft dit de solidariteitsreserve. De algemene reserve is het vrije eigen vermogen van het pensioenfonds. De algemene reserve is bedoeld voor risico gedekte verzekeringen en voor onvoorziene technische resultaten.

Van de algemene reserve wordt per 31 december het saldo bepaald. Indien nodig en mogelijk, worden middelen verschoven tussen de verschillende onderdelen. Na de vaststelling van de algemene reserve wordt dit getoetst aan het MVEV. Een tekort bij de algemene reserve wordt aangevuld vanuit de solidariteitsreserve⁵, ook als de solidariteitsreserve hierdoor negatief wordt of al negatief was. De solidariteitsreserve wordt vervolgens aangevuld tot nul vanuit de persoonlijke pensioenvermogens.

4.c.2 Gehanteerde methode voor waardering aanspraken en pensioenrechten

PFAB heeft gekozen voor de standaardmethode met spreidingstermijn N=10 voor de waardering van aanspraken en pensioenrechten bij invaren. De standaardmethode is de wettelijke default. Het fondsbestuur is van mening dat de standaardmethode leidt tot een evenwichtige besluitvorming bij invaren. Zie voor verdere onderbouwing paragraaf 4.b.

4.c.3 Gebruikte bestuurlijke ruimte binnen de gekozen methodes

Bij keuze voor de standaardmethode is bestuurlijke ruimte beschikbaar voor de inzet van het vermogen bij invaren. De bestuurlijke ruimte hangt af van de dekkingsgraad op moment van invaren. Sociale partners hebben ervoor gekozen om deze ruimte in te zetten voor de groep deelnemers die er anders mogelijk in termen van netto profijt op achteruit zou gaan. Dit gaat om de gewezen deelnemers. Uit de berekeningen in de opdrachtaanvaardingsfase blijkt dat gewezen deelnemers, naast actieve en gepensioneerd deelnemers, er in termen van netto profijt op kunnen achteruitgaan. Of ze er daadwerkelijk op achteruitgaan hangt af van de economische

⁵ Onder voorbehoud van de verdere uitwerking van de regelgeving en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden.

omstandigheden op het moment van de transitie. Het bestuur van PFAB is het eens met de conclusie van sociale partners dat dit mogelijk niet evenwichtig is en zal de bestuurlijke ruimte gebruiken om ervoor te zorgen dat de groep gewezen deelnemers er niet op achteruit gaat.

Zoals hierboven vermeld is het afhankelijk van de economische omstandigheden en de positie van het fonds of deze groepen gewezen deelnemers er daadwerkelijk op achteruit gaan. Ten tijde van het vaststellen van het implementatieplan, blijkt uit berekeningen dat gewezen deelnemers er in termen van netto profijt niet op achteruit gaan. Vandaar dat in de tabel met de prioritering op dit moment 0,0% staat bij "Bestuurlijke ruimte ten behoeve van evenwichtigheidsbevorderende maatregelen. Ingezet om achteruitgang bij slapers te corrigeren." PFAB houdt nauwlettend in de gaten hoe deze situatie zich ontwikkelt. Indien nodig zal het fonds alsnog gebruik maken van de herverdelingsruimte ten behoeve van gewezen deelnemers.

PFAB maakt geen gebruik van de mogelijkheid om na toepassing van de standaardmethode af te wijken van de uitkomsten om gelijke aanpassingen voor gepensioneerden mogelijk te maken. Het bestuur is van mening dat er na toepassing van de standaardmethode al sprake is van een evenwichtige transitie.

4.c.4 Wijze van compensatie

Op het moment van het invaren is er een eenmalige vrijval van bestaande buffers. Het voordeel van het vrijvallen van de buffers bij invaren kan het nadeel van het afschaffen van de doorsneesystematiek mogelijk deels dempen. In het invaarverzoek hebben sociale partners uitgewerkt hoe de zij de compensatie van het afschaffen van de doorsneesystematiek wensen te financieren. Daarbij willen zij ook een deel van deze buffers in het fondsvermogen aanwenden ter financiering van compensatie. Dit is verder uitgewerkt in het transitieplan.

De enkele transitielast vormt de (wettelijke) bovengrens van de compensatie door de afschaffing van de doorsneesystematiek. Een leeftijdscohort mag dus niet meer worden gecompenseerd voor afschaffing van de doorsneesystematiek dan het maximale nadeel dat dit cohort heeft ondervonden.

Het invaren van opgebouwde pensioenaanspraken en de andere verdeelregels in het nieuwe contract zullen volgens de berekeningen van PFAB een deel van deze achteruitgang goedmaken. Sociale partners hebben in het transitieplan aangegeven dat ze het resterende gedeelte compenseren.

Passende en volledige compensatieafspraken gaan ook over financiering van compensatie-middelen. Financiering van de compensatie moet overeengekomen en beschikbaar zijn, voordat deze kan worden toegekend. Deze financiering kan plaatsvinden vanuit het fondsvermogen bij invaren en/of door het betalen van een aanvullende premie.

Met betrekking tot (eventueel) benodigde compensatie is geen sprake van financiering uit de premie. Sociale partners hebben besloten dat premie direct voor pensioenopbouw aangewend dient te worden. Daarbij hebben de eerste berekeningen laten zien dat voor financiering van de compensatie in de premiestelling een substantiële premieverhoging gedurende 10 jaar benodigd zou zijn.

Gezien het feit dat de huidige dekkingsgraad onder andere dankzij de betaalde premie in de afgelopen decennia is opgebouwd, vinden sociale partners het evenwichtig om de compensatie in de transitie op te nemen.

Daarmee vindt financiering van compensatie ineens plaats uit het collectieve vermogen van PFAB bij invaren. De compensatie wordt op transitiedatum volledig toegekend en er is geen sprake van een compensatieperiode.

De benodigde compensatie volgt uit de netto profijt berekeningen waarbij de compensatie voor afschaffing van de doorsneesystematiek zodanig wordt vastgesteld dat geen van de groepen actieve deelnemers erop achteruit mag gaan. De voordelen van het nieuwe stelsel worden afgezet tegen de nadelen van de afschaffing van de doorsneesystematiek. Dit wordt ook wel de 'dubbele transitie'-methode voor berekening van de compensatie voor afschaffing van de doorsneesystematiek genoemd. Dit sluit aan bij de doelstelling dat nominale ingegane en verwachte uitkeringen ten minste gelijk blijven.

Conform de transitiedoelstellingen van sociale partners, die staan opgesomd in paragraaf 4.c., wordt eerst aan de wettelijke vereisten voldaan (MVEV en operationele reserve). Vervolgens worden de collectieve voorzieningen gevuld, krijgt iedere deelnemer zijn eigen voorziening mee en wordt de solidariteitsreserve met 1% gevuld. Wanneer er dan nog ruimte over is wordt er gecompenseerd. Dit betekent dat er vanaf een dekkingsgraad van circa 103% gecompenseerd wordt. Als niet volledig wordt gecompenseerd, wordt de compensatielast per leeftijdscohort verlaagd met dezelfde factor. Voorbeeld: als 50% beschikbaar is voor compensatie voor de afschaffing van de doorsneesystematiek, ontvangen alle cohorten 50% van de benodigde compensatie om een netto profijt effect van nul te bereiken.

Compensatie wordt toegekend als percentage van de pensioengrondslag. In het basisscenario (invaardekkingsgraad van 115%) ziet de compensatie per cohort actieven er als volgt uit:

Geboortjaar	SPR DG 115%
2002	0,00%
2001	0,00%
2000	0,00%
1999	0,00%
1998	0,00%
1997	0,00%
1996	0,00%
1995	0,00%
1994	0,00%
1993	0,00%
1992	0,00%
1991	0,00%
1990	3,27%
1989	6,05%
1988	8,48%
1987	10,24%
1986	12,58%
1985	14,34%
1984	15,38%
1983	16,00%

1982	16,52%
1981	17,47%
1980	17,43%
1979	18,31%
1978	19,58%
1977	29,76%
1976	34,67%
1975	32,93%
1974	28,78%
1973	29,83%
1972	32,04%
1971	28,96%
1970	24,98%
1969	18,34%
1968	8,96%
1967	5,42%
1966	0,00%
1965	0,00%
1964	0,00%
1963	0,00%
1962	0,00%
1961	0,00%
1960	0,00%
1959	0,00%
1958	0,00%

4.c.5 Initiële vulling en regels t.a.v. solidariteitsreserve

De solidariteitsreserve wordt initieel gevuld tijdens het invaren. De hoogte van de initiële vulling is afhankelijk van de hoogte van de invaardeckingsgraad. Bij een dekkingsgraad van 105% komt er 1% van het vermogen in de solidariteitsreserve. Dit loopt op tot maximaal 3% bij een dekkingsgraad van 110% en hoger.

Daarna wordt de solidariteitsreserve jaarlijks gevuld met 10% van het positieve overrendement. Wanneer er in een jaar geen sprake is van positief overrendement, wordt de solidariteitsreserve niet gevuld. De maximale omvang van de solidariteitsreserve wordt gedefinieerd als een percentage van het geheel van de persoonlijke pensioenvermogens inclusief de reserve zelf en is gesteld op 5% van het fondsvermogen.

Een hogere vulling zou tot ongewenste buffervorming leiden, die ten koste gaat van de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers.

Wanneer de solidariteitsreserve vol is (5% van het vermogen) wordt een overschot via het overrendement volgens de normale toedeelregels volledig verdeeld en vloeit er geen vermogen naar de solidariteitsreserve. Als de solidariteitsreserve vol is, wordt deze niet gevuld via afroeping van positief overrendement.

De solidariteitsreserve heeft drie doelen. In volgorde van prioriteit zijn dat:

1. Het aanvullen van negatieve pensioenvermogens (wettelijk verplicht)

2. Het aanvullen en afnemen van de algemene reserve⁶
3. Het voorkómen van verlagingen van pensioenuitkeringen

Negatieve pensioenvermogens in de opbouwfase worden aangevuld uit de solidariteitsreserve.

Als de algemene reserve van het fonds lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (wettelijke vereiste), dan wordt het tekort van het eigen vermogen aangevuld vanuit de solidariteitsreserve⁶. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alle reserves worden aangesproken voordat de persoonlijke pensioenvermogens worden aangesproken. Andersom geldt ook dat als het eigen vermogen van het fonds hoger is dan een vooraf gedefinieerde bovengrens, het meerdere wordt afgeroomd ten gunste van de solidariteitsreserve⁶. Wanneer de solidariteitsreserve gedurende het jaar negatief wordt, wordt deze juist aangevuld vanuit de algemene reserve van het fonds.

Bij aanvullingen uit de solidariteitsreserve om ingegane pensioenuitkeringen te beschermen wordt niet het persoonlijke pensioenvermogen aangevuld, maar wordt alleen de uitkering volledig, of indien de omvang van de solidariteitsreserve niet voldoende is, pro rato aangevuld. Dit voorkomt een (onevenwichtige en mogelijk onnodige) levenslange aanvulling. Naar verwachting zorgt deze uitdelingssystematiek ervoor dat met inzet van beperkte middelen de kans op daling van ingegane uitkeringen minimaal is.

Wanneer het in enig jaar nodig is, wordt de volledige solidariteitsreserve opgemaakt om de doelen van de solidariteitsreserve te bereiken. De doelen van de solidariteitsreserve worden dus alleen gedeeltelijk bereikt als de solidariteitsreserve onvoldoende is en niet omdat er een minimaal deel moet blijven voor een volgend jaar. Het budget voor alle doelen is dus 100%.

4.c.6 Verlenen van na-indexatie

De ruimte voor herverdeling is wettelijk beperkt. Als een deel van deze ruimte wordt gebruikt voor na-indexatie dan is er minder beschikbaar voor herverdeling ten gunste van groepen die er in termen van netto profijt op achteruitgaan. Het bestuur van PFAB heeft besloten dat bij het invaren niet wordt gecorrigeerd naar het verleden toe. Om die reden verleent PFAB geen na-indexatie.

4.c.7 Gevolgen van eventuele toeslagverlening (indexatie-AMvB)

Met de indiening van het Wetsvoorstel toekomst pensioenen op 30 maart 2022 hebben pensioenfondsen de mogelijkheid gekregen om (met terugwerkende kracht) over 2022 een extra toeslag te verlenen.

Het fonds heeft per 1 september 2022 en per 1 januari 2024 gebruik gemaakt van de mogelijkheid om extra toeslag te verlenen op basis van de Algemene maatregel van Bestuur inzake extra toeslag. Tegelijkertijd heeft het fonds eind 2024 besloten om voor de toeslagverlening per 1 januari 2025 éénmalig af te wijken van het bestaande toeslagbeleid. Dit op basis van de nieuwe methode die door het CBS gebruikt is voor het meten en verwerken van energieprijzen.

In alle gevallen heeft het bestuur de belangen van de verschillende belanghebbenden afgewogen en de generatie-effecten in kaart gebracht. Op basis hiervan heeft het bestuur geoordeeld dat het toekennen van een extra toeslag evenwichtig was en heeft op die basis steeds een voorgenomen besluit genomen. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over de voorgenomen besluiten waarna het bestuur tot definitieve besluitvorming overgegaan is.

Extra toeslag 1 september 2022

⁶ Onder voorbehoud van de verdere uitwerking van de regelgeving en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden.

Per 1 januari 2023 is er een extra toeslag verleend van 1,48%. Dit had een impact op de dekkingsgraad van iets meer dan 1,5%-punt. De dekkingsgraad impact is relatief beperkt in vergelijking met de gebruikelijke onzekerheid omtrent de dekkingsgraad. De extra toeslag had beperkte positieve gevolgen voor het pensioenresultaat van oudere deelnemers (+0,4% in het mediane scenario) en een beperkt negatieve impact (-0,4% in het mediane scenario) op het pensioenresultaat voor jongere deelnemers. Het omslagpunt lag bij 60 jaar (de kwantitatieve effecten voor de verschillende doelgroepen en leeftijdscohorten zijn behandeld in de bestuursvergadering van het fonds van woensdag 29 juni 2022. De besproken notitie is als bijlage bijgevoegd.

Extra toeslag 1 januari 2024

Per 1 januari 2024 is er op basis van de AMvB een extra toeslag verleend van 0,09%. Dit had een minimale impact op de dekkingsgraad en de pensioenresultaten van de deelnemers. De dekkingsgraad impact is relatief beperkt in vergelijking met de gebruikelijke onzekerheid omtrent de dekkingsgraad.

In november van 2023 heeft het fonds besloten om voor de toeslagverlening per 1 januari 2025 éénmalig af te wijken van het bestaande toeslagbeleid. Dit op basis van op basis de nieuwe methode die door het CBS gebruikt is voor het meten en verwerken van energieprijzen. De totale extra verleende toeslag per 1 januari 2024, inclusief de verhoging van 0,09% op basis van de AMvB, bedroeg 6,73%. De extra toeslag had positieve gevolgen voor het pensioenresultaat van oudere deelnemers (+1% in het mediane scenario) en een negatieve impact (-1% in het mediane scenario) op het pensioenresultaat voor jongere deelnemers. Het omslagpunt lag bij 60 jaar (de kwantitatieve effecten voor de verschillende doelgroepen en leeftijdscohorten zijn behandeld in de bestuursvergadering van het fonds van woensdag 22 november 2023.

De toegekende extra toeslagen hebben een beperkt effect op het pensioenresultaat van de verschillende doelgroepen (en cohorten). Deze extra toeslagen hebben niet geleid tot aanpassing van het beoordelingskader. Wel zijn de extra toeslagen meegewogen bij de eindbeoordeling van de transitie-effecten en compensatie van de verschillende doelgroepen.

Vastgesteld is dat het toepassen van de AMvB geen aanleiding geeft tot aanpassing van de keuze voor de default spreidingstermijn (10 jaar), die bij invaren op basis van de standaardmethode wordt toegepast. Hierbij is meegewogen dat voor de oudste pensioengerechtigden het positieve effect van de AMvB het grootst is geweest en dat dit in evenwicht is met de (default) spreidingstermijn van 10 jaar zoals die gebruikt wordt bij het invaren.

Uit de analyses van de gemiddelde reële uitkering volgt dat de verandering voor de oudere pensioengerechtigden bij een dergelijke spreidingsperiode lager is dan voor de jongere pensioengerechtigden. Het bestuur is van mening dat dit evenwichtig is, omdat aanvullende berekeningen laten zien dat een kortere termijn leidt tot grotere relatieve verschillen tussen generaties en dat daarmee naar oordeel van het bestuur de evenwichtigheid afneemt.

Daarnaast is vastgesteld dat het toepassen van de AMvB per 1 januari 2022 en 1 januari 2024 geen ander beeld geeft. Uit de kwantitatieve analyses die destijds zijn opgesteld om de generatie-effecten inzichtelijk te maken, blijkt dat voor de oud pensioengerechtigden het positieve effect op het pensioenresultaat groter is dan voor de jonge pensioengerechtigden en voor de actieve deelnemers en gewezen deelnemers. Deze positieve effecten zijn echter beperkt en het is naar oordeel van het bestuur niet zo dat het toekennen van de extra toeslagen leidt tot een onevenredig voordeel van de oudere cohorten van de pensioengerechtigden. Daarnaast zorgen deze positieve effecten voor balans met de gekozen spreidingstermijn bij het gebruik van de standaardmethode.

4.c.8 Arbeidsongeschiktheidspensioen, premievrije voortzetting en nabestaanden

In deze paragraaf licht het pensioenfonds toe hoe wordt omgegaan met het arbeidsongeschiktheidspensioen en met de premievrije opbouw gedurende arbeidsongeschiktheid, en het nabestaandenpensioen.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

In de nieuwe pensioenregeling wordt, net als in de huidige pensioenregeling, geen arbeidsongeschiktheidspensioen opgenomen. Bestaande ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen uit oude regelingen, worden voortgezet. PFAB draagt deze door middel van een CWO voor de beoogde transitiedatum over aan een herverzekeraar. Deze zal de regeling zal voortzetten. Uitgangspunt hierbij is dat deze uitkeringen niet meedelen in het verdelen van de dekkingsgraad bij invaren. Zij kennen namelijk een vaste indexatie, welke nu ook niet afhankelijk is van de beschikbaarheid van voldoende dekkingsgraad om een indexatie toe te kennen.

Premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid

Arbeidsongeschikte deelnemers zijn een kwetsbare groep en zij hebben geen alternatief om voldoende pensioen op te bouwen. Daarom is besloten om in de nieuwe pensioenregeling, net als in de huidige pensioenregeling, premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op te nemen. Wanneer men deelnemer was op de eerste ziekte dag, heeft deze deelnemer recht op premievrijstelling. Bij arbeidsongeschiktheid wordt de premie voor opbouw van pensioenvermogen voor het ouderdoms- en partnerpensioen voortgezet en loopt de risicodekking voor partner- en wezenpensioen door. De spaarpremie en de risicodekking lopen door naar rato van het arbeidsongeschiktheidspercentage.

Het inkomen wordt gesteld op: 100% van het (gemaximeerde) pensioengevend voorafgaand aan de 1ste ziekte dag, gecorrigeerd voor het parttimepercentage en verhoogd met 2 jaar van de loonindex. Jaarlijks wordt het pensioengevend inkomen verhoogd met de loonindex. De franchise volgt de basisregeling.

Om het percentage van premievrijstelling vast te stellen, wordt de staffel van UWV gebruikt. Het voortzettingspercentage is het midden van de klasse. Uitzondering is de hoogste klasse, daar wordt het maximum genomen.

De premievrijstelling eindigt op de AOW-datum, bij overlijden of als het arbeidsongeschiktheidspercentage onder de 35% is gedaald.

Lopende premievrijstellingen worden voortgezet.

Nabestaandenpensioen

Dekking voor partners bij overlijden vóór de pensioendatum

In de huidige pensioenregeling is voorzien in een levenslang partnerpensioen op opbouwbasis. Voor bestaande deelnemers wordt het reeds opgebouwde partnerpensioen geëerbiedigd.

Daarnaast krijgen alle bestaande en nieuwe actieve deelnemers een partnerpensioen op risicobasis, welke leidt tot de volgende uitkeringen bij overlijden van de deelnemer vóór de pensioendatum:

- een levenslange uitkering van 30% van het gemaximeerde pensioengevende salaris van de deelnemer, plus
- een tijdelijke uitkering die meebeweegt met de AOW-franchise tot AOW-leeftijd partner.

Dekking voor kinderen bij overlijden vóór de pensioendatum

In de huidige pensioenregeling is voorzien in een wezenpensioen op opbouwbasis. Het reeds opgebouwde wezenpensioen wordt voor bestaande deelnemers geëerbiedigd.

Daarnaast krijgen alle bestaande en nieuwe actieve deelnemers een wezenpensioen op risicobasis, welke leidt tot de volgende uitkeringen bij overlijden van de deelnemer vóór pensioendatum:

- Een jaarlijkse uitkering van 12% van het (gemaximeerde) pensioengevende salaris van de deelnemer voor iedere halfwees. De uitkering start de 1ste van de maand volgend op het overlijden van de deelnemer en loopt door tot de laatste dag van de maand waarin de 25ste verjaardag van de halfwees valt.
- Een verdubbeling van het wezenpensioen voor een volle wees.

Dekking voor partners bij overlijden ná pensionering van (gewezen) deelnemer

Het partnerpensioen dat ingaat bij overlijden ná pensionering:

- geldt voor de partner op het moment van pensionering;
- start de 1ste van de maand volgend op overlijden;
- bedraagt 70% van het ouderdomspensioen, en beweegt vanaf ingang mee met het ouderdomspensioen ;
- eindigt de 1ste van de maand volgend op het overlijden van de partner.

Een deelnemer kan op de gekozen pensioendatum ervoor kiezen om het partnerpensioen uit te ruilen naar ouderdomspensioen. Indien de deelnemer een partner heeft, moet de partner akkoord zijn met deze keuze. Deze keuze geldt voor het hele partnerpensioen.

Ten slotte is er een kleine groep partners van overleden deelnemers die nu een ANW-hiaat uitkering ontvangt. Deze wordt voortgezet. Deze worden door middel van een CWO overgedragen aan elipsLife. ElipsLife zal zorgdragen voor het voortzetten van deze regeling. Uitgangspunt hierbij is dat deze uitkeringen niet meedelen in het verdelen van de dekkingsgraad bij invaren. De uitkering biedt een voorziening voor het ontbreken van de ANW-hiaat uitkering. De hoogte is nu ook niet afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende dekkingsgraad in het fonds.

Dekking voor kinderen bij overlijden ná pensionering van (gewezen) deelnemer

- start op de 1ste van de maand volgend op overlijden;
- bedraagt 14% van het ouderdomspensioen voor een halfwees, en beweegt vanaf ingang mee met het ouderdomspensioen;
- verdubbelt voor een volle wees;
- eindigt op de laatste dag van de maand waarin de wees 25 jaar wordt.

4.c.9 Wijze van uitvoering pensioenovereenkomst

Evenwichtige belangenafweging is een kerntaak van PFAB. Het beleid is derhalve gericht op de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, gepensioneerden en de werkgever, zodat die zich door het bestuur op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

Bij de wijziging van de pensioenovereenkomst zullen er door het invaren herverdelingseffecten (transitie-effecten) optreden. Hierdoor ontstaan er verschillen tussen de verschillende geledingen en leeftijdscohorten. Voor de groepen waarvoor nadelige transitie-effecten ontstaan is compensatie overeengekomen. Compensatie is overeengekomen voor de deelnemers van PFAB voor wie er op het moment van transitie sprake is van actieve pensioenopbouw. Waar nodig hebben sociale partners in

het transitieplan het bestuur de ruimte gegeven om een (wettelijk beperkt) deel van het vermogen in te zetten voor evenwichtigheidsbevorderende maatregelen. Deze maatregel kan indien nodig voor alle (groepen van) deelnemers ingezet worden. Hierbij is rekening gehouden met en wordt voldaan aan de norm van evenwichtige belangenafweging en gelijke behandeling.

De evenwichtigheid van de transitie is beoordeeld na het in kaart brengen van de transitie-effecten. Transitie-effecten zijn inzichtelijk gemaakt door verwachte uitkomsten bij overgang naar de nieuwe regeling (SPR) te vergelijken met verwachte uitkomsten bij voortzetting van de bestaande regeling in het FTK.

De transitie-effecten zijn nader beschreven in het verantwoordingsdocument. Bij de beoordeling van deze transitie-effecten is gebruik gemaakt van de verschillende doelstellingen, bandbreedtes en maatstaven die benoemd zijn in het evenwichtigheidskader van het fonds. Ook hier geldt dat de uitlegbaarheid van de evenwichtige belangenafweging inzichtelijk en begrijpelijk gemaakt moet worden voor (groepen) deelnemers in zowel het transitieplan als ook het wettelijk verplicht communicatieplan.

In hoofdstuk 1 is het besluitvormingsproces opgenomen. Verder is hiervoor beschreven dat alle pensioenfondsorganen zijn meegenomen in het besluitvormingsproces. Zij hebben hiermee inzicht verkregen in financiële effecten en risico's. Het expliciete advies en de rol van het intern toezicht, hebben de basis gevormd voor een eerste beoordeling van de belangenafweging door het pensioenfondsbestuur, waarna het voorgenomen besluit tot invaren is genomen. Hiermee is tevens voldaan aan de eisen van solidariteit, proportionaliteit, uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid.

- **Solidariteit:** wie de voordelen en de nadelen met elkaar moeten delen. In het verantwoordingsdocument is een baten- en lastenanalyse opgenomen.
- **Proportionaliteit:** of en hoe die voor- en nadelen verdeeld worden die niet vooraf zijn toebedeeld aan specifieke deelnemers of groepen. Wie krijgt welk deel en wat vindt bestuur hierin passend? De besluitvorming mag niet leiden tot grote ongelijkheid tussen groepen, maar dit betekent niet dat alle groepen gelijk moeten worden behandeld. Hiertoe heeft het bestuur de transitie-effecten getoetst aan de hand van de bandbreedtes uit het evenwichtigheidskader.
- **Uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid:** uitlegbaarheid beschrijft de begrijpelijkheid en de aanvaardbaarheid van (onderdelen van) de regeling voor deelnemers. Die worden bekeken vanuit het perspectief van de basisdoelgroepen (zie ook het communicatieplan als onderdeel van het implementatieplan). Bij uitvoerbaarheid wordt gekeken of de gekozen regeling op een redelijk eenvoudige manier uitgevoerd kan worden en geen complexiteit toevoegt aan de bestaande uitvoering.
- **Onderbouwing:** Voor het onderbouwen waarom bepaalde leeftijdsgroepen in aanmerking komen voor compensatie, is gebruik gemaakt van netto profijtuutkomsten enerzijds en vervangingsratio's anderzijds. Hiermee zijn immers de generatie-effecten zichtbaar gemaakt.

Leeftijdscohorten

Het onderscheid naar leeftijd is gemaakt, waarbij er leeftijdscohorten zijn bepaald. Een leeftijdscohort heeft een maximale omvang van vijf geboortejaren. PFAB kiest voor leeftijdscohorten van één geboortjaar in de opbouw- en in de uitkeringsfase.

Pensioenovereenkomst voldoet aan Wet gelijke behandeling

De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de pensioenovereenkomst, voldoet tevens aan de eisen en normen die worden gesteld in de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid. Gelijke arbeid dient gelijk te worden beloond. Onder die beloning valt ook de pensioenregeling. De toegezegde premie is de arbeidsvoorwaardelijke beloning voor premieregelingen. Met betrekking tot de premie geldt dat, als gevolg van invaren, alle deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden, zowel mannen als vrouwen, overgaan naar de nieuwe pensioenregeling. Daarbij is aldus geen sprake van het maken van onderscheid en ongelijke behandeling. Wel wordt er ten aanzien van de risicotoedeling onderscheid gemaakt naar leeftijd. Dat onderscheid is echter objectief gerechtvaardigd: er is een legitiem doel voor het gemaakte onderscheid (invaren) en het gemaakte leeftijds onderscheid is passend en noodzakelijk voor het bereiken daarvan. Het eigendomsrecht wordt beschermd, in overeenstemming met de bepalingen over gelijke behandeling bij arbeid.

4.c.10 Onderbouwing transitie effecten en compensatie

Ten behoeve van het beoordelen van de evenwichtigheid van het invaarbesluit zijn de transitie-effecten vastgesteld en beoordeeld.

Allereerst de belangrijke uitgangspunten die gehanteerd worden in het bepalen van de transitie-effecten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- A. Wettelijke uitgangspunten. Dit zijn uitgangspunten die vanuit de wet worden gesteld aan de berekening van de transitie-effecten.
- B. Algemene uitgangspunten. Dit zijn generieke uitgangspunten die zowel voor het huidige als voor het nieuwe contract van toepassing zijn, zoals de financiële startsituatie, de economische scenario's en de demografische uitgangspunten.
- C. Uitgangspunten contracten. Dit zijn de uitgangspunten voor het financiële beleid in het huidige FTK-contract en het nieuwe contract.

Ad A. Wettelijke uitgangspunten

De wet schrijft voor dat de transitie-effecten ten minste inzichtelijk gemaakt worden op de volgende maatstaven:

- Verandering in netto profijt.
Het netto profijt is het verschil tussen de marktwaarde van de te verwachten pensioenuitkeringen en de marktwaarde van de toekomstige premie-inleg. Netto profijt geeft daarmee een inclusieve waarde aan de (harde en zachte) toezeggingen van het pensioencontract.
- Pensioenverwachting in mediaan, slecht en goed weer.

Daarbij worden de uitkomsten onder het nieuwe pensioencontract afgezet tegen de uitkomsten onder het huidige FTK-contract. Voor het FTK is het fondsbeleid in beginsel uitgangspunt (op basis van de ABTN van 30 juni 2022. Transitie-effecten zijn berekend per leeftijdscohort in hele geboortejaren en per deelnemersgroep (actieven, gepensioneerden, gewezen deelnemers en nabestaanden).

Algemene uitgangspunten

Deze paragraaf beschrijft de uitgangspunten zoals gehanteerd in het berekenen van de transitie-effecten.

Financiële startsituatie: het startpunt van de berekeningen is een dekkingsgraad van 115%. Daarnaast zullen er alternatieve invaarscenario's worden geanalyseerd met een andere fictieve startsituatie en bijbehorende dekkingsgraad.

- Economische scenario's: het uitgangspunt voor de berekeningen is de DNB-set CP 2022 scenarioset 2024Q3 (peildatum 1 juli 2024). Daarnaast worden er gevoeligheidsanalyses uitgevoerd op de eigen scenariosets.
- Demografische uitgangspunten: de ontwikkeling van het deelnemersbestand (met onderliggende in- en uittreedkansen) is gebaseerd op het grondslagenonderzoek 2022.

Uitgangspunten contracten

Het uitgangspunt voor het huidige FTK-contract is het huidige vigerende financiële beleid zoals vastgelegd in de ABTN van 2022.

Er zijn in de projecties enkele vereenvoudigingen toegepast:

- In het FTK wordt een constant beleggingsbeleid verondersteld over de projectiehorizon;
- De feitelijke premie wordt constant verondersteld in zowel het FTK als de SPR over de gehele projectiehorizon voor een eerlijke vergelijking tussen beide;
- In het FTK wordt de indexatieachterstand voor alle deelnemers gelijk verondersteld. Er wordt daarmee niet gerekend met individueel bepaalde indexatie achterstanden maar met een collectieve indexatieachterstand. Hiermee is de meegenomen achterstand dus een overschatting voor jonge deelnemers.

Het uitgangspunt voor het nieuwe contract is de volgende financiële opzet:

- Uitkeringsbeleid:
 - Collectieve uitkeringsfase met gelijke aanpassingen van de uitkeringen
 - Projectierendement gelijk aan de RTS zonder op- of afslag
- solidariteitsreserve:
 - Niveau bij aanvang maximaal 3% van het totale vermogen
 - Maximum niveau: 5% van het totale vermogen
 - Vulregel: 10% van het positieve overrendement en niet vullen uit premies
 - Aanvulling in opbouw fase: aanvullen negatieve kapitalen
 - Aanvulling in uitkeringsfase: lopende uitkeringen gelijk houden
 - Indien reserve groter dan maximum niveau: uniform uitdelen volgens de toedeelstaffel voor het overrendement

Tot slot: analyse transitie-effecten

Naast de wettelijke maatstaven zoals eerder benoemd is (de evenwichtigheid) van het transitieplan tevens beoordeeld aan de hand van:

- de door sociale partners gestelde ambitie dat het gewenste pensioenresultaat na 42 deelnemersjaren 73% van de gemiddelde pensioengrondslag is. Dit niveau dient in (meer dan) 60% van de scenario's gerealiseerd te kunnen worden;
- van schommelingen van het pensioenvermogen vóór pensioeningang is aangegeven en geaccepteerd dat dit inherent aan de nieuwe premieregeling is;
- de kans op het verlagen van pensioenuitkeringen willen sociale partners zo klein mogelijk houden en is gesteld op ongeveer 2%.

- het kunnen bijhouden van de inflatie ná pensioeningang; sociale partners hebben het bestuur gevraagd om in de fase van opdrachtaanvaarding nadrukkelijk te streven naar een inrichting waarbij de reële uitkeringen op peil blijven;

Compensatie

Compensatie is bepaald op basis van de transitie-effecten na de dubbele transitie. Compensatie vindt plaats indien het netto profijteffect lager is dan 0% én indien de verwachte eerste uitkering op de pensioenleeftijd lager is dan onder de huidige regeling. Eerst wordt bekeken hoeveel compensatie benodigd is om het netto profijteffect ten minste gelijk aan 0% te krijgen voor de actieve cohorten waarna vervolgens de compensatie op basis van de eerste uitkering wordt bepaald.

4.c.11 Onderbouwing evenwichtige belangenbehartiging

PFAB heeft getoetst of de afspraken die door sociale partners gemaakt zijn in het transitieplan ook naar de mening van PFAB in het basisscenario voldoen aan de door sociale partners geformuleerde ambities. In het basisscenario wordt uitgegaan van een aanvangsdekkingsgraad van 115% en worden voor de projectieberekeningen de door DNB gepubliceerde CP 2022 scenarioset 2024Q3 gebruikt. De door sociale partners doelstellingen en wensen zijn naar de mening van PFAB realistisch:

- de geformuleerde ambitie om met een zekerheid van minimaal 60% na 42 deelnemersjaren 73% van de gemiddelde pensioengrondslag te realiseren is haalbaar;
- bij een dekkingsgraad van 115% blijft de waargenomen verwachte kans op verlagen gedurende 45 jaar onder de gestelde norm van 2%. Pas in de latere projectiejaren overschrijdt de kans op verlagen de door de sociale partners gestelde norm waarbij de waargenomen maximale kans op verlagen in enig jaar 2,5% is. Na overleg met sociale partners is geconstateerd dat dit voldoet aan de door sociale partners gestelde norm;
- de mate waarin inflatie ná de pensioendatum bijgehouden kan worden, bedraagt naar verwachting ongeveer 80%.

Tevens is getoetst of de transitie-afspraken ook naar de mening van PFAB evenwichtig zijn. Om de evenwichtigheid te objectiveren maakt PFAB gebruik van de doelstellingen, maatstaven en bandbreedtes die verwoord zijn in het evenwichtigheidskader. PFAB heeft geconstateerd dat:

- ingegane uitkeringen van gepensioneerden en verwachte pensioenuitkeringen van actieven en slapers ten minste gelijk blijven. Daar waar dit op basis van de dubbele transitie alleen niet mogelijk is, is er in het basisscenario voldoende vermogen aanwezig om deelnemers een compensatie toe te kennen;
- iedere deelnemer ten minste zijn/haar eigen voorziening meekrijgt. In het basisscenario is er voldoende vermogen over om bij invaren het individuele pensioenvermogen van de deelnemers te vullen met de eigen voorziening én een deel van het vrije vermogen van PFAB;
- de kans op verlaging van de pensioenuitkering in de nieuwe pensioenregeling lager is dan de kans op verlaging van de pensioenuitkering in de huidige pensioenregeling onder het ftk. De waargenomen kans is langjarig minder dan 2%.
- leeftijdscohorten met een langere horizon kennen een grotere spreiding / groter risico. Deze spreiding blijft echter binnen de vooraf gedefinieerde bandbreedten; Met betrekking tot de verwachte pensioenuitkomsten is dit zowel in het mediane scenario én in het 5e-percentiel scenario. In termen van het verschil in delta netto profijt blijft dit verschil tussen een bandbreedte van (maximaal) -5%-punt tot +5%-punt van het gemiddelde delta netto profijt.

Uitgaande van het basisscenario is tenslotte getoetst of inrichting van de solidariteitsreserve, zoals verwoord in het transitieplan, effectief en robuust is waarbij tegelijkertijd baten en lasten evenwichtig over groepen of generaties van deelnemers verdeeld worden. Ook dit is in de ogen van PFAB het geval:

- de solidariteitsreserve heeft een grote impact op de verwachte kans op verlagen van de uitkeringen. Na inzet van de solidariteitsreserve is de verwachte verlaging vrijwel nihil, terwijl de kans op een verlaging in lijn is met de door sociale partners uitgesproken grens van 2%.
- Er zijn op voorhand géén deelnemers te definiëren die louter lasten van of louter baten uit de solidariteitsreserve heeft.

Met betrekking tot de gemaakte berekeningen om de transitie-effecten inzichtelijk te maken, merkt PFAB het volgende op:

Sociale partners hebben in het transitieplan aangegeven dat PFAB met betrekking tot de te betalen pensioenpremie kan rekenen met de huidige premie van 24,5% van de pensioengrondslagsom. In de projectieberekeningen hanteert PFAB derhalve, zowel in het ftk als in de Wtp, een vaste premie van 24,5% van de pensioengrondslagsom. Dit is een (impactvolle) veronderstelling die naar de mening van PFAB noodzakelijk is om een zinvolle vergelijking te maken tussen beide complexe pensioensystemen. PFAB is van mening dat een vergelijking tussen beide systemen het meest tot zijn recht komt wanneer wordt uitgegaan van een vaste premie. In werkelijkheid kunnen sociale partners zowel onder FTK als onder WTP de premie wijzigen wanneer daartoe aanleiding is door ontwikkelingen in de economie of in de branche. Modelleren van alle mogelijke ontwikkelingen naar een variabele premie is ingewikkeld, leidt tot schijnnaauwkeurigheid en vertroebelt de effecten van de diverse doorgerekende scenario's en gevoeligheidsanalyses

PFAB is van mening dat een vergelijking tussen beide systemen het meeste tot zijn recht komt wanneer uitgegaan wordt van een vaste premie.

4.c.12 Beschrijving en onderbouwing evenwichtigheid invaardeckingsgraad

De minimale invaardeckingsgraad die PFAB met sociale partners heeft afgesproken is 105%. De gewenste invaardeckingsgraad is 110%. Met deze invaardeckingsgraad kan een verantwoorde en evenwichtige overstap worden gemaakt naar de nieuwe pensioenregeling én alle transitiedoelstellingen realiseren. Op basis van de actuele dekkingsgraad van 126% (maart 2025) is het niet de verwachting dat het nodig is om maatregelen te nemen.

5 Transitieplan

In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe het transitieplan tot stand is gekomen en op welke wijze dit aan eisen voldoet. Uit dit hoofdstuk blijkt in hoeverre verschillende, positieve en negatieve, financiële en economische scenario's zijn verkend en in welke situaties de afgesproken doelstellingen, voorrangregels en maatstaven zonder meer gelden en geen nadere besluitvorming nodig is (art. 46, lid 1, onderdeel c jo. art. 44, lid 1, onderdeel d Besluit uitvoering PW en Wvb); en het niveau van de dekkingsgraad vanaf wanneer de financiële positie van een pensioenfonds dusdanig is dat de afspraken uit het transitieplan niet meer toereikend zijn, een onderbouwing van de berekening van deze dekkingsgraad, de alternatieve afspraken die van toepassing zijn indien een pensioenfonds een dergelijke dekkingsgraad heeft en, indien van toepassing, de procedure die voor deze situatie is afgesproken (art. 46, lid 1, onderdeel c jo. art. 44, lid 1, onderdeel sub e Besluit uitvoering PW en Wvb);

5.a. Besluitvormingsproces transitieplan

De pensioenfondssector staat voor de uitdaging de verschillende generaties mee te nemen in de totstandkoming van evenwichtige besluitvorming en deze ervan te overtuigen dat het uitgangspunt van evenwichtige belangenafweging tussen verschillende generaties, ondanks de onzekerheid van pensioen, nog altijd kern van het pensioenbeleid van elk fonds is.

Om de overgang van het oude naar het nieuwe pensioenstelsel evenwichtig en zorgvuldig te laten verlopen, worden kaders geboden voor een evenwichtige transitie (inclusief overgangsrecht). De transitie ziet toe op de overstap naar een premieregeling met een leeftijdsonafhankelijke premie, inclusief alle afspraken over invaren (van de oude rechten) naar de nieuwe pensioenovereenkomst, compensatie en een evenwichtige uitkomst.

De afschaffing van de doorsneesystematiek, de overstap op een nieuwe pensioenregeling, het wel of niet invaren (inclusief het al dan niet opteren voor het transitie-FTK) en de eventuele compensatie moet vanuit een integraal perspectief van evenwichtige belangenafweging worden bekeken.

Het waarborgen van een voor alle generaties evenwichtige transitie is een verantwoordelijkheid van zowel sociale partners als het pensioenfonds. Een evenwichtige belangenafweging draagt bij aan de kwaliteit van het besluit en de acceptatie van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden en werkgever en hiermee draagvlak voor het besluit.

Voor vertrouwen en draagvlak voor het nieuwe stelsel is een goede invulling van deze evenwichtige belangenafwegingen duidelijke communicatie hierover essentieel. Het bestuur van PFAB heeft hiervoor een beleid evenwichtige belangenafweging gebruikt.

Uitgangspunt was het Transitieplan sociale partners architectenbureaus, zoals dat in juli 2024 door sociale partners ondertekend aan het pensioenfonds voor de architectenbureaus is verzonden.

De sleutelfunctiehouders hebben na de beeld- en oordeelsvorming door het bestuur een risico-opinie opgesteld. Het bestuur heeft op basis van de beschikbare informatie op 22 januari 2025 het bestuurlijke gesprek gevoerd over de evenwichtigheid van de transitie en een voorgenomen besluit over invaren genomen.

In januari en februari 2025 is dit voorgenomen besluit en de overwegingen van het bestuur die hieraan ten grondslag liggen gedeeld met het VO (adviesrecht) en de RvT (goedkeuringsrecht). Beide gremia hebben extra vergaderingen gepland om hierover te spreken, zowel met bestuur als fondsadviseurs.

Op 28 maart 2025 heeft het VO positief advies uitgebracht over het voorgenomen invaarbesluit. Bij dit positieve advies zijn vanuit het VO procesmatige aanbevelingen gedaan aan het bestuur van PFAB. Deze hebben niet geleid tot inhoudelijke wijzigingen.

Op 23 april 2025 heeft het bestuur het advies van het VO besproken en haar definitieve invaarbesluit genomen.

De RvT heeft op 14 mei 2025 besloten goedkeuring te verlenen onder een aantal voorwaarden aan het besluit van het bestuur om uitvoering te geven aan het verzoek van sociale partners om een interne waardeoverdracht plaats te laten vinden. Hierbij wordt al het aanwezige vermogen per 1 januari 2027 overgedragen naar de nieuwe solidaire premieregeling.

De voorwaarden voor goedkeuring zijn:

- datakwaliteit voldoet aan alle eisen inclusief een goedkeurende verklaring van de accountant;
- contracten met uitbestedingspartijen zijn gefinaliseerd;
- het definitieve implementatieplan is een goede weergave en uitwerking van hetgeen wij hier goedkeuren en bevat geen nieuwe of andere regels;
- dat de kwantitatieve maatstaven binnen de bandbreedtes vallen.

5.b. Wijze van vaststelling evenwichtigheid transitieplan

In paragraaf 4c11 is de onderbouwing van de evenwichtige belangenbehartiging uitgewerkt. PFAB heeft haar adviseur Triple A gevraagd om een analyse uit te voeren. Uitgangspunten daarbij waren het evenwichtigheidskader van het fonds, het transitieplan van sociale partners en een gedefinieerde set met gevoeligheidsanalyses.

De uitkomsten van deze berekeningen met een nadere duiding door PFAB zijn vastgelegd in het verantwoordingsdocument. Dit document is in opdracht van de PC voorbereid en aangepast en voorzien van een advies. Dit is in verschillende stappen (beeldvormend, oordeelsvormend en besluitvormend) voorgelegd aan het bestuur, met als uitkomst de vaststelling door het bestuur.

5.c. Wijze van vaststelling uitvoerbaarheid transitieplan

Het transitieplan is door PFAB voorgelegd aan de pensioenuitvoeringsorganisatie APG. APG heeft het beoordeeld. Hieronder de terugkoppeling van APG:

Uitgangspunten en toets criteria

T.b.v. het maken van de uitvoeringstoets heeft het Expertteam Pensioen van Straks van APG de volgende documenten ontvangen van het klantteam Pensioenfonds PFAB ter beoordeling:

1. Het Transitieplan sociale partners architectenbureaus (versie juli 2024);
2. Communicatie tussen bestuursbureau PFAB en sociale partners.

Op basis van de aangeleverde documentatie heeft het expertteam bij de beoordeling een onderscheid aangebracht in twee verschillende categorieën:

1. De nieuwe pensioenregeling
2. De financiële opzet

Het expertteam heeft een analyse gemaakt of er eventuele afwijkingen van de standaard van de Modulaire Regeling aanwezig zijn en waar informatie ontbreekt of onduidelijkheden zijn. De voorstellen zijn langs de volgende assen beoordeeld:

- Deelnemersperspectief (uitlegbaarheid naar en impact op de deelnemer)
- Uitvoerbaarheid (maakbaarheid en haalbaarheid voor zowel invaren als de nieuwe regeling)
- Complexiteit

Bij de beoordeling is gekeken naar de (tot nu toe bekende) wensen van PFAB. Het vermogensbeheer is ondergebracht bij een externe partij en is daarom door APG niet beoordeeld.

Ook buiten scope van de uitvoeringstoets is een beoordeling op de volledigheid van (de onderbouwing in) het transitieplan met het oog op de bepaling van de evenwichtigheid van de transitie, waar toezichthouder DNB wel expliciet aandacht aan besteed bij haar beoordeling van de implementatieplannen. In het bijzonder verwacht APG dat onderbouwing ten aanzien van de evenwichtigheid van de solidariteitsreserve door DNB gevraagd gaat worden deze uit te breiden. Mocht naar aanleiding hiervan het transitieplan gewijzigd worden op punten die raken aan pensioenregeling, overgangsrecht of financiële opzet, dan zal op deze onderdelen opnieuw een uitvoeringstoets moeten worden gedaan.

Conclusie

“Op basis van het transitieplan zijn geen onmogelijkheden gevonden, onder voorbehoud van verduidelijking van enkele elementen van de beoogde pensioenregeling.

APG ziet op basis van de aangeleverde stukken geen aanleiding om aan te nemen dat bij nadere uitwerking tegen onmogelijkheden in de uitvoering wordt aangelopen.

Haalbaarheid per 1 januari 2027 is op basis van huidige informatie, onder voorwaarden, mogelijk.

De beoordeling van het tijdig (per 1 januari 2027) kunnen uitvoeren, kan door het ontbreken van (duidelijkheid op) enkele onderdelen van nadere uitwerking van de regeling en de financiële opzet niet volledig worden gedaan. De onderdelen van de regeling die wel duidelijk zijn kunnen tijdig per 1 januari 2027 worden geïmplementeerd en uitgevoerd, mits de modulaire regeling wordt gevolgd. Voor hetgeen we nu niet lezen, gaan we er vanuit dat PFAB de modulaire regeling volgt. Waar dat niet het geval is, zal een nieuwe uitvoeringstoets gedaan moeten worden. En hierbij geldt dat hoe eerder deze punten duidelijk zijn, hoe meer er mogelijk is in het kader van haalbaarheid per 1 januari 2027.”

Bij deze conclusie was een overzicht van onduidelijkheden in de nieuwe pensioenregeling gevoegd. Deze zijn besproken in de PC van 10 januari 2025 en de bestuursvergadering van 23 april 2025 en

worden onderkend door het bestuur van PFAB. Daar waar APG aangeeft dat het transitieplan niet duidelijk is, wordt dat in dit implementatieplan verder verduidelijkt. Op de twee punten waar het transitieplan afwijkt van de modulaire, kiest het bestuur ervoor om de modulaire regeling te volgen. Zie ook de paragraaf toelichting op afwijking transitieplan.

Vermogensbeheer en beleggingsadministratie

Aan CTI en CACEIS is ook gevraagd of de transitie voor hen uitvoerbaar is. Hun rol in de transitie is aanzienlijk kleiner dan die van APG, maar wel cruciaal bij de overstap. Zij hebben de toets uitgevoerd aan de hand van het concept implementatieplan (zie ook paragraaf 2b1). Hieronder een samenvatting van de toetsen en resultaten.

CTI heeft het concept implementatieplan beoordeeld. Zij hebben zich geconcentreerd op:

- de technische uitvoerbaarheid van de pensioenovereenkomst;
- de risico's die verband houden met de uitvoering van de pensioenovereenkomst.

Samenvattend concluderen zij dat het inderdaad haalbaar dat het pensioenfonds voor de Architectenbureaus op 1 januari 2027 kan invaren.

CACEIS heeft ook haar conclusies van de uitvoeringstoets op maakbaarheid en haalbaarheid gedeeld. Zij bevestigt op basis van het concept implementatieplan dat dit voor haar uitvoerbaar is per 1-1-2027.

5.d. Toets op conformiteit van het transitieplan met wettelijke voorschriften

Er is getoetst of de wijze waarop door het fonds uitvoering zal worden gegeven aan de nieuwe pensioenovereenkomst in overeenstemming is met de toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder de wetgeving over gelijke behandeling. Hieraan is aandacht in dit plan gegeven in hoofdstuk 2 met een nadere onderbouwing in hoofdstuk 4. Verder is de toepasselijke regelgeving getoetst via het voorgeschreven invaarsjabloon van DNB.

Ten aanzien van de toedeling van rendementen heeft DNB op 28 april 2025 een Q&A gepubliceerd. Daaruit blijkt dat alleen het additief toedelen van rendementen is toegestaan. PFAB conformeert zich hieraan.

5.e. Toelichting op afwijking transitieplan

Het transitieplan beschrijft de voorgestelde regeling. PFAB herhaalt en bevestigt hieronder de (interpretatie van) de uitgangspunten van sociale partners:

De volgende uitgangspunten van de regeling worden in het transitieplan benoemd, waar nodig staat in de kolom interpretatie hoe deze uitgangspunten zijn meegenomen in dit implementatieplan.

Onderwerp	Nieuwe regeling	Interpretatie
Karakter regeling	Solidaire premieregeling	
Premieverdeling werkgever/werknemer	55/45	
Premie	Voorlopig kan het pensioenfonds rekenen met de huidige pensioenpremie van 24,5%. Mochten in de toekomst sociale	De vaste totaalpremie is inclusief spaarpremie en alle losse premie componenten. De premiebestanddelen

	partners een andere pensioenpremie afspreken, dan zal het pensioenfonds zo spoedig mogelijk worden ingelicht.	worden omgerekend naar een percentage van de pensioengrondslag.
Pensioenrichtleeftijd	AOW-leeftijd	
Pensioengevend inkomen	Salaris, vakantiegeld, vaste jaarlijkse uitkering	
Peilmoment pensioengevend inkomen	Maandelijks	
Maximaal pensioengevend salaris	In 2025 maximaal € 91.654, dit wordt jaarlijks verhoogd met de stijging van de cao-lonen in de branche.	
Franchise	In 2025 € 18.749. Deze wordt jaarlijks verhoogd met de loonindex en bedraagt minimaal de franchise volgens de fiscale wetgeving.	De totaalpremie is inclusief spaarpremie en alle losse premiecomponenten. Alle onderdelen worden omgerekend naar een percentage pensioengrondslag, waarbij voor die pensioengrondslag de franchise van toepassing is. Voor de opbouw van ouderdomspensioen en partnerpensioen+ geldt dat de spaarpremie die dus een franchise kent van toepassing is. Bij wezenpensioen bij overlijden na pensionering geldt indirect ook een franchise, omdat dit 14% van het ingegaan ouderdomspensioen is. Voor de risicoproducten partnerpensioen en wezenpensioen (bij overlijden voorafgaand aan pensionering) geldt een dekking als percentage pensioengevend inkomen, dus daar is geen franchise van toepassing. Voor het risicoproduct tijdelijk partnerpensioen geldt dat het niveau afhankelijk is van de franchise. Voor het risicoproduct premievrijstelling bij

		arbeidsongeschiktheid geldt dat de premievrijstelling voor de spaarpremie een percentage van de pensioengrondslag is en dus een franchise kent.
Pensioengrondslag	Pensioengevend salaris -/- franchise	Zie franchise.
Ouderdomspensioen	De onderhandelingsdelegaties van de sociale partners hebben besloten dat de beoogde ambitie voor het pensioenresultaat 73% van de gemiddelde pensioengrondslag is na 42 deelnemersjaren. Sociale partners streven ernaar dat de kans op het bereiken van deze ambitie meer dan 60% bedraagt.	
Partnerpensioen bij overlijden voor pensionering	Risicobasis Tijdelijk partnerpensioen: AOW-franchise (ca € 18.700 in 2025) tot AOW-leeftijd partner. Levenslang partnerpensioen: 30% van het gemaximeerde pensioengevende salaris.	Voor het levenslange partnerpensioen wordt uitgegaan van het gemiddelde parttime percentage in het jaar voor overlijden. In het transitieplan staat dat het tijdelijk partnerpensioen meebeweegt met de AOW-franchise. Volledigheidshalve merkt het bestuur op dat dit geïnterpreteerd wordt als de dekking voor het nog niet ingegane tijdelijk partnerpensioen. Na ingang beweegt de uitkering mee met de collectieve uitkeringsfase.
Partnerpensioen bij overlijden na pensionering	70% van het ouderdomspensioen	
Wezenpensioen bij overlijden voor pensionering	12% van het pensioengevende salaris tot leeftijd 25 van de halfwees. Verdubbeling voor een volle wees.	Daar waar gesproken wordt over pensioengevend salaris, wordt uitgegaan van het maximaal pensioengevend salaris.
Wezenpensioen bij overlijden na pensionering	14% van het ouderdomspensioen tot leeftijd 25 van de halfwees. Verdubbeling voor een volle wees.	Het gaat om de dekking. Het bestuur heeft op advies van APG besloten om in tegenstelling tot de kwalitatieve omschrijving in de tekst van sociale partners, dit op risicobasis te financieren.

		Er wordt uitgegaan van het gemiddelde parttime percentage van de deelnemer in het jaar voor overlijden.
Vrijstelling premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid	Ja	Arbeidsongeschikte deelnemers hebben naast premievrije opbouw ook recht op dezelfde risicodekkingen bij overlijden als actieve deelnemers. Uitgangspunt bij het vaststellen van de hoogte van de premievrijstelling is het gemiddelde parttime percentage in het jaar voor overlijden en het laatste inkomen voorafgaand aan de 1e ziektedag.
Vrijwillige voortzetting	Ja, gedurende de wettelijk toegestane termijn. Deze is 3 jaar, met uitzondering van deelnemers die winst uit onderneming maken daarvoor is deze termijn 10 jaar.	
Flexibiliseringsmogelijkheden	Deeltijdpensioen Hoog/laag en Laag/hoog Vervroegen en uitstellen pensioendatum Uitruil partnerpensioen in ouderdomspensioen	PFAB gaat ervan uit dat in de aanpassing van de verplichtstelling wordt meegenomen dat de verplichtstelling doorloopt tot 5 jaar na de AOW-datum. Daarmee lopen opbouw en risicodekkingen door tijdens het uitstel van de pensioendatum.
Omvang solidariteitsreserve	Maximaal 5%	
Doelen solidariteitsreserve	Voorkomen van dalingen van ingegane uitkeringen. Aanvullen negatieve persoonlijke pensioenvermogens naar 0.	Prioritering aangepast gezien het wettelijke verbod op negatieve pensioenvermogens en aanvullen en afkomen van algemene reserve toegevoegd. Leidt tot de volgende doelen en prioritering: 1) Aanvullen negatieve persoonlijke pensioenvermogens naar 0. 2) Het aanvullen en afkomen van de algemene reserve. 3) Voorkomen van dalingen van ingegane uitkeringen.

Vulling solidariteitsreserve	Uit het positieve overrendement tot maximaal 10% van het positieve overrendement.	
------------------------------	---	--

Eindleeftijd wezenpensioen

In het transitieplan beschrijven sociale partners dat het wezenpensioen doorloopt tot de 25ste verjaardag van de wees. De modulaire regeling van APG gaat echter uit van een wezenpensioen dat doorloopt tot de laatste dag van de maand waarin de wees 25 wordt. Deze wijziging heeft geen materiële impact op de premies en voorzieningen van het fonds. Wanneer het fonds afwijkt van de standaard bij APG, brengt dit extra complexiteit (bijvoorbeeld afwijkende communicatie) en kosten met zich mee.

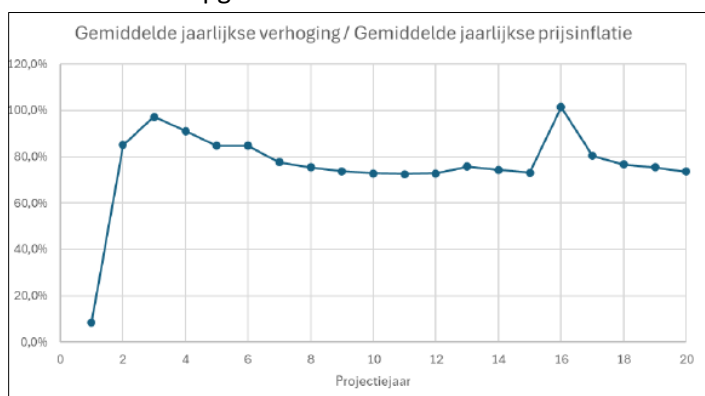
Financiering wezenpensioen na pensioendatum

APG heeft in haar modulaire regeling een risicodekking voor het wezenpensioen na pensioendatum opgenomen. Sociale partners hebben het in het transitieplan over kapitaalgedekt. Naar de mening van het bestuur is de intentie van sociale partners om ook na pensioendatum in een uitkering voor wezen te voorzien. Deze intentie onderschrijft het bestuur. Daarbij sluit het bestuur qua methode van uitvoering aan bij de standaard van APG.

De mate waarin inflatie kan worden bijgehouden

Met betrekking tot de mate waarin inflatie bijgehouden kan worden, benadrukken sociale partners dat zij streven naar een inrichting waarbij de reële uitkeringen op peil blijven. Bij het opstellen van het transitieplan is gerekend met een standaard, niet geoptimaliseerd beleggingsbeleid van waaruit rond 50% van de inflatie bijgehouden kon worden. Gegeven dit (lage) percentage hebben sociale partners het fonds verzocht om in de fase van opdrachtaanvaarding nadrukkelijk te streven naar een inrichting waarbij de reële uitkeringen op peil blijven.

Het fonds heeft gehoor gegeven aan het verzoek van sociale partners en het beleggingsbeleid geoptimaliseerd. Gegeven het geoptimaliseerde beleid en uitgaande van een dekkingsgraad van 115% laten de kwantitatieve analyses zien dat naar verwachting de uitkering ná de pensioendatum voor ongeveer 80% de inflatie bij kan houden. De verwachte stijging over de jaren in de uitkeringsfase is onderstaand opgenomen.

Deze grafiek toont de gemiddelde jaarlijkse verhoging van een uitkeringsgerechtigde afgezet tegen de gemiddelde prijsinflatie uit de scenarioset per jaar. Omdat er sprake is van een uitkeringscollectief geldt dit voor alle pensioengerechtigden. De afwijking in het eerste jaar is het gevolg van de rentedip in de scenarioset.

5.f. Financiële grenzen voorwaardelijk aan transitieplan

De ambitie bestaat om op de transitiedatum voldoende fondsvermogen te hebben waarmee enerzijds de wettelijk benodigde buffers voldoende gevuld kunnen worden en anderzijds een compensatieregeling kan worden gefinancierd.

Sociale partners hebben samen met PFAB verschillende financiële en economische scenario's verkend. In deze scenario's kan het transitieplan worden uitgevoerd. In dat kader zijn de doelstellingen voor een evenwichtige transitie en de daarbij geldende prioriteringsregels robuust geformuleerd.

Daarbij hebben sociale partners de dekkingsgraad waarbij geen nadere besluitvorming meer nodig is, vastgesteld op 105%. Als op het transitiemoment de dekkingsgraad op of boven deze grens ligt, wordt naar de mening van sociale partners in voldoende mate voldaan aan de transitie-doelstellingen, rekening houdend met de aangegeven prioritering, en de transitie-effecten.

5.g. Afspraken bij overschrijding financiële grenzen transitieplan

Wanneer blijkt dat niet aan de kwantitatieve grenzen voor invaren wordt voldaan en daarbij tevens het oordeel is dat er niet langer sprake is van een evenwichtige transitie op basis van de gemaakte afspraken, dan zullen sociale partners opnieuw met elkaar in gesprek gaan.

Daarbij zijn er verschillende mogelijke uitkomsten:

- Als sociale partners op tijd passende nieuwe afspraken maken, kan op basis van deze afspraken per 1 januari 2027 worden ingevaren.
- Als sociale partners niet op tijd tot nieuwe passende afspraken kunnen komen, wordt later ingevaren.
- Wanneer sociale partners helemaal geen overeenstemming bereiken, kan er niet worden ingevaren.

Bijlage 1: Risicotabel APG

Een groot deel van de risico's doet zich voor bij de PUO APG. Zij hebben hiertoe een programma ingericht: Pensioen van Straks (PvS). In deze bijlage staan de risico's en maatregelen beschreven.

Hierna is de tabel opgenomen met de belangrijkste generieke risico's rondom de transitie, inclusief de belangrijkste beheersing. Bij deze tabel zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Uitgangspunt In het plan is beschreven dat reguliere beheersing voor / na transitie is geborgd, onder andere via ISAE en beleid
 Definities "Voor": alles tot aan bevroren stand
 "Tijdens": invaren
 "Na": alles na invaren (regulier en terugwerkende kracht (TWK))

Het moment waarop een risico beheerst moet worden bepaald of het voor, tijdens of na transitie is.

Categorie	V/T/N	Risico	Beheersing (belangrijkste, niet-limitatief)
Algemene toelichting risicomanagement APG			Periodiek voert de eerste lijn kwaliteitsmanagement, de tweede lijn riskmanagement en de derde lijn audits binnen het programma uit om de kwaliteit van programma en deliverables te borgen, uitmondend in een periodieke House of Comfort- (HoC-)rapportage.
Operationeel	Voor / Tijdens	Het risico dat onterecht gesteund wordt op reguliere beheersings(maatregelen).	Periodiek stelt eerstelijns kwaliteitsmanagement PvS vast dat er geen indicaties zijn van ineffectieve beheersingsmaatregelen.
Juridisch/Operationeel/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de Wtp niet juist en/of volledig is vertaald naar transitiedeliverables ten	Periodiek voert APG compliance toets(en) uit, waarbij wordt beoordeeld of APG de Wtp-vereisten heeft vertaald naar deliverables t.b.v.

		behoefte van de implementatie van de Wtp.	de implementatie van de Wtp. Periodieke voert APG compliance toets(en) uit, vanuit het Wtp-verplichtingenregister om vast te stellen dat in alle opzichten wordt voldaan aan de eisen van de Wtp.
Operationeel/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat keuzes rondom de pensioenregeling niet of moeilijk uitvoerbaar zijn	Periodiek voert APG een uitvoeringstoets uit op de haalbaarheid / maakbaarheid / uitvoerbaarheid van een fonds waarbij beoordeeld wordt of het reglement haalbaar / maakbaar / uitvoerbaar is .
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat nieuwe processen en systemen niet voldoen aan Wtp-verplichtingen	APG heeft in haar procesmethodiek om te komen tot nieuwe processen en systemen het uitgangspunt risk en compliance by design verankerd om te voldoen aan de Wtp-verplichtingen. Periodieke voert APG compliance toets(en) uit, vanuit het Wtp-verplichtingenregister om vast te stellen dat in alle opzichten wordt voldaan aan de eisen van de Wtp. APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang).
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat nieuwe processen en systemen niet tijdig gereed zijn en niet adequaat functioneren voor de transitie	Periodiek beoordeelt het programmamanagement PvS APG de status en de voortgang van het programma aan de hand van de planning (inclusief het kritieke pad) en de voortgangsrapportage. Bij afwijkingen worden corrigerende acties uitgezet.

			Binnen APG (meer specifiek Blok 4 PvS) is een beheersingsraamwerk opgezet dat de juiste / volledige en ti APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang).
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat noodzakelijke input van externe belanghebbenden niet tijdig beschikbaar is	Periodiek beoordeelt het programmamanagement PvS APG de status en de voortgang van het programma aan de hand van de planning (inclusief het kritieke pad) en de voortgangsrapportage. Bij afwijkingen worden corrigerende acties uitgezet. Periodiek vindt afstemming plaats met externe belanghebbenden (fondsen, toezichthouders, accountants, externe vermogensbeheerders enz.) waarbij aandacht is voor onderlinge afstemming, deliverables en deadlines. Wanneer externe belanghebbenden, met name aanleverende partijen, niet conform afspraak (tijdig, juist) aan APG leveren, vindt escalatie plaats via de ingerichte transitie governance.
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat door werkzaamheden ten behoeve van de transitie de continuïteit en betrouwbaarheid van de	APG beheerst de continuïteit en betrouwbaarheid van de bestaande dienstverlening middels de monitoring van SLA's, KPI's en kwaliteit van de interne beheersing en bijbehorende werking van de controlframeworks, waarbij eventuele

		bestaande dienstverlening niet gewaarborgd is	afwijkingen worden opgevolgd, evenals de opvolging van issues en incidenten. APG heeft naast de reguliere organisatie een programmaorganisatie PvS ingericht om de continuïteit en betrouwbaarheid van de bestaande dienstverlening te borgen. Hierbij horend is een governance ingericht, waarbij afstemming plaatsvindt over prioriteiten en inzet van capaciteit in het programma PvS en in de lijn. Deze governance wordt jaarlijks door het MT PvS APG heroverwogen en geaccordeerd t.b.v. effectieve besturing van het programma.
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de beheersing van nieuwe processen en systemen niet tijdig gereed is en niet adequaat functioneert	APG heeft in haar procesmethodiek om te komen tot nieuwe processen en systemen het uitgangspunt risk en compliance by design verankerd om te borgen dat interne beheersing en formele beheersingsraamwerken gerealiseerd wordt bij de implementatie van nieuwe processen en systemen. Periodiek beoordeelt het programmamanagement PvS APG de status en de voortgang van het programma aan de hand van de planning (inclusief het kritieke pad) en de voortgangsrapportage, waar de oplevering van het nieuwe beheersingsraamwerk (ISAE), onderdeel van uit maakt. Bij afwijkingen worden corrigerende acties uitgezet. APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en

			systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang), inclusief beheersing. Periodiek vindt afstemming plaats met de externe accountant om tijdig overeenstemming te krijgen over de nieuw in te richten assuranceraamwerken.
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de verbinding met de vermogensbeheerder(s) niet tijdig wordt gerealiseerd en niet adequaat functioneert	APG heeft een programmaorganisatie PvS ingericht, waarbij de inrichting van de governance afstemming met APG AM over deliverables, prioriteiten en inzet van capaciteit borgt en betrokkenheid van AM-capaciteit bij relevante onderdelen van het programma PvS geregeld is. Periodiek beoordeelt het programmamanagement PvS APG de status en de voortgang van het programma aan de hand van de planning (inclusief het kritieke pad) en de voortgangsrapportage, waar de verbinding met de vermogensbeheerder onderdeel van uit maakt. Bij afwijkingen worden corrigerende acties uitgezet. APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang), inclusief verbindingsfunctie. In geval van een externe vermogensbeheerder:

			Periodiek vindt afstemming plaats met externe belanghebbenden (fondsen, toezichthouders, accountants, externe vermogensbeheerders enz.) waarbij aandacht is voor onderlinge afstemming, deliverables en deadlines. APG legt afspraken tijdens en na transitie met fondsen en andere stakeholders (waaronder externe vermogensbeheerder) vast in een transitie-SLA.
Operationeel/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de organisatie (medewerkers) niet tijdig klaar is voor de uitvoering van de nieuwe dienstverlening	Het programma PvS APG voert door middel van Operational Readiness regie vanuit het programma op inbedding in de lijn, inclusief het klaarmaken van medewerkers voor de nieuwe dienstverlening. Operational Readiness is een apart initiatief om organisatie en medewerkers klaar te maken voor de uitvoering van de nieuwe dienstverlening, inclusief wat daaronder valt zoals opleidingen, voorbereiden ingebruikname nieuwe processen en systemen, wegwerken werkvoorraden etc. Periodiek vindt afstemming plaats met de lijn waarbij aandacht is voor de onderlinge samenhang, deliverables en deadlines.
Governance/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de organisatiestructuur niet passend is voor de uitvoering van de nieuwe dienstverlening	Het programma PvS APG voert door middel van Operational Readiness regie vanuit het programma op inbedding in de lijn, inclusief het eventueel aanpassen van de organisatie aan de nieuwe dienstverlening.

			Periodiek vindt afstemming plaats met de lijn waarbij aandacht is voor de onderlinge samenhang, deliverables en deadlines.
Operationeel/ Uitbesteding/ Juridisch	Na	Het risico dat de dienstverlening na transitie niet is gewaarborgd door grote hoeveelheden klachten en geschillen naar aanleiding van de transitie	APG richt een klachten- en claimstraat in om de (mogelijk grote) toestroom van vragen / klachten van deelnemers te managen. APG draagt er zorg voor dat de in te richten klachten- en claimstraat ingericht wordt conform geldende wet- en regelgeving. Operational Readiness draagt zorg voor de opschaling van het callcenter om de (mogelijk grote) toestroom van vragen / klachten van deelnemers te managen. APG beheerst de continuïteit en betrouwbaarheid van de nieuwe dienstverlening middels de monitoring van SLA's, KPI's en kwaliteit van de interne beheersing en bijbehorende werking van de controlframeworks, waarbij eventuele afwijkingen worden opgevolgd, evenals de opvolging van issues en incidenten.
Operationeel/ Uitbesteding	Na	Het risico dat de dienstverlening na transitie niet is gewaarborgd door TWK-mutaties met betrekking tot de periode vóór transitie	APG draagt zorg voor een TWK-beleid, waarbij duidelijkheid bestaat over de aanpak en oplossingsrichting voor TWK-mutaties. APG beheerst de continuïteit en betrouwbaarheid van de nieuwe dienstverlening middels de monitoring van

			SLA's, KPI's en kwaliteit van de interne beheersing en bijbehorende werking van de controlframeworks, waarbij eventuele afwijkingen worden opgevolgd, evenals de opvolging van issues en incidenten.
Operationeel/ Uitbesteding	Na	Het risico dat de dienstverlening na transitie niet is gewaarborgd door de samenloop met nazorg (met name kinderziektes in processen en systemen, vragen van deelnemers)	Het programma PvS APG borgt middels de resourceplanning opschaling van capaciteit om nazorg, rework en eventuele incidenten op te lossen. APG beheerst de continuïteit en betrouwbaarheid van de nieuwe dienstverlening middels de monitoring van SLA's, KPI's en kwaliteit van de interne beheersing en bijbehorende werking van de controlframeworks, waarbij eventuele afwijkingen worden opgevolgd, evenals de opvolging van issues en incidenten.
Operationeel/ Uitbesteding	Na	Het risico dat TWK-mutaties na transitie foutief worden verwerkt	Op dit onderdeel regelt APG beheersing in, zodra er duidelijkheid is over de aanpak en oplossingsrichting voor TWK-mutaties. Dit is een integraal onderdeel van het inregelen van het proces rondom TWK-mutaties.
Operationeel/ Uitbesteding	Tijdens	Het risico dat de gegevensoverdracht van de oude systemen naar de nieuwe systemen bij transitie niet juist of niet volledig plaatsvindt	APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang). APG voert proefmigraties uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang).

			APG heeft een proces opgesteld waarin de beheersing ten aanzien van de invaarstraat en invaarberekening is beschreven, dat als doelstelling heeft de juiste en volledige transitie. Dit zal de basis zijn om verantwoording af te leggen met betrekking tot het tweede toetsmoment, dat voorzien wordt van externe assurance.
Operationeel/ Uitbesteding	Tijdens	Het risico dat er fouten worden gemaakt bij de omrekening en verdeling van pensioenaanspraken naar pensioenkapitalen	APG heeft een proces opgesteld waarin de beheersing ten aanzien van de invaarberekening en invaarstraat (inclusief actuariële factoren) is beschreven, dat als doelstelling heeft de juiste en volledige transitie. Dit zal de basis zijn om verantwoording af te leggen met betrekking tot het tweede toetsmoment, dat voorzien wordt van externe assurance.
Privacy/ Uitbesteding	Voor / Tijdens	Het risico dat privacygevoelige gegevens worden gelekt bij de gegevensoverdracht tijdens transitie (inclusief proefmigraties)	APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang). APG voert proefmigraties uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang). APG heeft een proces opgesteld waarin de beheersing ten aanzien van de invaarstraat en invaarberekening is beschreven, dat als doelstelling heeft de juiste en volledige transitie. Dit zal de basis zijn om verantwoording af te leggen met betrekking tot

			het tweede toetsmoment, dat voorzien wordt van externe assurance. Om de risico's ten aanzien van informatiebeveiliging, waaronder privacy, af te dekken heeft APG voor Data eXcellence (DX) aanvullend SOC II gevraagd.
Operationeel	Na	Het risico dat er bij deelnemers onvoldoende draagvlak is voor het nieuwe pensioenstelsel en/of nieuwe pensioenregeling	APG draagt zorg voor de inbedding van transitiecommunicatie tijdens de transitie en deelnemer communicatie na transitie in lijn met de wettelijke verplichtingen (waar mogelijk Wtp+). Programma PvS APG voert regie op het inrichten van klantreizen voor transitie en dienstverlening in Wtp met als doel adequate deelnemer dienstverlening (met aandacht voor draagvlak).
Operationeel/IT/ Uitbesteding	Voor	Het risico dat de communicatie voor transitie aan deelnemers niet voldoet aan de daaraan gestelde eisen (inhoud, juistheid, tijdigheid)	APG draagt zorg voor de inbedding van communicatie tot aan het moment van de transitie in lijn met de wettelijke verplichtingen op basis van reguliere beheersing in de lijn. Programma PvS APG voert regie op het inrichten van klantreizen voor transitie met als doel adequate deelnemer dienstverlening. Periodiek voert APG compliance toets(en) uit, vanuit het Wtp-verplichtenregister om vast te stellen dat in alle opzichten wordt voldaan aan de eisen van de Wtp, waaronder de communicatie aan deelnemers.

Operationeel/IT/ Uitbesteding	Na	Het risico dat de communicatie na transitie aan deelnemers niet voldoet aan de daaraan gestelde eisen (inhoud, juistheid, tijdigheid)	APG heeft in haar procesmethodiek om te komen tot nieuwe processen en systemen het uitgangspunt risk en compliance by design verankerd om te voldoen aan de Wtp-verplichtingen. APG draagt zorg voor de inbedding van communicatie na het moment van de transitie (nieuwe dienstverlening) in lijn met de wettelijke verplichtingen op basis van reguliere beheersing in de lijn. Programma PvS APG voert regie op het inrichten van klantreizen voor dienstverlening in de Wtp met als doel adequate deelnemer dienstverlening .
IT/Uitbesteding/ Privacy	Voor	Het risico dat de informatiebeveiliging binnen de nieuwe systemen onvoldoende gewaarborgd is	APG heeft in haar procesmethodiek om te komen tot nieuwe processen en systemen het uitgangspunt risk en compliance by design verankerd om te borgen dat interne beheersing en formele beheersingsraamwerken gerealiseerd worden bij de implementatie van nieuwe processen en systemen. Hier maakt informatiebeveiliging onderdeel van uit.
IT/Uitbesteding	Voor	Het risico dat de nieuwe systemen niet in het bestaande IT-landschap passen	APG draagt zorg voor een integraal nieuwe IT-architectuur, waarin zowel gecontinueerde bestaande systemen als nieuwe systemen meegenomen worden. APG voert ketentests uit, waarbij de juistheid van opgeleverde processen en systeemfunctionaliteiten wordt beoordeeld (afzonderlijk en in samenhang).

Governance/ Uitbesteding	Voor / Tijdens / Na	Het risico dat de samenwerking tussen pensioen- en vermogensbeheer onvoldoende effectief is	Periodiek vindt afstemming plaats met externe belanghebbenden (fondsen, toezichthouders, accountants, externe vermogensbeheerders enz.) waarbij aandacht is voor onderlinge afstemming, deliverables en deadlines.
Uitbesteding	Voor / Tijdens / Na	Het risico dat de continuïteit van bij de transitie betrokken (onder)uitbestedingspartners in gevaar komt	Met de (onder)uitbestedingspartners zijn in lijn met het geldende thirdpartymanagement-raamwerk van APG contractuele afspraken gemaakt om de continuïteit te borgen, inclusief bijbehorende Assurance vereisten waaraan deze onder uitbestedingen dienen te voldoen. Periodiek vindt afstemming plaats met externe belanghebbenden (fondsen, toezichthouders, accountants, externe vermogensbeheerders enz.) waarbij aandacht is voor onderlinge afstemming, deliverables en deadlines en de risico's voor de continuïteit van de (onder)uitbestedingspartners.
Uitbesteding	Voor / Tijdens / Na	Het risico dat (onder)uitbestedingspartners onvoldoende tijd / capaciteit hebben voor de transitie	Met de (onder)uitbestedingspartners zijn in lijn met het geldende thirdpartymanagement-raamwerk van APG contractuele afspraken gemaakt om de continuïteit te borgen, inclusief bijbehorende Assurance vereisten waaraan deze onder uitbestedingen dienen te voldoen. Periodiek vindt afstemming plaats met externe belanghebbenden (fondsen, toezichthouders, accountants, externe vermogensbeheerders enz.) waarbij aandacht is voor onderlinge afstemming, deliverables en deadlines en de risico's voor de continuïteit van de (onder)uitbestedingspartners.

			Periodiek beoordeelt het programmamanagement PvS de status en de voortgang van het programma aan de hand van de planning (inclusief het kritieke pad) en de voortgangsrapportage. Bij afwijkingen worden corrigerende acties uitgezet.
Uitbesteding/ Privacy	Voor / Tijdens / Na	Het risico dat de procesbeheersing en informatiebeveiliging van bij de transitie betrokken (onder)uitbestedingspartners van onvoldoende niveau zijn	Om de risico's ten aanzien van informatiebeveiliging af te dekken heeft APG voor Festina aanvullend ISAE type I en II rapporten gevraagd. Om de risico's ten aanzien van informatiebeveiliging af te dekken heeft APG voor DX aanvullend SOC II gevraagd.
Juridisch	Voor / Tijdens / Na	Het risico dat de pensioenuitvoerder aansprakelijk wordt gesteld voor gemaakte fouten in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (inclusief niet naleven van wet- en regelgeving)	

Bijlage 2: Onder uitbestedingen

Bijgevoegd een overzicht van de onder uitbestedingen via APG, CTI en CACEIS

Keteninzicht PFAB* (Groep, DWS FB en AM onderuitbestedingen)

Ultiem moederbedrijf dienstverlener	Moederbedrijf dienstverlener	Gecontracteerde dienstverlener	Service naam	Onderaannemer 1	Onderaannemer 2 (3, etc.)	Assurance onderaannemers
-	-	SAP Nederland B.V.	Beheer en hosting van SAP HANA inclusief opslag van fondsdata	Equinix Datacenter	-	SOC2 type II
-	Excellence Groep B.V.	T&T COMPET&T B.V.	Beheer van de volgende diensten: - dienst BRP, Aansluiting Basis registratie personen - dienst HR, Aansluiting Handelsregister (KvK) - dienst BBX, Aansluiting Berichtenbox MijnOverheid	Cyso datacenter	-	ISO27001 en ISAE3402 type II
-	Adobe Systems	Adobe Systems Software Ireland LTD	Hosting van de tool Marketing Automation	Amazon Web Services	Microsoft Azure	1. SOC 2 type II; 2. SOC 2 type II
-	Microsoft Ireland Research ULC	Microsoft B.V.	Gebruik CRM Online voor relatiebeheer met werkgevers, koepels, fondsen en sociale partners	Microsoft Azure	AGI Global Holdings Cooperatie	Supplier Security and Privacy Assurance(SSPA)
-	-	Hyfen B.V.	Beheer/hosting van de PIVT - Pension Infrastructure value transfer - mijnpensioenwaardeoverdracht.nl	Microsoft Azure	-	SOC 2 type II
-	Hortonworks, Inc	Cloudera	Technisch management van het APG Data warehouse platform	Amazon Web Services	-	SOC 2 type II
-	-	Flanderijn B.V.	Bijzondere incassowerkzaamheden	Proxsys	2. Datacenter Digital Realty Amsterdam 3. Datacenter Dataplace Alblasdendam	1. ISAE 3000 II 2. ISO 27001 3. ISAE 3402 type II
-	eXcellence Group B.V.	Data eXcellence B.V.	Migratie van de data en het uitvoeren van de invaerberekening (PvS)	Previder	-	SOC2 type II
-	-	Festina Finance A/S	- Levering software oplossing die geschikt is voor de kapitaal en polisadministratie (PvS) - Value Transfer module (als onderdeel van de verbindingfunctie; als potentiële uitbreiding op Festina Life, het polis- en kapitaaladministratiesysteem)	AWS	2. Azure AD 3. GitHub	ISAE3000A type II
-	-	Camunda Services GMBH	Camunda draagt zorg voor het invullen van de proces-orchestratielaag voor het nieuwe pensioensysteem. Ofwel: Het coördineren, synchroniseren en monitoren van meervoudige geautomatiseerde workflows in een organisatie.	-	-	-
-	Elastic N.V.	Elastic International B.V.	Elastic is een cloud database oplossing (een SAAS dienst) voor het opslaan van data (vanuit Camunda).	Microsoft Azure	-	SOC-2 type II ISO 27.001, STAR
-	Microsoft Ireland Research ULC	Microsoft B.V.	Beheer en hosting van kantoorautomatisering Microsoft Office 365	Microsoft Azure	AGI Global Holdings Cooperatie	Supplier Security and Privacy Assurance(SSPA)
-	SALESFORCE, INC.	Salesforce (voorheen Mulesoft)	Beheer van Enterprise Service Bus (Mulesoft), Subscription Anypoint Platform Program en Mulesoft CloudHub	Amazon Web Services	-	SOC2
-	Microsoft Ireland Research ULC	Microsoft B.V.	Beheer en hosting van Azure IAAS/PAAS	Microsoft Azure	AGI Global Holdings Cooperatie	Supplier Security and Privacy Assurance(SSPA)
Beursgenoteerd (NYSE:FIS)	Fidelity National Information Services Inc.	FIS Capital Markets US LLC	Betalingsverkeer software (product: Trax)	Digital Realty	-	ISO27001, SOC2 Type II

Keteninzicht PFAB (Groep, DWS FB en AM strategische dienstverleners)

Ultiem moederbedrijf dienstverlener	Moederbedrijf dienstverlener	Gecontracteerde dienstverlener	Service naam	Onderaannemer 1	Onderaannemer 2 (3, etc.)	Assurance onderaannemers
-	-	DMSB data-print-mail	Printen, couverteren en voorbereiden van verzendingen ten behoeve van deelnemers en werkgevers communicatie	Sysworks	-	-
Keylane Topholding B.V.	Keylane Groep B.V.	Keylane Life and Pension B.V.	Keylane levert de Lifetime software in softwarepakketten.	-	-	-
-	EQUANS Nederland N.V.	EQUANS Engie Cofely	Housing: faciliteren van tweede datacenter ten behoeve van uitwijk	-	-	-
-	SoftwareONE AG	EUR Software One (vh Comparex Nederland B.V.)	Beheer en hosting van Qradar (dienstverlening door IBM)	-	-	-
-	eXcellence Group B.V. Automation Group B.V.	DXC Technology Plat4mation	Hosting en onderhoud licenties ServiceNow Licenties ServiceNow	Equinix	-	SOC 2 type II
-	SoftwareONE AG	EUR Software One (vh Comparex Nederland B.V.) (vh NTT Com Security Netherlands B.V.)	Beheer en hosting van MVISION (Skyhigh for Shadow IT)	-	-	-
-	DTX Holding B.V.	DTX BV Dutch Technoly Experts	Beheer en hosting van Rapid7 - Nexpose	Amazon Web Services	-	SOC 2 type II
-	Priamix Investments B.V.	IlionX Group B.V.	Beheer en hosting van SentinelOne endpoint protection	Amazon Web Services	-	SOC 2 type II
-	Member-owned cooperative	S.W.I.F.T. SCRL	Financieel berichtenverkeer (product: Alliance Cloud)	-	-	-

Uitbestedingspartij	Gecontracteerde dienstverlener	Service naam
CTI	CTML/TAML	Groepsmaatschappijen
CTI	State Street	Back en midoffice activiteiten
CTI	Lestrade	Operational due diligence
CACEIS	Broadridge	Proxy voting
CACEIS	DXC	IT services